



Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY  
DENMARK

## kalaallit nunaannut iluaqutissaaqqullugu

Udvalget for samfundsgavnlig udnyttelse af naturressourcer i Grønland

*Publication date:*  
2014

*Document Version*  
Early version, also known as pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

*Citation for published version (APA):*

Udvalget for samfundsgavnlig udnyttelse af naturressourcer i Grønland (2014). *kalaallit nunaannut iluaqutissaaqqullugu*. Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet). [http://news.ku.dk/greenland-natural-resources/rapportandbackgroundpapers/kalaallit\\_nunaannut\\_iluaqutissaaqqullugu.pdf](http://news.ku.dk/greenland-natural-resources/rapportandbackgroundpapers/kalaallit_nunaannut_iluaqutissaaqqullugu.pdf)

### General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

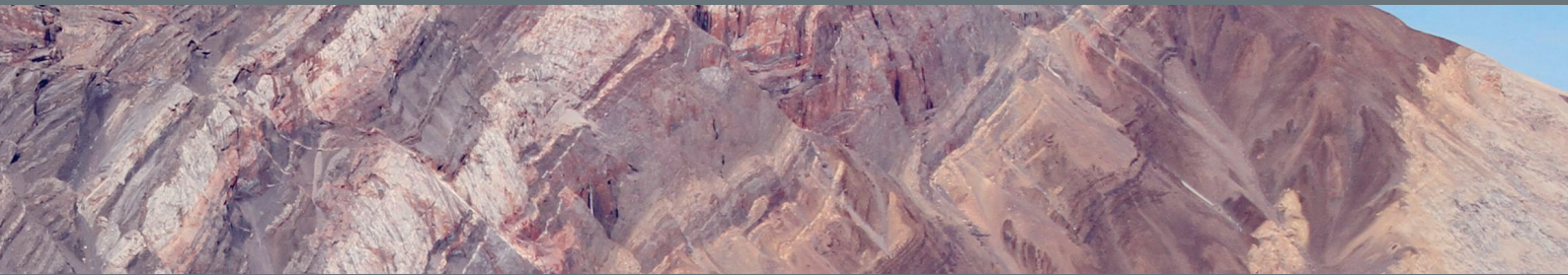
- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

### Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at [vbn@aub.aau.dk](mailto:vbn@aub.aau.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

# KALAALLIT NUNAANNUT ILUAQUTISSAAQQULLUGU

Kalaallit Nunaanni pinngortitap pisuussutaasa uumaatsut iluaqutaasinnaangorlugit  
atorluarneqarnissaannik siunertaqarluni ataatsimiititaliaq





# IMARISAA

<b>AALLAQQAASIUT</b> .....	4
<b>NALUNAARUSIAP SULIARINEQARNERA</b> .....	6
<b>AALLAQQAASIUT</b> .....	7
<b>KALAALLIT NUNAANNI AATSITASSAT INUIAQATIGIINNUT ILUAQUTAASUMIK ATORNEQARNERAT</b> ...	9
Kalaallit Nunaata siunissaa periutsini assigiinngitsuni .....	19
Periuseq 1: Allangortoqanngitsoq .....	19
Periuseq 2: Kalaallit Nunaat aatsitassarsiornermik tunisassiorfiusoq .....	20
Periuseq 3: Aatsitassat nalingat annertusarlugu aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfimmik pilersitsineq .....	24
Periuseq 4: Arlalinnik iliuuseqarluni pilersaarusioneq .....	25
Periuseq 5: Namminersulivinneq – Kalaallit Nunaanni isummat akunnattoorutaasut .....	28
Aaliangernissaq pisariaqarpoq .....	28
Naalagaaffeqatigiinnerup iluani inuussutissarsiornikkut periarfissat .....	29
Kalaallit Nunaata pisuussutit pillugit ajornartorsiutit pinngitsoorsinnavai .....	30
<b>EQQUMAFFIGINIAGASSAT</b> .....	32
Pisuussutit umaatsut annertunerpaamik iluaqutigiarnissaat .....	32
Eqqumaffissat tamanut pingaaruteqartut .....	40
<b>ILANNGUSSAT</b> .....	42
1. Sulinermi pappiliani tunulequtaasuni maluginiagassat pingaaruteqartut .....	42
a. Kalaallit Nunaanni nunap sananeqataasigut periarfissat .....	42
b. Aningaasaqarneq, akileraarutitigut isertitat aningaasalersuinerlu .....	43
c. Nunanut allanut isumannaallisaaanermullu tunngatillugu politikki .....	44
d. Avatangiisinut sunniutit .....	44
e. Oqaluttuarisaaneq .....	47
f. Inuiaqatigiinnut sunniutissat .....	48
g. Inatsisitigut pissutsit .....	50
h. Nalilinnik pilersitsineq sunniutaalu .....	51
i. Nunanit tamalaanit misilittakkat .....	52
j. Asia .....	54
2. Ruujorinik tunisassiassat ingerlaffissaannik (pipelinenik) pilersitsiniarluni suliniutit annersaat, taakkualu inuiaqatigiinni ... anigaasaqarnermut sunniutaat .....	56
3. Kalaallit Nunaat kisitsisinngorlugu .....	58
4. Ataatsimiititaliaq pillugu .....	58
a. Ataatsimiititaliap sulinera .....	58
b. Dissens .....	59
c. Sulinerup ilusilerneru .....	59
d. Ilaasortat .....	60

# AALLAQQAAASIUT

***“Igalaa qiverlugit ammariarlugit aliortukkat nipangiussinermik tusatsiakkanilu tunngaveqanngitsunik sivisuallaamik inuussuteqarsimasut silaannarimmik tappissusermillu taarserniartigit.”***

Oqaatsit taakku kaammattuutiginerput professor Minik Rosingimit, taamanilu Naalakkersuisut Siulittaasuannit Kuupik Kleistimit, marluullutik isumaliutersuummik saqqummersitsigamik ukioq ataatsip matuma siornatigit. Taamaaliornikkut anguniarneqarsimavoq naalagaaffeqatigiinnerup kalaallinut danskinullu pitsaaqutai ajoqqutaalu pillugit oqallinnermi ilaatigit sakkortusarsinnaasumut paasissutissanik amerlanerusunik takkuttoqarnissaa.

Aamma kaamaattutigisimavaat ilisimatusarfiit (universitetit) suliassaq tamanna tigussagaat. Tamanna paasinarluarpoq. Tassami ilisimasat tunngavigalugit oqallinneq pitsaanerisarpoq, oqaluttuarsiat eqqoriaanerillu tunngavigalugit oqallinnermit. Uanilu ilisimatusarfiit/universitetit immikkut inissisimapput, tassami immikkut ilisimasaqarput politikkikkullu arlaannaanulluunniit attuumassuteqartuunatik. Taakkumi ilisimasani misissuinernillu ingerlatitseqqissinnaapput, taakkulu tunngavigalugit inuiaqatigiit unammilligassaannut aaqqiissuteqarsinnaallutik. Tamannalu tunngavigalugu aaliangersimavugut piffisanngorsimasoq ilisimatusarfik København Universitetilu suleqatigiisillugit ataatsimiititaliamik pilersitsivigissallugit.

Ataatsimiititaliamullu suliaqarsimavut tunngavigalugit pingaarnertut suliarissallugu Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit suliqaarnissaq, tassami 2012-mi 2012-imi Folketingimi Inatsisartunilu aatsitassat oqallisaaqimmata. Nalunaarusiami sammineqarnaviannigilaq Kalaallit Nunaata namminiilivissinnaanera taamattaarlu Naalagaaffeqatigiinnerup siunissaa. Kisiannili uani unammilligassat Namminersornermi Inatsisi Naalagaaffeqatigiinnerullu iluani sinaakkutassat tunngavigalugit.

Inatsisip Naalagaaffeqatigiinnerullu iluani sinaakkutaasut tunngavigineqarput.

Aatsitassanit iluanaaruteqarluarinnissaq naatsorsuutiginerput, tamannalu tunngavigalugu oqallittoqartarsimavoq Kalaallit Nunaata namminiilivissinnaanera pillugu, aammali oqallinnerup ilaagaa aatsitassat sillimaniarnermut politikkimut attuumassuteqarnersut, tamannalu tunngavigalugu Danmarki ingerlatsineri annertunerusumik peqataasariaqarnersooq. Uagut upperilluinnarparput pitsaanerpaassasoq ilisimatusarfiit taakku iluanni ataatsimiititaliamik pilersitsigaanni, ilisimatusartunillu aatsitassanik Kalaallit Nunaannullu immikkut ilisimasalinnik inuttaliinikkut anguneqassasoq aatsitassarsiorneq pillugu tamakkiisumik takutitsiniarneq naalagaaffeqatigiinnermullu sunniutissai, taamatuttaarlu pisuussutit pinngortitamiittut Kalaallit Nunaannit qanoq pitsaanerpaamik atorluarneqarsinnaanerat. Minik Rosing Kuupik Kleistilu isumaliutersuutiminni ima allapput: “Ilisimasavut saqqummersinniarlugit

suleqatigiilluta iliuuseqartariaqarpugut. Taamaaliorutta kulturikkut inuttullu nukivut pitsaanerusumik atorluarneqarsinnaaniassammata Kalaallit Nunaanni innuttaasuinut iluaqutaalluarnepaallutik, aammalu Kalaallit Nunaanni pisuussutit siamasinnerusumik atorluarneqarniassammata, suliffissanik pilersitsinikkut Kalaallit Nunaatalu ineriartorneranut. Anguniarneqarpoq inuussutissarsiornikkut tunngavissat siamasinnerusut piujuaannartitsisinnaanerillu pilersissallugit Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu, pisuussutit uumassusillit kisiisi isumalluutigiunnaarlugit, aammalu Kalaallit Nunaanni pinngortitap illersorneqarnissaa anguniarlugu.”

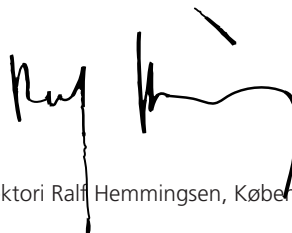
Ataatsimiititaliap ukiup ataatsip missaani ajornartorsiut siamasissoq taanna sammisimalerpaa. Ataatsimiititaliap ilaasortasa aatsitassarsiornermik ingerlatsisut naapittarsimavaat, ataatsimiititaliarlu paasissutissanik assigiinngitsorpassuarnik katersuisimavoq soorlu inatsiseqarnerup tungaatigut, nunat tamalaat misilittagaannik, innuttaasut ilaatinneqartarnerat, geologii (nunat sannaat), aningaasaqarneq, biologii, Asia pillugu ilisimatusaataasarsimasut, politikkikkut ilisimatusarneq (statskundskab) oqattuarisaanerlu.

Angusallu tassaapput aatsitassarsiornermi Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiittut unammilligassat periarfissallu kaajallallugit misissorneqarneri. Neriutigaarput Kalaallit Nunaanni pisuussutit inuiaqatigiinnut iluaqutaasinnaanerat pillugu nalunaarussiaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu aaliangiisussat

iluqaqtigiumaaraat. Minnerunngitsumik Kalaallit Nunaata naalagaaffeqatigiinnerullu siunissaanik oqallinnerup pingaaruteqaqisup tunngavissaqarnerusumik oqalliffiulernissaa neriutigaarput.



Rektori Tine Pars, Ilisimatusarfik



Rektori Ralf Hemmingsen, Københavns Universitet

# NALUNAARUSIAP SULIARINEQARNERA

Nalunaarusiaq Kalaallit Nunaanut iluaqutissat suliarineqarpoq pinngortitami pisuussutit atorineqarnissaat pillugit sammisat attuumassutilit ilisimaneqareersut ilisimatusarfigineqareersullu tunngavigalugit – nunap sananeqaataaniit (geologiimiit) oqaluttuarisaaneq aqputigalugu inatsilerinermut. Taama suliaqarnermi anguniagaasimangilaq nutaamik ilisimatusarnissaq, kisiannili misissuinnikkut ilisimalersimasat pigineqalereersimasat katersussallugit, taamaasiornikkullu aatsitassarsiornerup iluani unammilligassat taakkunanngalu aaqqiissutaasinnaasut tamarmiusumik saqqummiunnissaat.

Taama nalunaarusiamik suliaqarneq ingerlanneqarsimavoq Kalaallit Nunaanni pinngortitami pisuussutit inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik atorineqarnissaat pillugu ataatsimiititaliami. Ataatsimiititaliaq 13-inik immikkut ilisimasalinnik ilaasortaqarpoq immikkut ilisimasaqarfinneersunik, ataatsimiisitaliarlu 2013-ip upernaavani pilersinneqarsimalluni Københavnimi Universiteti ilisimatusarfiullu suleqatigiinneratigut<sup>1</sup>. Ataatsimiititaliami ilaasortat tamarmik immikkut tunuliaquttat pappilissamik suliaqarnikuusimapput, tassalu taakkuupput uuma nalunaarusiap tunuliaqutai<sup>2</sup>. Pisariaqaraangat suliaasimasani allanik ilanngussisoqartarsimavoq. Nalunaarusiaq marlunnik pingaarnernik immikkoortortaqrpoq: “Kalaallit Nunaanni aatsitassat piarneqarneri inuiaqatigiinnut iluaqutissanngorlugit”, tassaallunilu pappiaqqani tunuliaqutaasuni ilisimalersimasat eqikkarnerat, aammalu “pissutsit eqqumaffigisassat”, tassaallutik ataatsimiititaliap suliaqarnermini pissutsit immikkut taakkartorneqartut nassaarisimasai, immikkut eqqummaariffigineqartariaqartut, soorlu aamma ataatsimiisitaliap suliaqarnerata kinguneranik isummat saqqummersimasut tunngavigalugit.

1. Ilisimatusarfik.

2. Takuuk ilanngussaq 1 a –j tunuliaquttat pappilissat pingaarnersiorlugit naalisaaffigineqarneri, aammalu ilanngussaq 3 a –c ataatsimiisitaliap qanoq sulisimaneranut paasisutissat annertunerusut paasiumallugit.

## **Kalaallit Nunaanni aatsitassat piarneqarneri inuiaqatigiinnut iluaqutissanngorlugit**

Immikkoortotami uani ataatsimiititaliap Kalaallit Nunaanni siunissami aatsitassarsiornermi ingerlatsisoqalissappat inerniliineri tamarmiusut allaaserineqarsimapput, suliat sumut killinneri, suut periarfissaanersut, aporfissat aammalu pissutsit assigiinngitsut takkussinnaasut pillugit:

- Ullumikkut Kalaallit Nunaat ilisimasarput, oqaluttuarisaanikkullu tunuliaqutit
- Kalaallit Nunaata ineriartornissaanik eqqoriaaneq, tamatumami kingunerisimavaa nunami aatsitassat piarneqarnissaanik piviusunngortitserusulersimaneq
- Nunap sananeqaataa (geologi) tunngavigalugu periarfissat, ullumikkullu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piiaanernerup sumiinnera
- Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornikkut periarfissat aporfissallu allaaserineqarnerat
- Aatsitassanik piiaanissap kinguneranik nunat allat pillugit aammalu sillimaniarnikkut politikikkut kingunerisinnaasat pillugit inerniliinerit
- Kalaallit Nunaata siunissami ineriartornissaa pilugu periutsit assigiinngitsut tallimat periarfissaasinnaasut
- Naalagaaffeqatigiinnerup iluani periutsini assigiinngitsuni inuussutissarsiornikkut periarfissat assigiinngitsut allaaserineqarneri

## **Pissutsit eqqumaffigisassat**

Pissutsit eqqumaffigisassat pillugit immikkoortortaqaq ataatsimut katiterinermi arlalinnik immikkut eqqumaffigisassanik ersersitsivoq. Taakku eqqummaariffigisallugit immikkoortortat qitiusumik inissimasat politikikkut pinngitsoorani aaliangiiffigineqartariaqarput, politikikkut innersuussummik tunisiffiunatik. Aaqqiissutissanik siunnersuuteqarsinnaaffitsigut siunnersuutinik saqqummiussarsimavugut.

# AALLAQQAASIUT

Ukiuni kingullerni Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu nutaarsiasaqartitsivitsigut oqallinnerit misigilersitsinnaapput Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlerneq sukkasoorujussuarmik annertuumillu ineriartortoq. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiusinnaasunik uuliasiorfiusinnaasunillu nassaarnerit nutaajusut, aammalu aatsitassamik piaanissaq inuussutissarsiutitut pingaarnertut ilaalersinnaasoq, taamaasillunilu kalaallit namminiilivissinnaanerannut aqutissiuussinnaasoq. Kalaallit Nunnaanni pinngortitami pisuussutit qanoq atorneqassanersut aatsaat taama aviisini allaaserineqartigilerput, radiokkut oqallisigineqartigilerput, aammalu nittartakkatigut sammineqartigilerput.

Kisianni Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piaaneq 1840-ikkunnili ingerlanneqartarsimavoq, aammalu Kalaallit Nunaanta imartaani uuliamik ujaasilluni qillerisarnerit siulliit 1970-ikkunnili ingerlanneqarsimapput. Aatsitassat aqutugalugit kalaallit (annertunerusumik) namminersulernissaannut aatsitassat aqutugalugit isummersortarneq Sorsunnersuup Aappaata nalaanili ingerlanneqartarsimavoq. 1960-ikkunni oqallisigineqartarsimapput aatsitassasiornermut inatsisissaq aammalu aatsitassasiornermik ingerlatsisussat akileraarusersuiffiginnginneqarnissaat – aammalu ingerlatsiviit (selskabit) politikikkut aalajaatsumik tutsuiginartumillu ingerlatsinermik pisariaqartitsinerat. 1970-ikkunni ikummatissamik nukissiornikkullu ajornartoornermi Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorsinnaaneq annertuumik qitiutillugu sammineqarpoq, soorlu 1975-mi Danmarkimi aviisit ilaanni, Politikkenimi, atuarneqarsinnaasoq:

***“Aamma uuliasiornerisap aatsitassarsiornerisallu ataatsimiinnermi aallartittumi oqallisigineqarnissaanni isummat assigiinngitsorujussuussapput, sakkortuumillu oqallisigineqassallutik. Kuannersuarni uranimik paaasinnaaneq, Nuup Kangerluani savimminissamik paaasinnaaneq, Kalaallit Nunaanta kitaata imartaani uuliasiorneriarluni qillerinerit uuliasiornerisarluni oqallisigineqassapput”.***

Taama allaqqanera ullumikkut 2014-imi soorlu tiguinnagaassagaluartoq. Kisiannili pissutsit 1975-miilli allanngorsimaqaat. Kalaallit Nunaanni siullermik namminersornerullutik ingerlalersimariarlutik kingusinnerusukkut namminersornermik ingerlatsilersimapput – aatsitassanillu ingerlatsinermik akisussaaffik Danmarkimiiit Kalaallit Nunaannut nuunneqarsimavoq. Tamannalu ullumikkut oqallinnerup aallarteqqinneranut pisooqataasinnaavoq. Taama aatsitassarsiorneq Kalaallit Nunaanni iluatsittumik paaaffigineqalissappat, inuiaqatigiit allanngortissinnavai. Taamaattoqassappat kikkut iluanaartuussappat? Kikkut ajorsartuussappat? Aammalu qanoq isiornikkut aatsitassat amerlanerpaanut iluaqutaasussanngorlugit atorneqarsinnaappat?

## **Oqallinneq piviusunik amerlanernik tunngaveqarluni**

Naak aatsitassat annertuumik sivisuumillu oqallisigineqareeraluartut, suli paatsuungasoqarsinnaasarpoq, taamaattumillu pisariaqarpoq oqallinnerup pitsanngorsarneqarnissaa. Nalunaarusiaq una paasissutissat tamakkiisumik isigalugit saqqummiiffiuvoq, aammalu eqqoriaavoq qanoq iliuuseqarnikkut aatsitassat/pinngortitami pisuussutit amerlanerpaanut iluaqutaasinnaanerannut Kalaallit Nunaanni aammalu kalaallinut, taamatuttaarluni naalagaaffeqartigiinnerup iluani tamanut. Tamatuma saniatigut ataatsimiititaliap neriuutigaa, nalunaarusiaq tunngavigalugu oqallinneq pisariaqarlunnartoq aallartissasoq, Kalaallit Nunaanni innuttaasut inuiaqatigiit ukiuni





Assilisaq: Minik Rosing

tulliuttuni qulikkaani qanoq ineriartortinnissaat  
kissaatigaat sinaakkutissat makku tunngavigalugit,  
Kalaallit Nunaanni pinngortitami pisuussutit,  
innuttaasut eqimattakkaarlugit inissisimanagerat,  
nunarsuarmi inissisimaneq. Naak inuiaqatigiit  
aatsitassat tunngavigalugit pissarsiassaat aammalu  
avatangiisinut inuiaqatigiinnullu aatsitassarsiornermi  
uuliasiornermillu sunniutissat annertuumik  
oqallisaalluarsimagaluartut, suli pisariaqarluinnartoq  
sulilu inissaqartinneqarsimanngitsoq  
oqallisigineqartariaqarpoq, tassalu aqqut suna atorlugu  
Kalaallit Nunaata siunissaa ingerlanneqassava.

Anguniagaavooq nalunaarusiaq aqqutigalugu oqallinneq  
siammasinnerusoq ingerlanneqarsinnaalissasoq.  
Qujaffigerusuppagut misissuiffigineqarsimasunik

sulianillu nallersuisimasut, aammalu  
aatsitassarsiornermik suliallit nalunaarusiornermi  
naapissimasagut, taakkuuppummi ataatsimiititaliap  
suliaqarnerani aqqutissiuisimasut. Ataatsimiititaliap  
nalunaarusiap imarisaa tamakkiisoq akisussaaffigaa<sup>3</sup>.

Ataatsimiititaliap sinnerlugu

Minik Rosing

---

3. Gudmundur Alfredsson isumaqataanginnerminut  
nalunaaqquisimavoq. Tamanna ilanngussaq 4b-mi  
takuneqarsinnaavoq.

# KALAALLIT NUNAANNI AATSITASSAT INUIAQATIGIINNUT ILUAQUTAASUMIK ATORNEQARNERAT

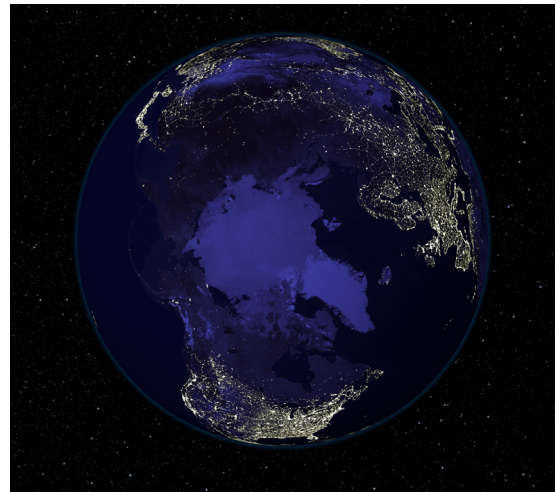
Nalunaarusiami "Kalaallit Nunaannut iluaqutaasumik" anguniarsimavarput Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piianiarnermi ajornartorsiutaasinnaasut arlallit misissussallugit nassuujassallugillu. Taama ingerlatsinitsinnut ilisimatusarsimaneerit aallaavigisimavagut, soorlu tamanna tunuliaqutatut pappilissani allaaserineqarsimasoq. Suliaqarnermi aallaaviupput Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornissami sinaakkutissatut atugassarititaasut, Namminersornermut inatsimmi allaqqasut malillugit. Aatsitassat eqqartorneqartut tassaapput saffiugassat, uulia aammalu gassi.

## Namminersulernermut aqqu tip oqaluttuassartaa

Kalaallit Nunaat nunat avannarliit allat assigalugit inuiaqatigiittut inatsisit tunngavigalugit ingerlasuupput. Nunat avannarliit akornganni aaliangersaasoqarnikuuvoq qanoq pisuussutit agguarneqassanersut kikkullu akisussaasuussanersut, taakkulu aaliangersakkat isumaqatigiiffiupput ersarissuullutillu. Ilulissani isumaqatigiissut<sup>4</sup> malillugu nunani avannarlerniittut tamarmiullutik isumaqatigiinnikuupput pinngitsooratik aaqqiagiinngissutit nunat tamalaat inatsisaat malillugit aaqqinniartassallugit.

Kalaallit nunaat Naalagaaffeqatigiinnut ukununnga ilaavoq: Danmark, Savalimmiut, Kalaallit Nunaallu. Kalaallit Nunaat Danmarkimut ukiuni 300-ni kulturikkut, politikikkut aningaasaqarnikkullu attumassuteqarsimavoq. Taama atassuteqatigiinneq

4. Nunanut allanut ministereqarfik: <http://um.dk/da/politik-og-diplomati/international-politik/globalt/norden-og-arktis/arktis/ilullisat-erklaringen/>. Oktober 2013-imi aaneqartoq.



Assilisaq: NASA

Kalaallit Nunaat Danmarkimit nunasiaatit allat ilageriarlugit aammalu nunatat najugarineqanngitsut ilaat naalagaaffinnut pisortatigoortumik attuumassuteqartinneqanngikkallarmatali pisimavoq. Haagimi nunat tamalaat eqqartuussivianni 1933-mi aaliangiisoqarpoq, Danmark Kalaallit Nunaata nunataanut tamarmiusumut kisimi oqartussaasunngorlugu. Taama eqqartuussiviup aaliangiisimaneerata kinguneraa ullumikkut Kalaallit Nunaat nunatut isigineqarnera. 1953-imi inatsisip tunngaviusup allanngortinneqarnerani Kalaallit Nunaat nunasiaatit inissisimajunnaarpoq. Tassanngaaniillu Kalaallit Nunaat qallunaat naalagaaffiata ilaaniittut inissisimalerluni. Amt-itut (Nunap immikkoortuani nammineq allaffissornikkut ingerlatsiviusoq, innuttaasunut nunap immikkoortuani sullissinermik

ingerlatsivik), taamaasiornikkut Kalaallit Nunaanni pisortaqaarfinnik nutaanik sanaartortoqanngilaq. FN-imi ataatsimeersuarnermi allannguut tamanna tusaattisatut tiguneqarpoq. Suli assortorneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimisulli assigiissumik ingerlatsiviulenera, aamma ullumanna tikillugu suli oqaluuserineqartarpoq, qanoq kalaallit taama aaliangertoqarnermut peqataatigisimanersut. Kalaallinit pingaartillugu anguniagaasimasoq, tassalu politikikkut Danmarkimit avissaaminissaq anguneqaqqaarpoq Namminersornerulluni 1979-imi ingerlatsilernermi, tamannalu annertusarneqarluni 2009-mi Namminersorlutik Oqartussaqaqalernermi. Ullumikkut Kalaallit Nunaanni politikikkut ingerlaarneq tassaavoq Namminersorluni Oqartussaaneq inatsimmi anguniakkat piviusunngortikkiartuaarnerat.

Namminersornermi inatsisip 2009-meersup kinguneraa Kalaallit Nunaata pingortitami pisuussutit, Kalaallit Nunaata imartaani aningaasarsiorfiusinnaasut nammineq ingerlassinnaanngormagit, tassunga ilaallutik nunap iluani/ pingortitami aatsitassat. Aamma inuiaqatigiit kalaallit inuiattut namminneq nunaqartutut nunat tamalaat akornanni inatsisit malillugit akuerisaapput, inuiattullu pingortitap pisuussutaannut piginnittussaataillutik, FN-ip ataatsimeersuarnerani 1803-mi peqqussusiat malillugu<sup>5</sup>. Kalaallit Nunaat nammineq aaliangiisnaassuseqarpoq, soorlu naalagaaffeqatigiinnermit anerusulluni aaliangiisnaassuseqarluni, tamannali pisinnaalissaaq inuiaqatigiit kalaallit taama kissaateqarpata, aammalu inuiaqatigiinnik taasititsisoqarneratigut amerlanerussuteqartut taama piumasaqarpata, Inatsisartunillu tamanna uppersarneqarpat. Taama pisinnaatitaaneq namminersornermi inatsimmi aaliangersarneqarsimavortaaq.

#### **Aatsitassat allangornissamut periarfissiipput – allanngortoqarani ingerlatsiviusanngilaq**

Kalaallit Nunaanni pingortitaq kusanaannanngilaq. Aamma innuttaasut ilarpasuunit inuussutissarsiorfigineqarpoq. Immami, pisuussutillu uummassusillit atorlugit inuuneq, kalaallit kinaassusaannut qitiullunnarpoq.

Inuiaqatigiilli kalaallit sukkasoorujussuarmik allanngoriartorfiupput. Qanorluunniit aatsitassarsiortoqalissagaluarpata aatsitassarsiortoqalissanngikkaluarpalluunniit, ukiuni tulluuttuni qulikkaani annertuumik allanngoriartortoqassaaq. Allannguutit ilagisussaavaat

nunap iluani ineriartornerit, soorlu politikikkut kulturikkullu ingerlaarfiit aqqusiussimasaat, inuit nunanut allanut nuuttarnerat aammalu utoqqaat amerliartornerat. Pisussat allat, tassalu issittoq – taamaattumillu Kalaallit Nunaat – nunarsuarmi annertuumik isiginiarneqalernikuummat, aammalu silap pissusaata allanngoriartornerani pingortitami pissutsit allanik periarfissaqartitsilermata.

Aatsitassarsiorluni suliniutit periarfissaqarluartut ingerlatissagaanni oqumaaqqatigiisareqqissaarnissaq pisariaqarpoq. Kalaallit Nunaanni ukiuni 100-ni kingullerni aatsitassarsiornermik misilittagaqartoqarsimavoq. Aatsitassalli Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut pingaarutilittut ilaatinneqalissappata, aatsitassarsionnissat annertususissaat aatsitassarsionnertit takusimasatsinnit annertunerujussuussapput. Inuiaqatigiit aatsitassarsiornermik ingerlatsilissappata, allanngorneq annertoourujussuussaaq, assersuunneqarsinnaassallunilu 1900-kut qiteqqunnerani pinartuunermiit aalisartuunermut nuunnerup annertoqataa.

Aatsitassarsiorluniluni suliniutit tamarmik pitsaasunik ajortunillu Kalaallit Nunaanni pingortitamut inuiaqatigiinnullu sunniuteqassapput. Qanorluunniit suliniutit ingerlanneqaraluarpata, inuiaqatigiinnullu isaatit qanorluunniit annertutigaluarpata, aatsitassarsiornerup annertusineqarnerata kingunerisussaavaa allanngornerit annertuut.

Taamaattumik ataatsimiisitaliap sulinerata inerniliinerani pingaarnersatut taaneqarsinnaasoq tassaassaaq aatsitassat allanguinissamut periarfissiisussaammata. Inuiaqatigiit ullumikkut inissimanerat attatiinnarniarnagu. Ataatsimiisitalialli inerniliinerata pingaartut aapparaa, ineriartorneq sukkavallaamik ingerlanneqannginnissaa kissaatigineqartoq. Aatsitassarsiornerit annertuut arllallit sukkasuumik aallartisarneqassappata, tamanna Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut iluaqutaavallaarnaviannanngilaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu.

Taamaattumik pingaaruteqarluanniarpooq Kalaallit Nunaata piaartumik tunngaviusumillu aaliangiiffigissagaa, allanngornissaq qanoq annertutigisoq qanorlu sukkatigisoq piumaneqarnerasoq, tamatumalu kingorna aaliangiiffigalugu, inuiaqatigiit qanoq ineriartortinneqassanersut, aatsitassanik piiaanerup kingunerisaanik periarfissat eqqarsaatigissagaanni.

5. FN's audiovisual library of international law: [http://legal.un.org/avl/ha/ga\\_1803/ga\\_1803.html](http://legal.un.org/avl/ha/ga_1803/ga_1803.html). November 2013-mi aaneqarpoq.

## Siunissami aningaasaqarnikkut appariarnissaq

Ullumikkut Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasaqarnerat oqimaatigiissumik ingerlanneqarpoq. Kisianni ukiuni tulluuttuni qulikkaani aningaasaqarnikkut amigartoornerup alliaartornissaa ilimagineqarpoq, inuiaqatigiinni utoqqaat suli amerliartormata, inuusuttullu ikiliartorlutik, tamatumalu saniatigut isumaginninnermut aningaasartuutit alliaartorlutik, eqqoriaaneq iluseq 1-mi takuneqarsinnaavoq.

Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut siunnersortit eqqoriaappat aalisarneq annertunerusumik isaatsilerfiunavianngitsoq, ullumikkullu Kalaallit Nunaata avammut tunisaasa<sup>6</sup> 90 %-ii aalisarnermit pisuupput<sup>7</sup>.

Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut politikikkut anguniagassat pingaarnerpaat marluusut tassaapput:

- 1) Namminersorluni ingerlatsinermi ukiuni tulluuttuni qulikkaani aningaasaqarnikkut oqumaatigiimmik ingerlanissaq
- 2) Nammineq aningaasaqarnikkut ingerlalersinnaaneq, Danmarkimit imaluunniit nunanit allanit aningaasaliissuteqarfigineqanngikkaluarni.

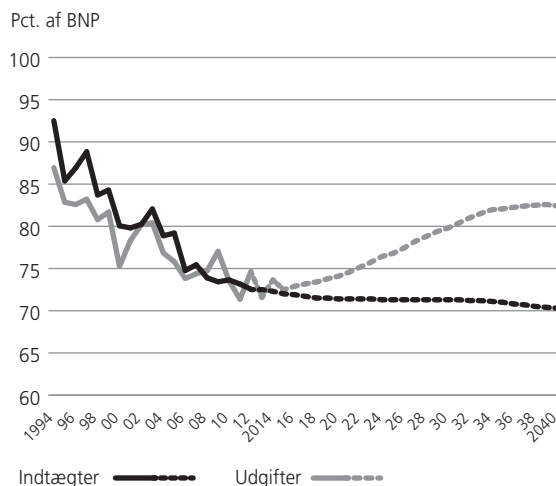
### Piviusoq: Pisariaqarluinnarpoq pisortat aningaasaqarnerat annertuumik pitsanngoriartissallugu

Pisortat aningaasaqarniarnerat nammaqatigiissappat, pisariaqarpoq pisortat aningaasartuutissanik missingersuinerat pitsanngorsarneqarnissaat, ukiuni tulluuttuni 25-ni ukiumut 800 mio. kr.-inik, imaluunniit Kalaallit Nunaata nioqutissanik sullissinerinillu perlersuinerata tamarmiusup nalingata 6 %-ii. Taama pitsanngorsaanikkut aatsaat anguneqassaaq ullumikkut sullissinerup assinga.

Kalaallit Nunaanni aatsitassat soorlu savimminissat, uulia gassilu piiarneqarnissaannut kissaateqarnermut tunngaviupput Kalaallit Nunaanniit aningaasanik isaatsinerit annertuserusulersikkusunneqarmat,

6. Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut siunnersortit: Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnerat 2013, septembari 2013 [http://naalakkersuisut.gl/-/media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Finans/DK/Oekonomisk%20raad/100913Oekonomisk\\_Raads\\_Rapport\\_2013\\_DK%20\(1\).pdf](http://naalakkersuisut.gl/-/media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Finans/DK/Oekonomisk%20raad/100913Oekonomisk_Raads_Rapport_2013_DK%20(1).pdf)

7. <http://www.ga.gl/LinkClick.aspx?fileticket=HG%2F%2BJj2KKo%3D&tabid=36&language=ga-GA>



Iluseq 1: Kalaallit Nunaata aningaasaqarnerata 2040 tungaanut ineriartornissaanik eqqoriaaneq. Paasisutissanik aallerfiit: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aammalu Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera pillgu siunnersuisoqatigiit.

taamaasillunilu atugarissaarneq qulakkeerniarneqarluni aammalu aningaasaqarnikkut nammineq nammassinnaaneq anguniarneqarmat.

### Piviusoq: 5 mia. kr.-nik annertunerusumik isaatsilerneq aningaasaqarnermut nammineq nammassinnaasumik pilersitsissaaq.

Naalagaaffeqatigiinnermit Kalaallit Nunaat anerusulluni aaliangissappat, namminerlu nammassinnaasumik aningaasaqartoqassappat pisariaqarpoq 2040 tungaanut ukiumut 800 mio. kr.-it aningaasartuutitut annertunermik atugassat, saniatigut 3.600 mio. kr. ukiumut Danmarkimit aningaasaliissutaasartut matussusernissaannut, 800 mio. kr. akisussaaffiit nutaat tigoornissaannut, 190 mio. kr. EU-mit pisartakkat taarsernissaannut aammalu 456 mio. kr. missaat suliassanut nutaanut atugassat nassaarissallugit.

### Nuna piviusorsioriumik periarfissalik

Ataatsimiitaliap sulineratigut paasisimavarput Kalaallit Nunaanni nunap iluani/ pinngoritami annertuumik piviusorsioriumillu periarfissaqartoq. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiit annertuut ilisimaneqartut amerlapput, aammalu periarfissaqarpoq aatsitassarsiorfissanik angissuunik suli ilisimaneqanngitsunik nassaartoqarsinnaaneramik. Aatsitassarsiorfigineqarsinnaasut, takutissiaq 2-mi

allaaserineqartut suli pīaafigineqalīngīllat, imaluunniit unīngatīkkallarneqarput. Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuineq aningaasanik inuiaqatigiinnut isaatitsissutaasimavoq sulīlu isaatitsissutīgineqarluni.

Kisianni aamma paasimavarput aatsitassarsiorfiusinnaasuni pīagassat annertussusaat pitsaassusaallu kisitsisīngorlugit pigīgaluaraannīluunniit aningaasarsiorfigīssallugit qanoq periarfīssaqartīgīnerat inīssīssallugu ajornakusoortoq, sulīlu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut siunīssami qanoq isaatitsissutaatīgīssīnaanerat eqqoriaqqīssaassallugu ajornakusoornerusoq. Patsīsaasut ilagaat aatsitassanut nunat tamalaat akornanni akīgītītāt nālornīnartortaqāqīmīmata, aammalu nunarsuatsīnni aatsitassat sorlīit pīsarīaqartīnneqarnerat nīkerartuarmat,

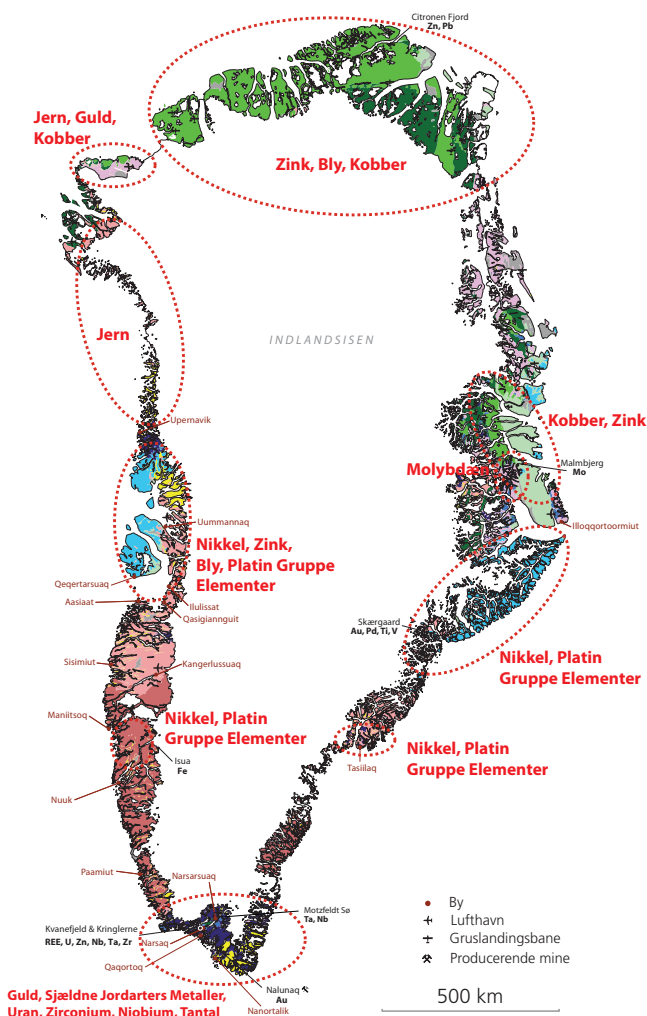
tamatamalu sanīatīgut nālornīnartorpasīsut aatsitassarsīornīarluni pīvīusunnōrtīsīnīarnermī aammalu aatsitassanīk angallāsīnīarnermī sulī ilīsīmaneqāngīmīmata.

Aatsitassanīk pīiasoqalīssappat, ajunngītīsumīllū īngelatsīsoqarluni, taava Kalaallit Nunaata anīngāasaqarneranut ukīut 5-10 īngelāneranī annertuumīk anīngāasarsīornīkkut isaatīssīsoqalērsīnnaavoq.

Nālīlīneqarpoq, Kalaallit Nunaanni uulīamīk / gassīmīk pīaānīssamut periarfīssat Danmārkīp Nordsmīit tunīsīssīarīartagaatut annertutīgīssīnnaasoq, kīsīannīlī Alaskāmīit, Ruslāndīmīit Norgēmīllū pīartakkānīit pīaānīssamut periarfīssat annīkīnneralāarsuusut.

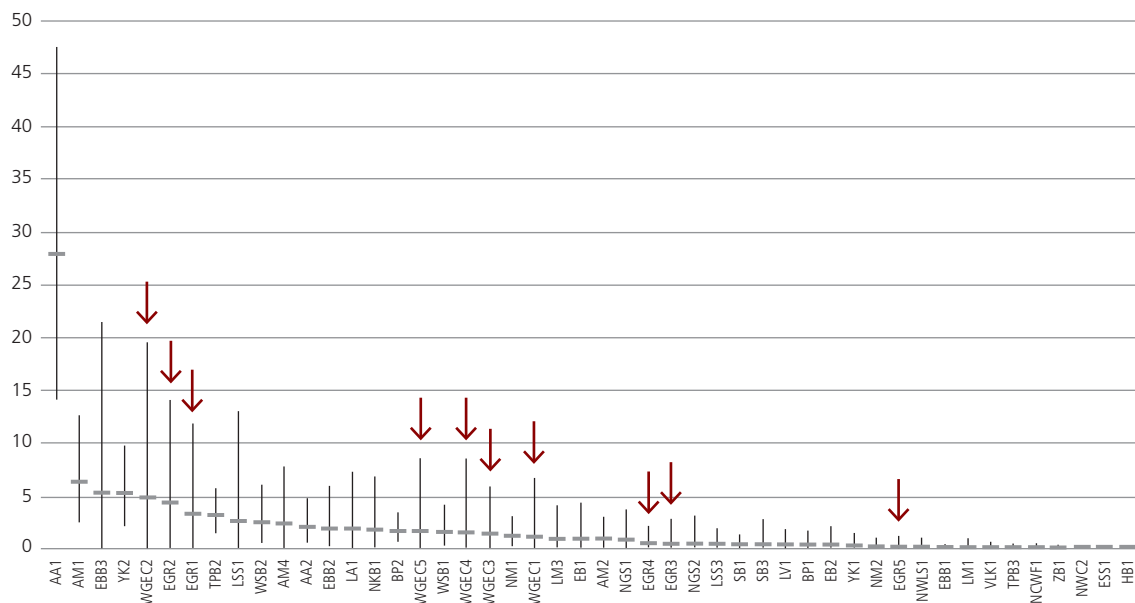
### Kalaallit Nunaat: peqassutsit annerpaat sīvīsumīlū pīaāffīusīnnaasut

- *Ilīmaussaīq īntrusīōnen ī Sydgrōnland - rīg pā Tantal-Nīobīum-Zīronīum-Uran-Thorīum-Sjældne jōrdartērs mētālēr.*  
*īndēholder fōlgēnde fōrekōmstēr:*  
 - *Kvanēfjēld (Kuannērsuīt) - Fōrekōmst rīg pā Sjældne jōrdartērs mētālēr-Uran-Zīnk-Fluor.*  
*Undersōges af det australske selskab, Greenland Minerals and Energy.*  
*Status: Lōnsōmhedsstudīe.*  
 - *Krīnglērne (Kīllavaat Alannguat) - Fōrekōmst rīg pā Sjældne jōrdartērs mētālēr-Tantal-Nīobīum-Zīronīum.*  
*Undersōges af det australske selskab, TANBREEZ.*  
*Status: Ansōgning om udnyttēstīlladēlse.*
- *Mōtzfēldt Sō ī Sydgrōnland - Fōrekōmst rīg pā Nīobīum-Tantal.*  
*- Undersōges af det australske selskab, Ram Resources.*  
*Status: Eftērforskning īnkklusīv bōrīngēr.*
- *Cītrōnen Fjōrd ī Nordgrōnland - Fōrekōmst rīg pā Zīnk-Bly.*  
*- Undersōges af det australske selskab, Ironbark.*  
*Status: Lōnsōmhedsstudīe.*
- *Skærēgaard ī Østgrōnland - Fōrekōmst rīg pā Plātīngruppē ēlēmētēr-Guld.*  
*- Undersōges af det australske selskab, Platīna Resources Ltd.*  
*Status: Præ-lōnsōmhedsstudīe.*
- *Malmbjērg ī Østgrōnland - Fōrekōmst rīg pā Mōlybdæn*  
*- Undersōges af det polske selskab, KGHM.*  
*Status: Udnyttēstīlladēlse.*
- *Isua ī Sydvestgrōnland - Fōrekōmst rīg pā Jērñ.*  
*- Undersōges af det engelske selskab, London Mining.*  
*Status: Udnyttēstīlladēlse.*



Takutitassīaq 2: Nunap assīnganī takutīnneqarput Kalaallit Nunaanni aatsitassanīk annertuumīk nassaarfigīneqarīkuusut. Takunēqarsīnnaavoq, Malmbjērgīmī (Tunup avannaanī) atūsīnnaanērmūt akuersīssutēqartoqartoq. London Mining Isuanī atūsīnnaanērmūt akuersīssummīk peqarpoq. Kuannērsuarnī Kīllavaanīlū akuersīssutīnīk tunīsīsoqarsīnnaassāngatīnneqarpoq, soorlū aamma sulīffeqarfīk Ironbark Cītrōnen Fjōrdīmī (Tunup avannarpasīnnerpaāffīanī) akuersīssummīk qīnnutēqarīssāa īlīmāgīneqartoq. Paasīssutīssanīk aallērfīk GEUS.

Olie – milliarder tønder



Takutitassiaq 3: Paasisutissanik aallerfik Gautier et al. 2009. Issittumi uuliaqarfiit nassaarineqarsimasut qanorlu annertutigisinnaanerannik eqqoriaanerit. Titarnerit qummut ingerlaartut takutippaat qanoq peqartigineranut ilimanassuseq, tassanilu takuneqarsinnaapput ilimanassutsit 5%-imiit 95 %-imut nikerartut. Sanimut titarnerit sammisut takutippaat agguaqatigiisillugu piffikkaarlugit qanoq uuliaqartiginerannik eqqoriaanerit. Tikkuutit aappaluttut takutippaat Kalaallit Nunaata kitaani kangianilu peqarfiusorisat. WG = Kalaallit Nunaata kitaa, EG Kalaallit Nunaata kangia. Annertunerusumik paasisutissanik takunnittoqarsinnaavoq papuilissani tunuliaqutaasuni, Kalaallit Nunaanni pinngortitami pisuussutit, nunap sannaq tunngavigalugu. Uuliasiornermit aningaasarsiornerunissaq aatsitassarsiornermiit ilimanarneraaq, kisianni piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu isaatitsissutaasinnaanera nalorninassuseqarpoq.

Aporfissat annertunersaraat, suli Kalaallit Nunaata imartaani uulimik gasimillu tunisassiornissamut teknologi suli pigineqannginnera, aammalu ilimagineqanngilaq ukiuni tulliuuttuni amerlasuuni gassimik tunisassiornissaq Kalaallit Nunaannut akilersinnaassasoq.

Uuliamik tunisassiorneq avammullu tunioraanissaq aallartinneqarsinnaassaaq ukiut 20-50 qaangiuppata.

Takutitassiaq 3-mi takuneqarsinnaavoq nunani issittuni uuliamik nassaarfiusinnaasut nalilernerqarnerat. Tassini takuneqarsinnaavoq nalornineq annertooujussuusoq. Annertuumik periarfissaqartoqarpoq. Kisiannili illuatungaani periarfissaqarneratulli annertutigisumik uuliaqanngissinnaaneranut ilimanassuseq aamma taama angitigisoq.

#### Aatsitassarsiornerissamut tunngavissaq pitsaasoq

Kalaallit Nunaanni ukiuni kingullerni qulikkaani arlalinni Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiorneq pillugu allaffissornikkut ingerlatsinissamik porsaasimavoq, aammalu ingerlatsinissat inatsisitigut malitassaannik aaliangersaasoqarsimalluni misissueqqissaarnissaq pillugu aammalu aatsitassanik piiaanissaq pillugu, taakkulu sanilliunneqarlutik inuiaqatigiinnut, avatangiisinut aammalu sulisoqarnermut sunniutissanut.

Soorlu Kalaallit Nunaanni Aatsitassanut Ikummatissanut Pisortaqarfik Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu Nationale Geologiske Undersøgelser (GEUS) suleqatigalugu annertuumik suliaqarsimasooq misissueqqissaarnermik aatsitassarsiornermillu ingerlatsiviit Kalaallit Nunaannut soqutigilernissaat pillugu.

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit aatsitassanik ujaasilluni misissueqqissaartut amerlanerpaat nunani ukunaniit pisuupput, Australia, Canada aammalu Europa, taakkulu misissuinernek amerlaqatigiikannernuninik ingerlatsippot (takutitassiaq 4). Nutaarsiaaqqartitsivitsigut Kinamiunik amerlasoorpassuarnik takkuttoqarnissaa oqallisaagaluqisoq, 2013 tikillugu asiameerit suliffeqarfiit pisut misissueqqissaarnissamut akuersissummik tunisiffiqineqarnikuunngillat, maannakkullu Kinamiit suliffeqarfik ataasiinnaq aatsitassarsiornerissamut misissueqqissaarluni.

Nalinginnaavoq suliffeqarfiit minnerumaat misissueqqissaarnerit siullit ingerlattaraat. Nassaartoqaraangallu suliniut inerisarneqartarpoq, aatsitassanillu piiaanissaq suliffeqarfiut nammineq ingerlassinnaasarpaa imaluunniit suliffeqarfissuarnut suliniut tunineqartarluni.

Misissueqqissaarniarlutik ingerlatsisut nuna allasimaffiat nalunnginneqaraluartoq, aningaasaliisut suminganeernerat takuneqarsinnaaneq ajorpoq.

Suliffeqarfik aatsitassanik piasinnaanermut akuersissummik pigaangami amerlanertigut aningaasarpassuarnik pisariaqartitsilersarpoq aatsitassarsiorniarluni ingerlatsinissaminut piareersarnissaminut. Aningaasaliineq nunat tamalaat akornanni aningaasaliisartunit pisarpoq, ingerlatsivinnit namminersortunit, ingerlatsivinnit pisortanit pigineqartunit naalagaaffinniilluunniit. Taamaattumik suliffeqarfiit nunanit allaneersut pisortanit pigineqartut Kalaallit Nunaanni aatsitassanik pianaermi piginnittutut pingaarnertut inissisimalersinnaapput. Taamaattumik maanna oqartoqarsinnaangilaq, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik pianaarnermi aningaasaliisut nunamit sorlerminngaaneersut.



Takutitassiaq 4: Kalaallit Nunaanni 2013-imi misissueqqissaarnissamut akuersissutinik piginnittut agguataarsimanerat. Paasisutissanik aallerfik: Aatsitassanik Pisorlaqarfik<sup>8</sup>.

8. Aatsitassanik Pisorlaqarfik, september 2013. [http://www.bmp.gl/images/stories/minerals/adress\\_list/List\\_of\\_Licensees\\_and\\_Partners\\_as\\_of\\_September\\_1\\_\\_2013.pdf](http://www.bmp.gl/images/stories/minerals/adress_list/List_of_Licensees_and_Partners_as_of_September_1__2013.pdf)

–Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit aatsitassanik ujaasilluni misissueqqissaartut amerlanerpaat nunani ukunaniit pisuupput, Australia, Canada aammalu Europa, taakkulu misissuinerneq amerlaqatigiikkannernuninik ingerlatsippot (takutitassiaq 4). Nutaarsiaasaqartitsivitsigut Kinamiunik amerlasoorpassuarnik takkuttoqarnissaa oqallisaagaluaqisoq, 2013 tikillugu asiamiit suliffeqarfiit pisut misissueqqissaarnissamut akuersissummik tunisiffigineqarnikuunngillat, maannakkullu Kinamiit suliffeqarfik ataasiinnaq aatsitassarsiornissamut misissueqqissaarluni.

Nalinginnaavoq suliffeqarfiit minnerumaat misissueqqissaarnerit siulliit ingerlattaraat. Nassaartoqaraangallu suliniut inerisarneqartarpoq, aatsitassanillu pianaarsaq suliffeqarfiit nammineq ingerlassinnaasarpaa imaluunniit suliffeqarfissuarnut suliniut tunineqartarluni. Misissueqqissaarniarlutik ingerlatsisut nuna allasimaffiat nalunnginneqaraluartoq, aningaasaliisut suminganeernerat takuneqarsinnaaneq ajorpoq. Suliffeqarfik aatsitassanik piasinnaanermut akuersissummik pigaangami amerlanertigut aningaasarpassuarnik pisariaqartitsilersarpoq aatsitassarsiorniarluni ingerlatsinissaminut piareersarnissaminut. Aningaasaliineq nunat tamalaat akornanni aningaasaliisartunit pisarpoq, ingerlatsivinnit namminersortunit, ingerlatsivinnit pisortanit pigineqartunit naalagaaffinniilluunniit. Taamaattumik suliffeqarfiit nunanit allaneersut pisortanit pigineqartut Kalaallit Nunaanni aatsitassanik pianaermi piginnittutut pingaarnertut inissisimalersinnaapput. Taamaattumik maanna oqartoqarsinnaangilaq, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik pianaarnermi aningaasaliisut nunamit sorlerminngaaneersut.

### Periarfissat annertupput, kisianni unammilligassat arlaqarput

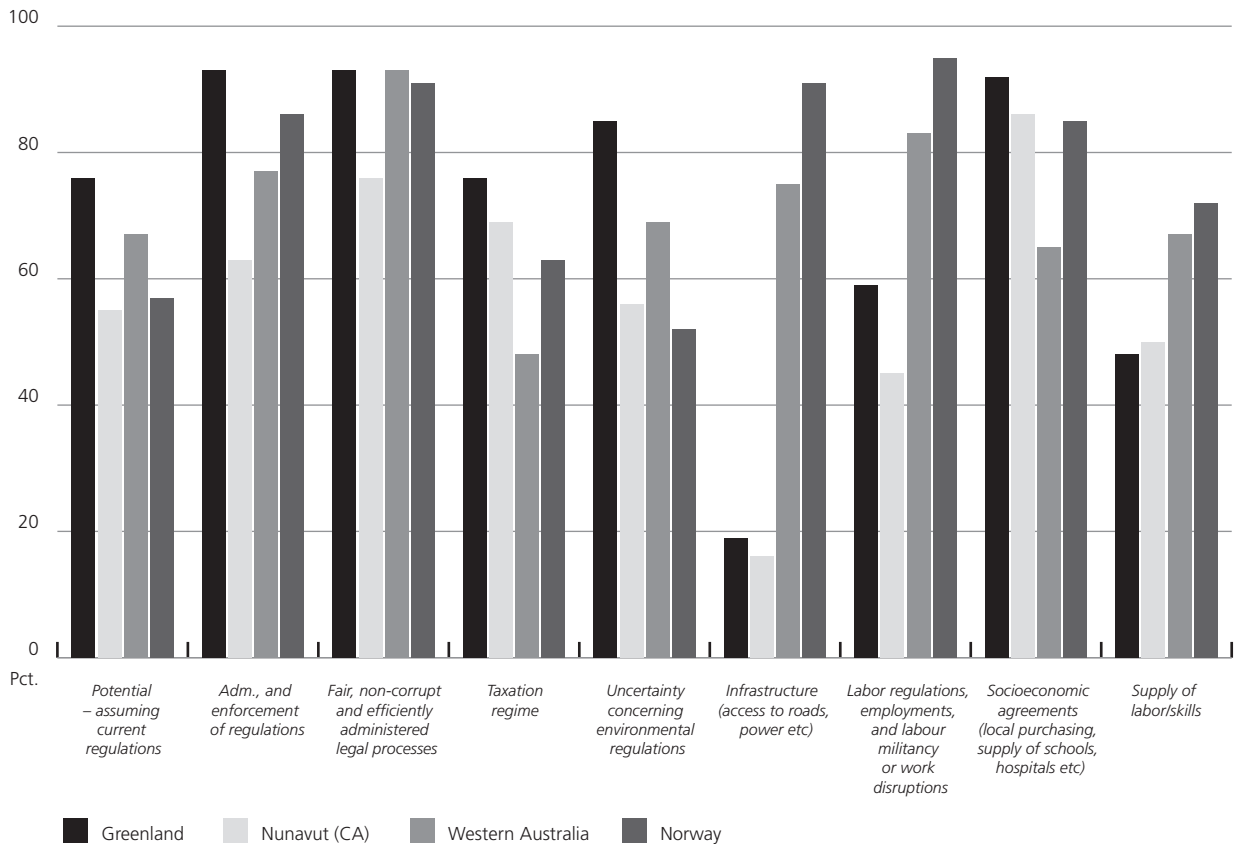
Nunat tamalaat akornanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisut akornanni Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornissaq, uuliasiornissaq / gassimillu pianaarsaq periarfissaqarluartutut isigaat, kisianni aamma oqaatigaat piviusunngortitsiniarnermi unammilligassat annertuut aqqusaarneqaaqartariaqartut.

Nunat tamalaat akornanni aatsitassarsiortut aperineqarneranni akissutaannilu takuneqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaat aatsitassarsiortiffigallugu pilerinarnerpaat 15-it akornanniittoq. Kalaallit Nunaata angissusaa, Kalaallit Nunaata sannaa, nunap sannaa pillugu paasisutissat annertuut pigineqarneri pilerinarsaataapput, illuata tungaanili nunami issittumiinneq, attaveqaatit annikinneri, Kalaallit Nunaannilu sulisorisinnaasat killeqarnerat pilerinassutsimut annikillisaataapput.

Pilerinarneranut naligititaq, ukiuni kingullerni qulini nunarsuarmi aatsitassat akiisa annertuumik qaffakkiartorsimanagerat pissutigalugit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq nunarsuarmioqataasuniit soqutiginarsiartorsimavoq, tamannalu misissueqqissaarnissamut akuersissutit

2003-miit 2013-mut sisamariaatingorsimanagerannik kinguneqarluni. Silap allanngoriartornera, teknologiip pitsanngoriartornera aatsitassarsiornermullu politikki soqutiginninnerup allisimanageranut annertunerusumik malunnaataasimangillat.

Fraser Institute's Survey of Mining Companies 2012/13. Aatsitassarsiornermik suliallit 742 apeqqutitut akisimanagerat "encourages investment" (aningaasaleerusulersitsippit) imaluunniit "not a deterrent to investment" (aningaasaliiffigerusunnganngilaq). Kalaallit Nunaat tamani qaffasinnernut ilaavoq, taamaallaat attaveqaatini aammalu sulisorisinnaasat amerlassusaanni qaffasinnerniinngillat



Takutitassiaq 5: Fraser Instituep nunani assigiinngitsuni aatsitassarsiornermullu periarfissanik misissuineranik imaqarniliaq. Naliliinerit Nunavumi (Canada), Autraliami, Norgemilu piukkunnartunit Kalaallit Nunaanni piukkunnartunit saniliussinerit, nalilersuutit assigiinngitsut 9-t atorlugit. Nalilersuutini tamangajanni Kalaallit Nunaat qullernut ilaajuarpoq, kisiannili attaveqaatitigut, sulisussanillu pilersuisinnaanikkut Kalaallit Nunaat kinguaqqavoq. Paasisutissanik aallerfik: Fraser Institute 2012/2013. Takutitassiaq nammineq sanaajuvoq.

Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut pitsaasumik ingerlatsinerat iluaqutissartanut aamma ilaavoq. Aalajaatumik siumullu isigiuminartumik misissueqqissaarnermi aatsitassarsiornermilu sinaakkuteqarneq suliffeqarfinniit pingaartutut isigineqartarpoq. Sivisujaamik aalajaatumik ingerlatsisoqareersoq ukiuni kingullerni politikikkut sakkortuumik aatsitassarsiornermi sinaakkutissat oqallisigineqarsimapput. Fraser tulliani 2014-ip upernaavani misissueqqittussaavoq, taamaattumillu

taama sinaakkutissat oqallisaasimanagerat qanoq sunniuteqassanersoq nalunarpoq.

Maluginiarneqarsimavoq sinaakkutissat pillugit oqariartuutit ilai kinguaattoorsimammata, tamannalu kinguneqarsimavoq. Assersuutigineqarsinnaavoq 2012-imi nalunaaruteqartoqarsimammata, avannarpasissutsip 81° avannaani immikkut inuusutissarsiornikkutat inissiisoqassasoq. Atugassaritissat nutaat december 2013-imi sulii nalunaarutigineqarsimangillat,



tamatumalu kingunerisimavaa suliffeqarfiup Boliden Kalaallit Nunaata kangiata avannaani suliniutertik 2014 aasaanerani ingerlanneqartussaagaluaq 2 mio. dollarinik nalilik unitsikkallarsimammassuk. Aamma Kalaallit Nunaata kangiata avannaani uuliamik misissueqqissaarnissamut akuersissutinik pisinnaanissaq pillugu isumaqatiginninniarnertit naggaserneqarnissaat arlaleriaq kinguartinneqartarsimapput.

### **Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfik**

Kalallit Nunaanni aatsitassarsiornermik pisortani suliaqartut 1. januar 2013 ukuupput: Aatsitassanik Aqutsisoqarfik aammalu Avatangiisinut Aqutsisoqarfik. Aatsitassanik Pisortaqarfiup geologii pillugu ilisimasallit GEUS-imiittut (De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland) atorsinnaasarpai, ilisimatusarnissamillu suliakissinnaasarlugit. Avatangiisinut Aqutsisoqarfiup DCI/ National Center for Miljø og Energi (Nuna tamakkerlugu Avatangiisit Nukissiuutillu pillugit Allattoqarfik), aammalu Kalaallit Nunaanni Pinngortitalerivik suleqatigai. Taakku suleqatiginerisigut Aatsitassanik Pisortaqarfiup avatangiisit pillugit naliliinnginnermi aaliangiinnginnermilu arlaanaannulluunniit attuumassuteqanngitsunit ilisimatusarsimasunit tunngavilersuutissanik qulakkeerinnissinnaavoq<sup>9</sup>. Aatsitassanik Aqutsisoqarfiup aatsitassat pillugit suliat allaffissornermut tunngasut tamaasa tiggumisarai, qulakkiissallugulu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiusinnaasut nunani tamalaani aatsitassarsiornermik ingerlatsisunut nittarsaanneqarnissaa. Aqutsisoqarfik immikkoortortanut sisamanut aggorneqarsimavoq ataatsimillu allattoqarfeqarluni, 27-nillu sulisoqarluni:

**Akuersissutit:** Suliassat uuliamik aatsitassanillu misissueqqissaarnissamut piiiassinnaanermullu akuersissutinik suliaqarnermik allaffissornermik ingerlanneqarnera suliniutit alloriarfiini tamani, aammalu aatsitassarsiorfiusinnaasut avammut nittarsaanneqarnerani ikiuunneq, misissueqqissaarnissat inuttassarsiorneqarnissaannik piareersaaneq, aatsitassarsiornermi anginngitsut misissueqqissaarnerannik taakkulu allaffissornermik ingerlanneqarnerannik ingerlatsineq.

**Sulisut:** Suliamik ingerlatsisut arfineq sisamat

**Engineering and Inspection:** SIA aammalu IBA aaqjissuunneqarneri suliaralugit, aammalu uuliamik aatsitassanillu ingerlatsisut aningaasatigut ingerlanneqarnerat malinnaavigalugu, tassunga ilaallutik royalty-mik, pitsaassutsimik akinillu nakkutilliineq.

**Sulisut:** Inuit sisamat

**Analysis and Control Functions:** Sillimaniarnikkut, sulineri atugassarititat, sulisussat amerlassusissaanik ingerlatseriaasissanillu akuersissuteqartarneq pillugit suliaqarneq. Sillimaniarnermut ataatsimiisitaliamut allattoqarfiuneq.

**Sulisut:** Inuit pingasut

**Geology:** Nunap sannaq pillugu suliniutit piareersarneqarnerat akuersissutinillu taakkununga tunisarnerit suliaralugit, sajuallatsitsilluni misissuinerit inernerinik paasiniaaneq/ nalilersuineq. Aatsitassarsiorfiusinnaasut avammut nittarsaanneqarneranni suleqataaneq, misissueqqissaarlutik ingerlatsisut malinnaavigalugit.

**Sulisut:** Inuit arfinillit.

*Paaissutissanik aallerfik: Aatsitassaqaarnermut Aqutsisoqarfiup nittartaga<sup>10</sup>.*

9. Avatangiisinut Aqutsisoqarfiup allaaserineqarnera uani takuneqarsiinnaavoq(december 2013-imi aasaq): <http://naalakkersuisut.gl/kl-GL/Naalakkersuisut/Isumaqatigiissutit/Natur-og-Miljoe/Miljoestyrelsen-for-Raastofomraadet>

10. Aatsitassanut Aqutsisut nalunaarusiap suliarineqarnerata naammassinerata kingornatigut atertik The Mineral Licence and Safety Authority, MLSA-imut allannortinnikuuvaat. Tamatumalu kingunerisaanik sulisoqarnikkut taamatullu aaqjissugaanikkut allannortitsisimasoqarsinnaavoq. 2013-ip naanissaata tungaanut nalunaarusiami eqqumaffigisariaqqakkatut ilaatitai assigisaallu Aatsitassanut Aqutsisut aaqjissugaaneraniit aallaaveqarput.

Fraser Institute aatsitassarsioriarlutik misissueqqissaartut isumaannik misissuineranni paasineqarsimavoq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq pillugu angusassat pitsaanersaannik angusisoqarsimasoq "Allaffissornikkut aammalu inatsisunik malitsisinarluni misissuisarnermi" aammalu "naapertuilluarnermik, peqquuserlunngitsumik pitsaasumillu allaffissornermi". Illuatungaani ataatsimiititaliap suliffeqarfinit misissueqqissaarnermik ingerlatsisunit pakitsisimaarneq takusinnaasimavaat sivisuallaamik suliat ingerlanneqartarnerat pillugu aammalu aatsitassarsiornermik aqutsisoqarfiup suliffeqarfiullu akornanni attaveqatigiinneq pillugu. Taama naamagittaallortut amerlassusaat uppersaatissaqanngilaq, kisianni amerlanerit taakkartarsimavaat. Takuneqarsinnaavoq aatsitassarsiornerup iluani allaffissornikkut akisussaaffiit suliassallu Aatsitassanut Pisortaqaqfimi inuit ikittuinnaat akornanniittut.

Transparency Greenlantiimiit NGO-nillu allanit (soqutigisaqatigiit naalakkarsuinermit attuumassuteqanngitsuniit) isornartorsiuqartarsimavoq innuttaasut naammaginngitsumik ilaatinneqarnerat. Isornartorsiuqarsimavaattaaq tusarniaanerit suliniutinut ataasiakkaanut attuumassutillit suliniutit akuersissummik tuniarneqarnerani aatsaat pisarnera, aammalu tamanna sioqqullugu paasissutissanik pissarsiarnerup ajornakusoortarnera, tamanna naammagisimaarneqanngilaq. Ataatsimiititaliap sulinermini takusinnaasimavaat, aatsitassat avatangiisillu pillugit inatsisit suliarineqareersimasut. Maannakkut inatsisit pillugit nunat inatsisaat assigiinngitsut imminnut assersuuttarlugit suli misissuiffiqanngillat.

Takusinnaavarpulli ersarissumik avatangiisit aatsitassallu pillugit inatsisit allaffissornikkut ingerlanneqarnerat avisaartinneqarsimanngitsooq. Tamannali peqqutaataasinnaavoq aqutsisoqarfiup ersarissumik avisaartitseqannginneranik isiginnitarneq. Aammattaaq inatsisitugit kikkut akisussaasuunersut ersareqqissaarneq ajorpoq, tassami nalunarsinnaasarpoq Danmark Kalaallit Nunaalluunniit akisussaasuunersut, soorlu takuneqarsinnaasoq avatangiisit pillugit kikkut akisussaasuunersut ersareqqissaamik takuneqarsinnaanngimmat.

### **Aatsitassanik piiaanermit atillugu sillimaniarnermi politikki aammalu nunanut allanut politikki**

Aatsitassat pilugit ingerlatsineq ersarissumik takuneqarsinnaavoq Namminersorlutik Oqartussani inissisimasooq, kisiannili aatsitassanik piiaanermermi pissutsit ilaat nunanut allanut politikkimut imaluunniit sillimaniarnermit politikkimut aporfeqartitsinnaapput naalagaaffeqatigiinnerup iluani, imaluunniit naalagaaffeqatigiinnermi ilaasortanut allanut, nunanut allanulluunniit. Ersareqqissaartumik inissisooqarsinnaanngilaq aatsitassarsiornermi suut Kalaallit Nunaanniit kisimik aaliangiiffiqeersinnaanersut, imaluunniit pissutsit suut allanut ima sunniuteqartigissasut, peqataasussat allat aatsitassanik piianissamut aammalu avammut annissuanissamut piumasaqaattisat aaliangiiffiqiniarneranni allaat peqataatissallugit.

### **Uran pillugu oqallinneq**

Uranimik piiaanermeq uranimillu avammut tunisassiornermeq qulequttatut immikkut isiginiarneqarsimavoq Danmarkimi, Kalaallit Nunaanni aammalu nunat tamalaat akornani sillimaniarnermit nunanullu allanut politikki pissutigalugu. Tassunga peqqutaavoq uranimik piiaanermermi qanoq Kalaallit Nunaat kisimiilluni aaliangiisinaanera isumaqatigiissutigineqanngimmat.

Apeqqutit annersaasut ilagaat naalagaaffeqatigiinnerup iluani kikkut aaliangiisinaanataappat, Kalaallit Nunaanniit kissaatigineqalissappat nunanut allanut uranimik tunisassiorneqalissasoq. Naalagaaffik, tassunga ilaalluni Kalaallit Nunaat, pituttorsimavoq nunat tamalaat akornanni siaruarerinninnissamik isumaqatigiissummut (Non Proliferation Treaty – NPT<sup>11</sup>), taanna aqunneqarpoq nunat tamaalaat akornanni atomimik nukit pillugit ingerlatsivimmi (Den Internationale Atomenergi Organisation (IAEA.)). IAEA-mi aqutsisoqarnerata kinguneraa uranimik avammut tunisinissamik isumaqatigiissuteqarnermi, naalagaaffiit akornanni, nunat marluk akornanni atomimik (nukleare) atuneq pillugu, inatsisitugit akisussaaffeqarnermik isumaqatigiissuteqartoqassaaq. Tamannalu apeqquummik saqqummersitsivoq Kalallit Nunaata nunanut allanut politikkimut qanoq pisinnaatitaaffeqarneranik.

Namminersorneq pillugu inatsimmi § 12, imm. 1 naapertorlugu Naalakkarsuisut naalagaaffik sinnerlugu inuiaannut tamanut tunngasut pillugit

---

11. <http://www.un.org/disarmament/WMD/Nuclear/NPT.shtml>

isumaqatigiissuteqarsinnaavoq, isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanuinnaq tunngassuteqarpat, aammalu Kalaallit Nunaata suliaasaqarfik tigusareersimappagu. Aatsitassat pillugit suliaasaqarfik Kalaallit Nunaannit tiguneqareerpoq. Namminersorneq pillugu inatsimmi § 12, imm. 4-mi tassunga sanilliussilluni § 13-imut, takuneqarsinnaavoq isumaqatigiissutit, illersornissamik sillimaniarnermillu attuumassuteqartut danskit naalakkersuinit isumaqatiginninniutigineqartassasut isumaqatigiissutigineqarlutillu (Naalakkersuisulli ilaatinneqassapput).

Uranimik avammut tunisassiorneq sillimaniarnermut politikkimut attuumassuteqartut isigineqarpat, taava tamanna Naalagaaffiup suliaasaraa, iluata tungaanili urani aatsitassat allat assigalugit piiarneqassappat, aatsitassat pillugit inatsi malillugu, taava akisussaaffik Kalaallit Nunaanniisaaq. Ullumikkut Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isumaqatigiinngittoqarpoq, tamanna qanoq nalilerneqarnissaanik. Ajornartorsiut tamanna qaangerniarlugu aaliangertoqarsimavoq isumaqatigiinneq tunngavigalugu aaqinneqassasoq.

#### **Uranimik piiannissamut periarfissat**

Uranimik piiasinnaaneq aklerliissutigineqartoq pillugu oqallinneq ingerlanneqarnerani, pingaaruteqarpoq eqqarsaatigissallugu ilumut Kalaallit Nunaanni uranimik piiasinnaanermik periarfissaqartoqarnersoq (akilersinnaanersoq).

Kalaallit Nunaanni suliniut uranimik piiannissamut siuarsimanerpaaq, Kuannersuit, piiaffigineqalissappat, taava Kuannersuarniit uran tunisassiarineqartup nunarsuarmi uranimik ukiumut tunisassiarineqartup 2 %-ia ataatisavaa. Taamaattumik oqallinnermi oqaatigineqarsimasoq eqqunngilaq, Kalaallit Nunaat nunarsuarmi uranimik tunisassiorlut akornanni pingaaruteqarnerpaanut ilaalernissaa, siunissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu.

Aamma maluginiarneqartariaqarpoq, urani aatsitassallu qaqutigoortut – qaqutigoortuunerneqarnerat eqqarsaatigigaanni – tassaangimmata aatsitassat takussaarpianngitsut. Sumiiffinni assigiinngitsuni takussaalluarput, taamaattumik eqqumaffigineqartariaqarpoq, Kalaallit Nunaanni aatsitassat taakku tunngavigalugit immikkut isumaqatiginninniutissaqqinngimmata nunanut soorlu Kinamut USA-mulluunniit, taakkumi namminneq nunataminni aatsitassat pigaat atorfissaqartitallu tamaasa pissarsiarisinnaallugit. Piiasoqalissappalli nunani allani aatsitassarsiorlut unammillerneqassapput. Minnerunngitsumik ersarissarneqartariaqarpoq, uranimik piianeq, aatsitassanik allanik piianeq

assigalugu, assigiinngitsutigut avatangiisinut sunniuteqartussaammat. Imaanngilaq radioaktiviummik uran qinngorneqartarmat, kisiannili aatsitassarsiorluni piiaanerit allat amerlasoorpassuit assigalugit sunniuteqartitsisussaammat.

#### **Sillimaniarneq uranimuinnaanngilaq**

Nunat tamalaat akornanni oqallisaasut ilagaat Canadap eqqaani Canadallu imartaa aqutugalugu uuliamik angallassinnaaneq imaluunniit sikujitsumi angallatit sikusiutit atorlugit aatsitassarsiorniartut atorussaannik pajuttorniartugit aammalu savimminissat Kalaallit Nunaata avannaaneersut avammut tunisassiarineqassappata nunarsuatsinni avatangiisinut sunniuteqartitsisinnaanerit.

Aamma oqaatigisariaqarpoq Kinap Kalaallit Nunaanni aatsitassanik soqutiginninnera misissussagaanni sillimaniarnermut politikkimik tungaveqarnersoq oqallisaasimammat. Ataatsimiititaliap sulinermini Kinap taama soqutigisaqarneranik takusaqarsimanngilaq, kisiannili aningaasarsiornermik taamaallaat tungaveqarluni (aammalu ilisimatusarnermik). Suna tamaat isigissagaanni ataatsimiititaliap paasisutissanik katersinermini takusinnaasimavaa Kalaallit Nunaanni aatsitassat namminneq immikkut isumaqatiginninniutissaanngitsut, geopolitikki isigissagaanni.



*Assilisaq: Minik Rosing*

## **KALAALLIT NUNAATA SIUNISSAA PERIUTSINI ASSIGIINNGITSUNI**

Kalaallit Nunaanni tunngaviusussanik aaliangiisoqartariaqarpoq. Aaliangiinerit taakku Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit ukiorpassuarni tulliuuttuni qanoq ineriartortinneqarnissaannut tikkuussissapput, qanorlu inuiaqatigiit isikkoqarnissaannut, qanorlu naalagaaffeqatigiinnerup iluani qanoq ataqatigiittoqarnissaannut tikkuussisussaallutik. Aaliangiisoqartariaqarpoq, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu imminnut nappassinnaassappata.

Aaliangigassat taakku tunngaviusussaangaarmata, politikikkut aaliangiinissatut taasariaqarput aningaasarsiorsinnaaneq, kulturi atuuttoq, eqqarsartaaseq il. il. attorneqartussaammata, taakkunungalu isummersortarneq assigiinngissinnaasarmat, qanoq aaliangernissaq nalunarsinnaasartooq. Kisianni arlaanaalluunniit kisimi "eqqortuusoq" taaneqarsinnaanngilaq. Kalaallit Nunaata aqqutit toqqarsinnaasai amerlaqaat, taamaattumik nalunarpooq aqqut sorleq atorlugu ingerlaniartoqarnersoq. Kisianni maanna Kalaallit Nunaata aqqut atugaa sumut ingerlassanersoq eqqoriarluarsinnaavarput, aammalu tikkuussisinnaavugut aqqut qanoq allangortilaarneratigut inuiaqatigiinnut iluaqutissartanitsissallugu ineriartortinneqarsinnaanersoq.

Uagut suliassatta pingaarnersaraat qinigassat assigiinngitsut taakkulu kingunissaat allaaserissallugit, taamaattumik periutsit assigiinngitsut tallimat allaaserissallugit toqqarsimavarput. Periutsini tallimaasuni tamani aalisarnikkut annertuumik ingerlatsineq aallutiinneqassasoq naatsorsuutigisimavarput, aalisarnermiillu aningaasanik inuiaqatigiinnut ullumikkut pissarsiaasartunit minnerunngitsumik pissarsisoqartassasoq naatsorsuutigalutigu.

Ilutsini siullerni sisamani namminersoneq pillugu inatsimmi Danmarkimii tapiissutit annertussisassat pillugu aaliangersakkat attatiinneqassasut tunngaviusimapput. Ilimagineqarpoq Periutsit taakku atuutsinneqarnerani Danmarkimii politikikkut tamanna peqataaffigineqarusussasoq. Soorunami taamaattoqassappat Danmark Kalaallit Nunaallu isumaqatigiillutik imminnullu ataqqeqatigiillutik ingerlanissaminut isumaqatigiittariaqarput, ataatsimoorlutillu namminersoneq atuuttoq soqutigisaqarfigalugu ineriartortissallugu. Ilutsit

tallimaanni Danmarkimii tapiissutit sukkannerusumik atorunnaarsikkiartortinneqarput, Kalaallit Nunaata Danmarkillu naalagaaffeqatigiinnerata atorunnaarsikkiartuaarnera ilutigitillugu.

Periutsit assigiinngitsut suliarisimasagut, eqqoriaanerunngillat qanoq Kalaallit Nunaata aningaasaqarnerata siunissami ineriartornissaannut. Suliarineqarsimapput takutinniarlugu Kalaallit Nunaanni politikikkut aaliangernerit assigiinngitsut tunngavigalugit aningaasaqarnikkut sunniutissaat, taakkulu aaliangiisuussapput siunissami Kalaallit Nunaannut. Periutsini aamma attorneqarput aaliangiiffissat pingaarutillit allat aaliangernerit kingunerisassat tunngavigalugit – soorlu inuussutissarsiornikkut ilusissaq sorleq toqqarneqassanersoq aammalu inuiaqatigiit sumi najugaqassanersut il. il.

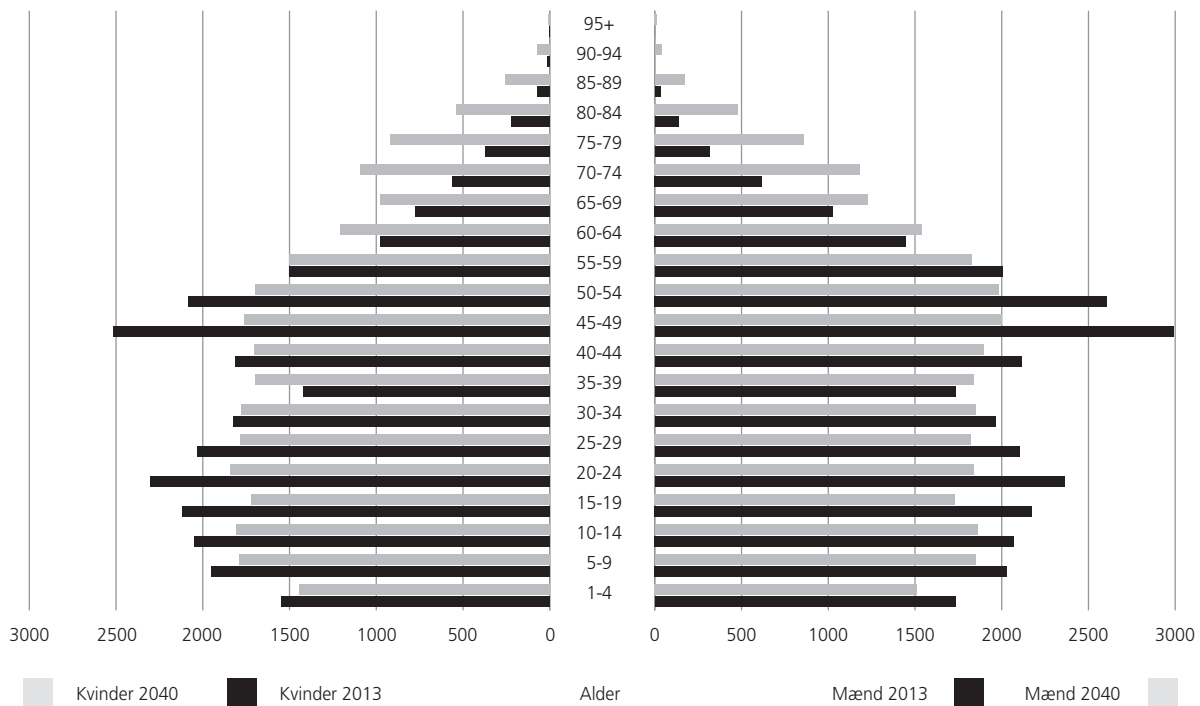
### **PERIUSEQ I: ALLANGORTOQANNGITSOQ**

Periutsimi uani ullumikkut ingerlaarneq attatiinnarlugu ingerlasoqarnera takutinniarneqarpoq, tassa aatsitassarsiorniarluni suliniutit anginerit piviusunngortinneqarsimannngitsut, aammalu aningaasaqarneq pillugu politikki allangorsimannngitsooq. Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiorneq ingerlanneqartoq attatiinneqartoq, aammalu sumi najugaqartarneq allangorsimannngitsooq. Tassanilu aningaasartuutit tulluarsarneqarsimassapput aalisarnikkut inuussutissarsiutillu atuuttut isaatitsinerat allangorsimannngitsut tunngavigalugit.

Soorlu aningaasaqarneq pillugu immikkoortumi allaaserineqarsimasutut, ukioq 2040-p tungaanut pisortat aningaasartuutaat annertusiartortuassapput isaatitallu annikillartussallutik, tamatumunngalu pissutaapput utoqqaat suliunnaarnikut amerliartornerat inuillu nunanut allanut nuuttarnerat tikittartuniit annertunerunera. (takutitassiaq 6).

Aningaasanik isaatitat aningaasartuutillu oqumaaqatigiisinnissaat ajornakusoortorujussuussaaq, kisianni akileraarutitigut qaffaanissaq pisortallu sullissisarnerannik annikilliliinissaq pisariaqarluinnartussaassapput.

Kalaallit Nunaanni pisortat ingerlatsinerat ullumikkut annertuvoq, taamaattumillu periutsimi taamaattumi amerlanerusunik suliffissaaleqisoqalissaaq. Allangortoqartinnagu ingerlatsisoqarniarpat, tamatuma kingunerisinnaavaa nunatsinniit nunanut allanut nuuttartut suli amerlanerulernerat, allangortitsinani ingerlasoqarnerani. Kalaallit tallimararterutaat



Takutitassiaq 6: Kalaallit Nunaanni innuttaasut qanoq agguataarneqassanersut 2040-p tungaanut. Paasissutissanik aallerfik: Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut siunnersuisoqatigiit.

ullumikkut Kalaallit Nunaata avataani nunasinikuupput. Danmarkimimullu nuunnikut tallimaagaangata sisamat aningaasaqarnikkut inooqatigiinnikkullu ingerlalluartuusarput, taamaattoqarneratalu kingunerisinnaavaa Kalaallit Nunaata avataanut nuukkusunnerup annertunerulernera, Kalallit Nunaanni aningaasaqarnikkut ineriartortoqangippat aammalu atugarissutsikkut annikinnerusumik sullissisoqalerpat.

## PERIUSEQ 2: KALAALLIT NUNAAT AATSITASSARSIORNERMIK TUNISASSIORFIUSOQ

Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut ineriartornini aatsitassarsiornikkut anguniarpaa. Periutsimi taamaattumi Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq ima annertusarneqarsimatigissaaq pinggortitap periarfissiinera tunngavigalugu, aammalu nunat tamalaat akornanni niuernikkut periarfissat tunngavigalugit ineriartornera sukkassusilerlugu. Isaatitsiniarnermi anguniagaavoq aningaasaqarnikkut amigartoorutissat matunissaat, ukiut ingerlanerini 2034-mi ukiumut 1,5 milliardit angullugit agguaqatigiisillugu ukiumut 800 million-it ukiup 2040-p tungaanut. Tassa taakku isaatinneqarniartariaqarput amigaatit matuniarlugit, tassami Kalaallit Nunaanni inuiqatigiit ingerlanneqarnerat/ sullinneqarnerat ullumikut ingerlanneqassapput isaatitassat tassunga ilaallutik. Aatsitassat annertussusaat pillugit ilisimasat tunngavigalugit, pivusorsiornerpaassaaq periutsimi

uani, aatsitassat savimminissartallit piassallugit, suliniutillu annerpaat siuarsimanerpaallu tassaapput Isua, Kuannersuit aammalu Killavaat<sup>12</sup>. Aatsitassat savimminissartallit avammut tunineranni isaatitsissutaassaapput akileraarutitugit akitsuutitigullu isertitassat, taakkulu Danmarkimit avitseqatigiiffiqeqassapput, aatsitassarsiorlutik sulisut aammalu taakkunanga sullissisut, soorlu nioqqutissanik tunisiffigalugit imaluunniit suliffissuit arlaatugit sullillugit suliallit aningaasarsiaannit akileraarutit (Kalaallit Nunaata kisimi pissavai).

### Pivusooq: Suliniutit annertuut qanoq paasineqarnissaat

Suliniutit annertuut pillugit inatsimmi (suliniutini angisuuni illuliortilernerimik sanaartornernillu suliassat pillugit Inatsisartut inatsisaat), tassani suliniutit annertuut ima taaneqarsimapput, suliniutit pivusungortinniarlugit sanaartuinerimi 5 mia. kr. sinnerlugit aningaasaliiffissat. Ullumikkut Kalaallit Nunaanni suliniutit taama annertutigisut marluinnaapput tassaallutillu Isuani Kuannersuarnilu suliniutit.

12. Takukkit suliniutit annertuut allattorsimaffiat, aammalu qanoq Kalaallit Nunaanni inuiqatigiinnut isaatitsissutaasinnaanerisa eqqoriarneqarnerat, ilanngussaq 2.

### **Namminersornermut inatsimmi ima allassimavoq**

§ 7. Kalaallit Nunaanni atorussiasanik aatsitassanit pisunit iluaquteqarnermit isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tuttasapput.

Imm. 2. Isertitat imm. 1-imi taaneqartut tassaapput uku:

- 1) Atortussianit aatsitassanik misissueqqaarnernik, misissueqqissaarnernik iluaquteqarnernilluunniit akuersissutit aalajangersimasut ataasiakkaat malillugit isertitat, taamaatorli aningaasat Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut akiliutit pinnagit.
- 2) Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni akileraarutininik isertitat tamarmik, suliffeqarfinit Kalaallit Nunaanni atorussiasanik aatsitassarsiornermut tunngasunik pisinnaatitaanermut akuersissutinik pigisalinnit pisut.
- 3) Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi pisortatut oqartussat ingerlatseqatigiiffinni il. il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlataqarnermi piginneqataassuteqarnermit isertitat.
- 4) Agguagarsiat akileraarutaanit il. il. isertitanit Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni

ingerlatseqatigiiffinni piginneqataassutilinnit, pisinnaatitaanermut akuersissutinik pigisalinnit, imaluunniit ingerlatseqatigiiffinnit, toqqaannartumik toqqaannanngikaluartumilluunniit ingerlatseqatigiiffinnit taamaattunik pigisanit, tassannga akileraaruserneqanngitsunit agguagarsianik pissarsiat.

§ 8. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni atorussiasanik aatsitassanik iluaquteqarnermit isertitaqassappata, tak.

§ 7, naalagaaffiup Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai ukiumi pineqartumi isertitat 75 mio. kr.-nit amerlanerussutaasa affaannut naleqquttumik apparneqassapput.

Imm. 2. Inatsisip atulernerata kingorna 1. januar atuutilerfigalugu aningaasat imm. 1-imi taasat 75 mio. kr. ukiumut ukiumi pineqartumi aningaasanut inatsimmi akit akissaatillunalinginnaasumik nalilerneqarnerannut naapertuuttumik iluarsineqarlutik naleqqussarneqartassapput. Imm. 3. Imm. 1 malillugu naatsorsuineq ukiumi tulliuuttumi pisassaaq, ukiup tulliani akiliutinik isumannaarinninnissaq siunertaralugu.

Aatsitassanik tunisassiornermit isertitat Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni avinneqassapput, ukiumut 75 mio. kr. siullit ilanngaasernagit Kalaallit Nunaannit tiguneqareeraangata. Inuiaqatigiilli isertitassaasa ilarpasui aatsitassarsiornermik suliallit sulisorisaasa akileraarutaannit takkuttussaapput, aammalu suliffissuarnik sullissisut akileraarutaannit. Taamaattumik Danmarkimi Kalaallit Nunaannut tapiissutit annikitsuinnarmik millissapput aatsitassarsiornerluni suliniutit annertuut arlallit aallartikkaluarpataluunniit.

Periutsimi uani tunngavigaarput ukiup aappaa allortarlugu suliniummik annertuumik aallartittoqartarnissaa, tamannalu piaartumik aallartissinnaasoq, tassa 2017-imiit<sup>13</sup>.

Ilmagaarput suliniutit annertuut nalinginnaasumik ingerlanneqarsinnaasartut ukiut qulit, aammalu ukiumut 700 mio. kr.-nik iluanaaruteqartitsinnaasassasut.

Taakkunannga 300 mio. kr. ingerlatsiviut iluanaarutaannik akileraartitsinikkut aammalu akitsuutitigut (royalty), 400 mio. kr.-llu toqqaannanngikkaluamik sulisartut akileraarutaannit isertitat. Toqqaannartumik isertitat affai (ilanngaatigalugit 75 mio. kr.) Danmarkimut tunniunneqartassapput.

Taamaattumik suliniut siulluup ingerlanneqerenerani Danmarkimii tapiissutit 112,5 mio. kr.-nik ilanngarneqassapput, suliniutillu tulliniit aallartinneqartunit pinerit tamaasa 150 mio. kr.-nik ilanngaasoqartassalluni.

Periutsimi taamaattumi pisariqassaaq suliniutit annertuut 24 ataatsikkut ingerlanneqassasut, Danmarkimii tapiissutit tamarmiusut peerneqassappata.

### **Aatsitassarsiorfiit: Iluaqut sukkaasoq kisianni sivirusumik atasussaangitsoq**

Periutsimi uani kisitsinerit takutippaat, ajornartorsuteqarani ingerlasoqarsinnaappat, taava Kalaallit Nunaanni pisortat amigartoorutissaattut naatsorsuutigineqartut aatsitassarsiornermit 2017-imiit matuneqarsinnaasapput. Aatsitassarsiorfiit

13. Tassunga tunngavivoq Isuani suliniut 2014-imi aningaasalersorneqarnissaa aqqissasoq, suliniullu piviusunngortinniarlugu sanaartorneq ukiunut pingasunut piffissaliussaq malinneqartoq.

## **Aatsitassarsiorniarluni suliniutiniit Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut aningaasat iluanaarutissat nalilersorneqarneri**

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut iluanaarutissat kiseqqissaarnissaat ajornakusoortorujussuuvuq, aatsitassarsiorniarluni suliniutini siuarsimalluartuniluunniit. Taammaattumik isaatitassat tunngavilersuivallaarani eqqoriarneqarput periutsit ilusilersorneqarnerini. Aningaasaqarnerup ilusilersorneqarnerani isaatitassat toqqaanartut ingerlatsiviiit akileraarutaannit akitsuutinillu (royalty) ukiumut 300 mio. kr.-nut inissinneqarsimapput, sulisartullu aatsitassarsiortuniittut akileraarutaat aatsitassarsiortunullu sullissisut isaatitaannit isertitanillu allanit isertitassat ukiumut 400 mio. kr.-nut inissinneqarsimallutik.

Ilutsinik kisitsinermi tunngavigneqarsimapput ingerlatsiviiit suliniutiminnik siuarsimalluartut ilisimatitsissutaat, nalinginnaasumillu misilittakkat tunngavigalugit toqqaannangitsumik isaatitassat toqqaannartumik isaatitanit (royalty aammalu suliffeqarfiit akileraarutaannit) annertunerusernerat. Taama kisitseriaaseqarneq imaanngilaq nalilersueqqissaarnikkut kisitseqqissaarnikkullu nassaarigneqarsimasut, kisianni taama toqqaasoqarsimavoq politikikkut qinersinermi sunniutissat takutikkusullugit, sinaakkutat piviusorsiuqannersut tunngavigalugit.

Nalinginnaasumik naatsorsuutigineqartarpoq aatsitassarsiorniarluni suliniutit kaaviiartitaasa 50 %-iisa missai iluanaarutinnortussaasut. Aatsitassarsiorniarluni suliniut ukiumut 1,5 mia. kr.-nik kaaviiartitaqassappat, ingerlatsinermit aningaasartuutissai 750 mio. kr.-iussangatinneqarput sinneqartoortuutissaalu aamma 750 mio. kr.-ussangatinneqarlutik. Toqqaannartumik isaatitassat 750 mio. kr. 37 %-imik akileraaruserneratigut, ukiumut 277 mio. kr. isertinneqartassapput. Nalinginnaavoq ingerlatsinermit aningaasartuutit 70 %-ii nioqutissanut atorneqartartut, soolu nukissiornermut, sananeqaatit aggulunneqarnissaanut akuutissanut (kemisk), atortunut taartissaanut angallassinermullu, kingullillu 30 % missaat sulisut aningaasarsiasaannut atorneqartarlutik.

Taakkunanga sulisartut akileraarusersorneqarsinnaapput 225 mio. kr. tunngavigalugit, tassalu tassuuna isaatitassat ukiumut 100 mio. kr.-ussallutik. Angallassinermik suliaqarneq, nukinnik tunisineq, nerisassanik pilersuineq il. il. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnut isaatitsissutaassapput, sulisuinillu akileraarutit toqqaannangikkaluartutut taaneqartartut isaatitsissutaassallutik. Aatsitassarsiorniarluni ineriartortitsinerit aammalu sanaartorneqarnerani ingerlanneqarneranillu sulisartut akileraarutaannik isaatitsisoqassaaq. Taakkulu ilutsimi kattussuukkaanni akileraarutitigut isertitassat ukiumut 400 mio. kr.-nut inissinneqarsimapput.

ingerlanneqartarneri siviussusaat killileqartarmata, aatsitassarsiornikkut isaatitassat 2017 tungaanut taamaallaat alliaartussapput. 2017-ip tungaanut taamaallaat alliaartussapput. 2017-imiilli ukiumut isaatitassat aalaakkaasut 2,8 mia. kr.-ussangatinneqarput. Taama isaatitsineq ukiuni arlalialuinnarni attanneqarsinnaassaaq, attanneqaannassappalli ukiup appaa allartarlugu aatsitassarsiorniarluni angisuumik aallartitsisoqartariaqartassaaq.

Assersuummi uani tunngavigisimavarput 2040-p tungaanut taama ingerlasoqarsinnaasooq, aammalu tunngavigisimallugu aningaasarsiornikkut annertunerusumik allannortiterisoqannginnissaa.

### **Ajornakusuusaaq aatsitassarsiorniarluni pisariaqartinneqartut tamarmik piviusunnortinnissaat**

Periutsimi uani pisariaqartinneqassaaq aatsitassarsiorniarluni inuussutissarsiuteqarneq annertusarujussuarneqarnissaa.

Suliniutinik annertuunik inerisaasoqartuassaaq, ukiullu aappaa allortarlugu aatsitassarsiorniarluni ammaasoqartassalluni. Periutsimilu anguniakkat ullumikkut aatsitassarsiorniarluni inuussutissarsiuteqarneri ilisimasat tunngavigalugit anguneqarsinnaanngillat. Aatsitassarsiorniarluni inuussutissarsiuteqarneri nasaareernerup kingorna suliniutit ineriartortinneqarnera siviissarpoq, taamaattumik ukumiit ukiumut isertittagassat nikerartorujussuusinnaapput, aammalu imaassinnaavoq ilutsimi uani isaatitsinissamut eqqoriaanerit anguneqanngitsoornissaat. Ilimanarsinnaavoq isaatitsineq appariartuleriissasoq suliniutit ajornaannerit ingerlanneqareepata.

Periutsimi allaaserineqartumi siunissaq qaninnerusooq eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermi aningaasartuutit isertitallu nammaqatigiinnerannik kinguneqartitsissaaq. Kisianni aatsitassarsiornikkut aningaasarsiorneq atajuaannarnarviannngilaq. Aatsitassarsiorniarluni inuussutissarsiuteqarneri naammatsillugu piiiaffigineqareeraangat,

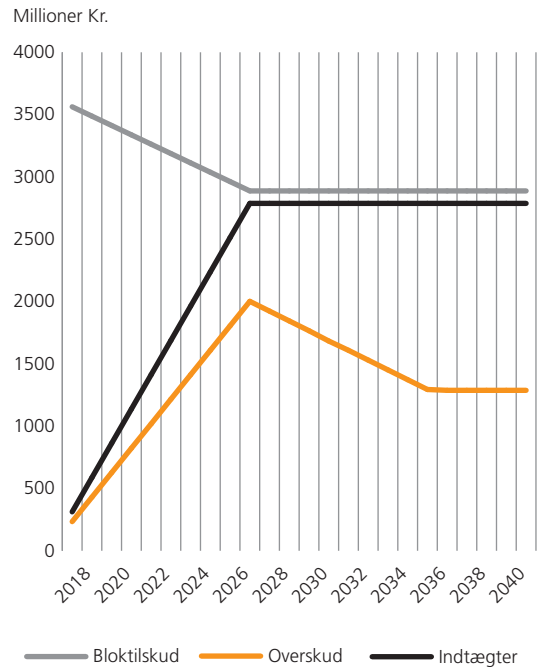
Kalaallit Nunaanni aatsitassaateqarfiit ataatsimik ikilisassapput. Qortoqarsinnaavoq kinguaassatsinnit aningaasanik atortoqarsimasoq, aammalu Kalaallit Nunaata pisuussutimi ilaat annaasimagaa. Ukiorpaalunni aatsitassarsiorneq ingerlanneqareerpat, aatsitassarsioritullu ikiliartulerpata, aningaasaqarniarnerup nammaqatigiisinniarnissaanut unammilligassat assingusut takkuteqqissapput, soorlu aatsitassarsiornerup atuutinngikkallarneranikut isikkoqarluni, tamatumallu saniatigut pisuussutit pigisat ikilissimassallutik, aatsitassarsiorluni aallartinnerunut sanilliullugu.

Soorlu takutitassiami ataani takutinneqartumi takuneqarsinnaasoq, Danmarkimiit tapiissutit ukiumut 2,8 mia. kr.-nut appassasut namminersorneq pillugu inatsimmi aaliangersakkat malillugit agguaqatigiisitsisarnerup malinneqarneratigut. Kalaallit Nunaanniit politikikkut anguniarneqarpat aningaasaqarnikkut immineq nammalluni ingerlalnissaq suliassaqarfiillu suli tiguneqarsimanningsut Danmarkimiit tiguneqarnissaat, pisariaqassaaq aningaasaqarnikkut sinneqartoorutit atorlugit suliassaqarfinnik tigooraanissaq matussusisallugu.

Taama toqqaassagaanni, Danmarkimiit tapiissutit ukiumut 1,6 mia. kr.-nut appartinneqarsinnaassapput suliassaqarfinnik Danmarkimiit tigusisoqassanngippat, suliassallu Kalaallit Nunaannut nuunneqassappata tapiissutit 2,4 mia. kr.-nut appartinneqassapput, naalagaaffeqatigiinnermilu suliassat naalagaaffimmiit suli.

**Sulisussanik pisariaqartitsinerup kingunerisinnaavaat Kalaallit Nunaannut nutsertut amerlerujussuarnerannik**

Aatsitassarsiorfissanik sanaartornermi atuuttullu ingerlanneqarnerini sulisussat atorfissaqartinneqartut 2016-imi 3.000-iussapput, atorfissaqartinneqartullu annertusiartuaassapput 2027-p tungaanut, tassanilu aatsitassarsiorit tallimaalersimassapput, aatsitassarsioriarlutik suliniuteqartut pingasuullutik, aatsitassarsioreerlutillu matusiniarlutik iluarsaasut pingasuussallutik. Aatsitassarsiornermi sulisussat atorfissaqartinneqartussat aalaakkaasussaapput, suliffissallu amerlanerit suliffissamut timmisartuunneqartartussaallutik (fly-in fly-out), taamaattumik politikikkut aaliangiisoqartariaqarpoq pitsaanerussannginnerneq sulisussat 10.000 saniatigullu ilaqutaat Kalaallit Nunaanniitsinnarniarlugit suliniarteqartoqassannginnerneq.



Takutitassiaq 7: Aatsitassarsiorinnikkut isaatitat ineriartornerat (titarneq tungujortoq, Danmarkimiit tapiissutit titarneq sungaartoq) periuseq 2 malikkaanni. Aningaasaqarnikkut ineriartortitsinermi tunngavigineqarpoq suliniutit annertuut ukiup aappaa allortarlugu aallartinneqartarnissaat, taamaasilluni ukiut qulit qaangiunnerani suliniutit aallartissimasut tallimaassallutik. Suliniutit tamarmik 700 mio. kr-nik tunniussisarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Inuit taakku taakkartorneqartut nuussappata aaliangerneqartariaqarpoq illoqarfinni atuutereersuni akulerusimatinneqalissanersut imaluunniit "Hong Kong model" malillugu ingerlaniartoqassanersoq, tassalu immikkut illoqarfeeqqami matoqqasumiitsillugit inuiaqatigiinnut ilaatinnagit, imminneq aningaasaqarnikkut, akileraartarnikkut, kulturikkut innuttaasullu agguarneqarneri immikkut inissisimasutut ingerlasunngorlugit. Tamanna politikikkut oqallisigineqarnissaata pinginnerani annertunerusumik misissuiffigineqartariaqarpoq, politikikkummi oqallisiginearnissaa pisariaqarluinnarmat.

**Danmarkimut sunniutissat**

Periutsimi uani Danmarkimut 712 mio. kr.-nik ukiumut sipaartarnissamik kinguneqassaaq, tassami namminersornermut inatsimmi aaliangersakkat malillugit tapiissutit annikillineqassammata. Kalaallit Nunaata sinneqartoorutissani tapiissutinut annikillisaatigissappagit, aammalu suliassaqarfinnik amerlanerik Kalaallit Nunaat tigusissapput, taava Danmarkip sipaarutissai ukiumut 2 mia. kr. angusinnaavaat.



### **PERIUSEQ 3: AATSITASSAT NALINGAT ANNERTUSARLUGU AATSITASSARSIORNERMI ANINGAASAATEQARFIMMIK PILERSITSINIKKUT**

Periutsemi uani tunngaviusut periutsip siuliani tunngaviusut assigai. Kisianni aatsitassarsiornermit iluanaarutit atornagit aatsitassarsiornermit aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqassaaq (råstoffond), pisortallu amigartoorutaat matuneqareeraangata iluanaarutit sineri tamarmiusut aningaasaateqarfimmut ikineqartassallutik, tassa toqqaannartumik isaatitat toqqaannangitsumillu isaatitat.

Taamaasiornermut tunngaviuvoq, aatsitassat, savimminissat pisuussutaamata piarneqaraangamik utertinneqaaqissinnaangitsut, taakkulu tunineqareeraangata, Kalaallit Nunaata pisuussutaannit peerneqartarmata. Isaatitat aningaasartuutitunut ataavartunut atorneqassappata, inuiagatiigit pisuussutinik nalilinnik, kinguaassaminnit tigooraasussaapput.

Pitsaanerpaassagaluarpoq aatsitassarsiornikkuk isaatitat tamarmik aningaasaateqarfimmut nakkaatinneqartuuppata, kisianni periutsemi uani ilimagaarput politikikkuk naliliisoqassasoq aningaasaqarnikkuk allangortiterisoqassanngitsoq aningaasartuutit appertinniarlugit, taamaattumillu akiligassat annertusinginnissaat pingaartinneqassasoq, akiligassanillu pilersitsisoqarusassanngitsoq saniatigit aningaasaateqarfimmut aningaasanik ileqqaartoqartillugu. Isaatitat aningaasaateqarfimmut ikiorarneqartut, aningaasaateqarfimmi uninngatiinnarlugit erniaat ukiumut 5 %-iusut kisiisa atorneqartassapput, taamaasillutillu kinguaariinnut kingusinnerusunit pigiinneqassallutik.

Aatsitassarsiornermik aningaasaateqarfiup aningaasaatai siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu aningaasaliissutinut atorneqarsinnaapput, soorlu attaveqarnermut aqqutit pitsanngorsarnerannut, inuussutissarsiutit amerlanerusut tunngavigalugit ingerlatsilernissamut aammalu ilinniartitaarup qaffasarneqarneranut. Aamma taama aningaasaateqarfeqaraanni politikikkullu kissaatigineqarpat, periarfissamik ammaassaaq uuliasiornermik ingerlatsivimmik Kalaallit Nunaanniit piginneqataalernissamut, soorlu Norgep naalagaaffiatullumikkuk Statoilimik piginneqataanerata assinganik.

Kalaallit Nuanni pisortat aningaasaqarnerikkuk ingerlanerat oqumaaqatigiimmik ingerlanneqarssappat

### **Kalaallit Nunaat aatsitassanik iluanaarutinit aningaasaateqarfeqalernisaanut inatsiseqarpoq**

Kalaallit Nunaata Aatsitassarsiornermi Aningaasaateqarfia pillugu inatsit 2008-mi akuersissutigineqarpoq. Inatsit atulerneqassaaq ulloq taanna Nunatta Karsia ukiup naatsorsuuseriviup ataatsip iluani aatsitassaniit 5 mio. sinnerlugit isertitsippat. Tamanna sulii pingilaaq.

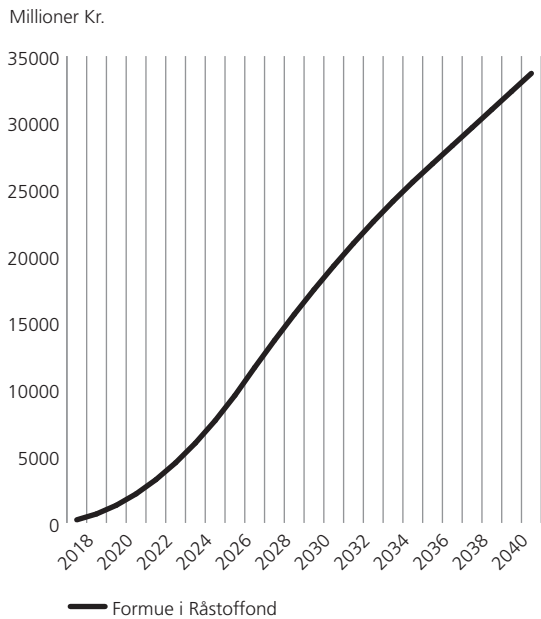
2013-imi inatsimmut allannguutissamik saqqummiussisoqassaaq, tassanilu allannguutigittinniarneqarpoq aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfimmut ikinngikkaluarlugit ingerlaannaq atorneqarsinnaanerannik pisinnaatitaaffeqalerniarluni. Inatsisissamut tusarniaaneq januar 2014-ip tungaanut ingerlavoq, tassanilu allannguutigittinniarneqarpoq aatsaat ukiut tullerit 10 million kr. sinnerlugit isertitsisoqarpat aatsaat aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfik atuutilissasoq.

ukiuni tulluittuni 20-ni aatsitassarsiornermit aningaasaateqarfimmut 30 mia. kr. toqqorterneqartariaqarput, Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnermut siunnersuisoqatigii eqqoriaanerat matussuserneqassappat. Eqqoriarneqarsimavoq 2034-mi aningaasartuutaanerususut 1,5 mia kr.-nut naatsorsorneqarsimapput, 30 mia. kr.-llu 5 %-imik erniortikkaanni aningaasartuutaanerususut taakkunannga matuneqarsinnaassapput.

Aamma ilimagineqartariaqarpoq inuiagatiiginnit aningaasartuutit qaffassasut aatsitassarsiornerit aallartippata. Aningaasartuutissat taakku ilaatinneqanngillat. Periutsemi uani aningaasaqarnikkuk allangortiterisoqarsimangitsutut isikkoqartitsisoqarpoq.

Periutsemi uani Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq 2037-miit oqumaaqatigiimmik ingerlatsilersinnaavoq, kisianni Danmarkimiit aningaasaliissutit pineqartartut milliartortinnissaannut periarfissiinnigilaaq.

Aamma periarfissiivoq 2017-imiit Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasaqarnerannut oqumaaqatigiimmik ingerlatsisoqalernissaannut, aammalu qulakkeerinnilluni Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkuk oqumaaqatigiimmik ingerlasoqalernissaannut naak 2037-p kingorna aatsitassarsiorfissanik nassaartoqanngikkaluarpat. Ilutsimi uani tunngavigineqarpoq sukkasuumik aatsitassarsiornermik



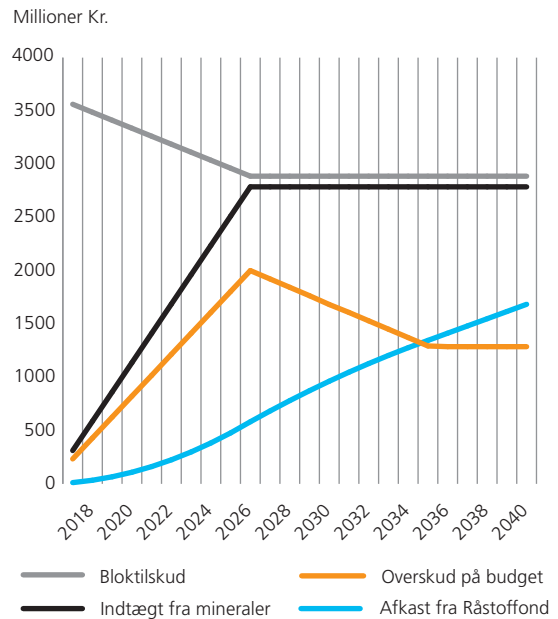
*Takutitassiaq 8: Kalaallit Nunaata aatsitassarsiormi aningaasaqarteqarfiata ineriartornera, aatsitassarsiormi ukiup aappaa allortarlugu ammaasoqartassappat, ukiullu qulit ingerlaneranni aatsitassarsiortut tallimaalersimassappata. Aatsitassarsiortut tamarmik ukiumut 700 mio. kr.-nik tapiissuteqartartillugit. Pisortat amigartoorutaat matuneqartassapput sinnerilu aatsitassarsiormi aningaasaateqarfimmu ikineqartassapput. Aningaasaateqarfiup erniarititai aningaasaateqarfimmu nakkartinneqartassapput. Pisortat amigartoorutissaat aningaasaateqarfiup erniarititaanik 2037-miit matuneqarsinnaalissapput. Tassanngaaniit Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq aalajaatsumik ingerlalissaq.*

suliffuaqarneq piorsarneqarsimasoq. Ilutsip ineriartornissamut piumasaqaataanut anngunnissaq ilimanarpallaanngilaq, taamami sukkatigisumik Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiormi suliffissuaqarneq ineriartortinneqarsinnaanngilaq. Aamma taama ineriartortitsinissamut ingerlatsiniarnermi aatsitassarsiorfissat ullumikkut ilisimaneqartut naammanngillat.

Inuiaqatigiit eqimattakkaarlugit aggorneqarnerisa periutsip 2-p assinganik kinguneqartitsissaq.

**PERIUSEQ 4: ARLALINNIK ILIUUSEQARLUNI PILERSAARUSIORNEQ**

Periutsimi uani arlalinnik iliuseqarnikkut aalajaatsumik aningaasaqarnissaq anguneqassaaq aammalu inuiaqatigiit ineriartornerat ataqatigiisooq anguneqassalluni, annertunerumik inuiaqatigiit ullumikkut inissisimaneqat nikiisngikkaluarlugit. Tassani aqunneqartumik ineriartortitsisoqassaaq



*Takutitaasiaq 9: Aatsitassarsiorniarluni suliniutit annertuut ukiup aappaa allortarlugu piviusunngortinneqartartut, ukiut qulit ingerlaneranni suliniutut 5 aallartissimasut tunngavigalugit aningaasaqarnikkut ineriartorneq. Suliniutit tamarmik 700 mio. kr.-nik ukiumut tapiissassapput. Pisortat amigartoorutaat matuneqartassapput, sinnerilu aatsitassarsiormi aningaasaateqarfimmu nakkartinneqartassapput. Pisortat amigartoorutaat aningaasaateqarfiup erniarititaanik 2037-miit matuneqarsinnaalissapput. 2027-miit Danmarkimiit tapiissutit ukiumut 2,8 mia. kr.-nut inississapput taasanilu uninngalerlutik. Aningaasarsiornikkut inissisimaneqat Danmarkimiit tapiissutit ikilisarneqarsinnaanngilaat, kisianni suliaasaqarfinnik nutaanik Namminersorlutik Oqartussat tigooraasinnaapput.*

aatsitassarsiormi suliffissuaqarnermi, aningaasaqarnikkut allannortiterineri aammalu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornikkut arlalinnik tunngaveqalernissaq anguniarlugu pisinnaasanik annertusaanikkut. Tamatuma saniatigut ineriartortinneqassapput ilisimasat tunngavigalugit sullissineq/ inuussutissarsiuteqarneq.

Aqunneqartumik aatsitassarsiormi suliffissuaqarnermi ineriartortitsineq ima paasineqassaaq, suliffissuaqarneq inerisarneqassaaq, kisiat ineriartortitsineq nunaqavissut suliffissuaqarnermi pisinnaasaat tunngavigalugit alliertortinneqassalluni, ajornanngippallu pisinnaasanik annertuunik pisariaqartitsiffiusunik inuttaliisnaasunngorlugit. Aamma taama ineriartortitsinikkut Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnerup kissattoortinnginnissaa pinaveersaartinneqassaaq. Periutsimi uani aamma piumasaqaataavoq aatsitassarsiormi aningaasaateqarfiliortorqarnissaa.

### Sumiiffiit killilersorlugit toqqartorneqassapput aammalu suliniutit amerlassusaat killilersimaarneqassaaq

Periutsimi uani inuiaqatigiit kissaataat tunngavigalugit aatsitassarsiorfissanik inerisaaviusussanik sumiiffinnik killilersuilluni pisoqassaaq, illoqarfiit inuussutissarsiutaat nunallu immikkoortuisa ineriartortinnissaat tunngavigalugit. Sumiiffiit ilai avatangiisit, ilorrisimaarneq, inuussutissarsiutit pioreersut, inuiaqatigiit eqimattakkaarlugit aggorneri tunngavigalugit aatsitassarsiorfigineqarusunngitsut aamma pilersinneqassapput.

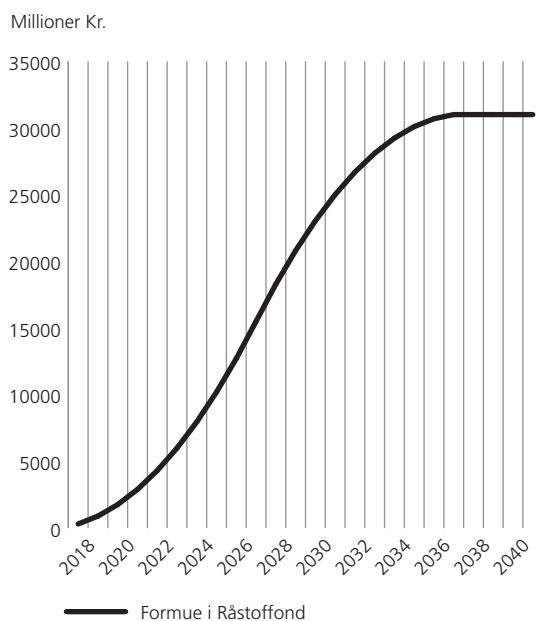
Periutsimi uani qitiutillugu ingerlanniarneqarpoq ukiut aaliangersimasut ingerlanerini aatsitassarsiorfiit angisuut tallimat missaat aallartinneqarnissaat. Suliniutit tamarmik sumiiffinni immikkut pinngortitamik kulturikkullu eriagisassartaqanngitsumiissapput, aatsitassarsiornermillu isaatitat tamarmik aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfimmut nakkaatinneqassapput. Taama immikkut sumiiffinnik agguaanikkut qulakkeerneqassaaq, Kalaallit Nunaanni pinngortitaqartoq sulil mingiutsinik sulilu nunatanik allangortiterneqanngitsunik. Taamaasiornikkullu aamma suliffeqarfinnik suliniutilinnillu allanik aamma Kalaallit Nunaannut sulil ornigusussuteqalersitsissaaq, taakkulu aamma Kalaallit Nunaannut aningaasarsiornikkullu isaatitsisinnaapput.

Taamaattumik aamma sumiiffiit aaliangersimasut immikkut pinngortitami kulturikkullu eriagisassartaqartut aatsitassanik piiiaffingikkaluarlugit nalinitsitsissapput. Kalaallit Nunaanni pinngortitaq allangortinneqanngitsuq pisuussutaalissaaq, tassami pinngortitamik eriaginninneq ecosystem servicellu nunarsuatsinni annertusiartuinnarnissaat ilimagineqarpoq.

Kalaallit Nunata taama inissisimanini aningaasannortinniarsinnaavaa nunat akornanni isumaqatigiissutaasartut aqqutigalugit, EU-mut isumaqatigiissuteqarnikkut, naalaagaaffiup iluani imaluunniit filantropiske organisationer (aningaasaatilissuit suliniutinut aningasaliisut imaluunniit suleqataasut pissutsinik allangortitsiniarnikkut) isumaqatigiissuteqarfiginerisiugt. Tamanna pisinnaavoq nunatanik allangornikuunngitsunik immikkut killeqarfeqartunik (geoparker) sanaartornikkut. Taakku nunat tamalaat akornanni nalilersuereernikkut toqqartorneqartarput, soorlu Nunat eriagisassat taama aamma toqqartorneqartarput. Taamaasiornikkut aamma nunap attorneqanngitsup allangortinninnissaa isumaqatigiissuteqarnikkut nunat tamalaanit aningaasaliiffineqarsinnaavoq, aningaasallu aatsitassarsiornikkullu isertinneqartussaagaluit taamaasiornikkut taarserneqarsinnaallutik. Imartami eriagisassatut inissinneqarsimannngitsuni pisuussutit

pigineqartut sukungasumik aqunnerisigut immikkullu sumiiffinnik illersugassanik pilersitsinikkut, pisuussutit uumassuillit pitsaaneruseqarsumik nammaqatigiittumillu atorineqarsinnaalissapput. Kalaallit Nunaata nunat tamalaat akornanni susassaqatigiit aammalu ilisimasaqarneq tunngavigalugu inuussutissarsiortut Kalaallit Nunaanukarnissaat anguniarlugu soqutiginarsaassapput, taamaasiornikkut pinngortitaq attorneqanngitsuq allangornani pissaq, pisortat sullissinerat pitsaasoq ingerlaannassaaq, politikkikkut inooqatigiinnikkullu aalajaatsumik ingerlasoqarnera ingerlaannassaaq, sulisartullu ilinniagartuut Kalaallit Nunaannut kajungilersinneqassapput.

Aatsitassarsiorfiit sumiiffinni inuiaqatigiinnit inuussutissarsiornikkullu amerlaneruseqarsumik pisariaqartitsiffiusuni kisimi ineriartortitsisoqassaaq, aammalu sumiiffinni avatangiisitigut inooqatigiikkullu ajortumik sunniutissat aningaasaqarnikkut inooqatigiinnikkullu iluaqutissaniit annikinneruffinni kisimi ineriartortinneqassallutik.



Takutitassiaq 10: Ukiut 20 ingerlaneranni suliniutut aatsitassarsiornermut tunngasunit aningaasaateqarfimmut isaatitat ineriartortit. Suliniutit tamarmik ukiumut 700 mio. kr.-nik tapiissuteqassapput. Aningaasaateqarfiup erniortitaanni pisortat amigartoorutai matussuserneqassapput.

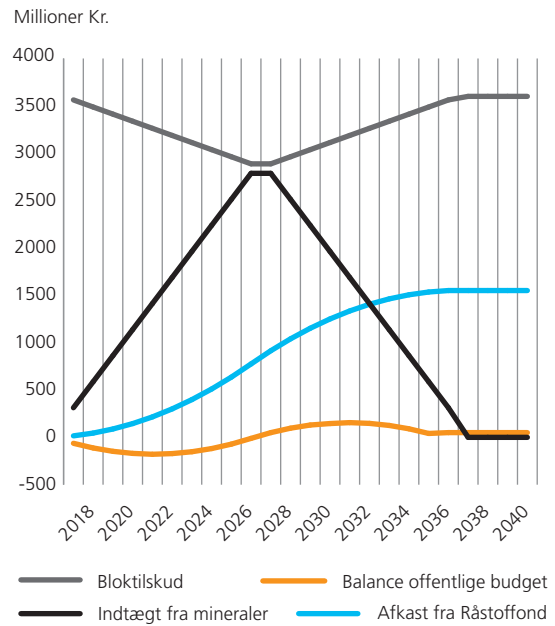
Tamatuma kingunerissavaa illoqarfinnut nunaqarfinnullu qanittuni taamaallaat suliniutit mikisut akunnattullu sallinneqarnissaat illuata tungaanilu suliniutit annertuut piffinni avinngarusimasuni immikkullu eriagisassaqarfiunngitsuni kisimik ineriartortinneqassallutik, tassa illoqarfinnut nunaqarfinnullu sunniutissat ajortut

pinngitsoorniarlugit. Suliniutit annertuut killilimmik akuerisaassapput suliniutillu mikinerusut nunaqavissunut suliffissaqartitsissusiat siuarsarneqassallutik.

Periutsumi uani aatsitassarsiornerup iluani anguniagaassaaq periarfissat piviusorsiorlut nalilersorneqarnissaat, aammalu aatsitassanik piiaanerit piffissami aaliangersimasuunnaq pissasoq. Aatsitassarsiorniarluni suliniutit siunertarissavaat Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornikkut periarfissat amerlisarnissaat aammalu aatsitassarsiornermit aningaasaateqarfimmik pilersitsinissaq.

Kalaallit Nunaanni nunap pissusaata kinguneranik aningaasartuutit immikkut ittut matussuserneqarsinnaapput aningaasaateqarfiup aningaasaataanik erniortitsinikkut, qitiutillugulu ingerlanneqassapput annertuumik isaatitsissutaasinnaasut inooqatigiinnermut avatangiisinullu annikitsuinnarmik sunniutaanerlutsitsisullu. Aatsitassarsiorniarlutik misissuisut aatsitassarsiorlutullu namminersortut pitsaasumik atugassaqartinneqassapput siumut ersarissumik sumiiffinnik killeqarfiliornikkut atugassaqartitsinikkut attaveqaatinillu piorsaanermik tapersersuinikkut.

Suliniutit annertuut tallimat iluatsilluarpata taakkunanngalu isaatitat tamarmik aatsitassarsiornermit aningaasaateqarfimmik nakkaatinneqarpata, aningaasaateqarfiup erniortitsinera tunngavigalugu Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera 2027-mi nammaqatigiilersinnaavoq, aammalu aningaasaliisoqarsinnaalissalluni inuussutissarsiutinik nutaanik ingerlatsiviusinnaasunik, pisinnaasanik annertusaanermut aammalu attaveqaatinut. 2027-p tungaanut pisortat amigartoorutaat ukiumut 200 mio. kr. ataanitinniarneqartassapput. Taama amigartooruteqarnissamut annikillisaasoqarsinnaavoq aningaasaqarnikkut allangortiterinikkut, inuussutissarsiutinik nutaanik piorsaanikkut imaluunniit aningaasanik taarsigassarsinikkut. Taarsigassarsiat akilersorneqarsinnaapput 2027-p kingorna iluanaarutit atorlugit. Tamanna pisinnaavoq Danmarkip isumaqatigiissuteqarfigineratigut, soorlu Danmarkimiit aningaasaliissutit annikillisarneqarnissaat kinguartinneqarneratigut pisortat aningaasaqarnerata sinneqartoortalerinissaata tungaanut, aammalu Kalaallit Nunaanni innuttaasunut sinneqartoortussat annikillineqarnerisigut.



Takutitassiaq 11: Ukiut 20 ingerlaneranni aatsitassarsiorluni suliniutit angisuunit tallimanit isaatitat tamarmik toqquorternertut. Suliniutit tamarmik ukiumut 700 mio. kr.-nik tapiisarput. Aningaasaateqarfiup erniortitsineranik sinneqartoortit pisortat amigartoorerannut nakkartinneqartassapput. Ukiut 10 ingerlaneranni aningaasartuutit isertitallu nammaqatigiilissapput. Eqqarsaatigineqarsinnaavoq Danmarkimut qinnuteqartoqarnissaanik, Danmarkimiit aningaasaliissutit piffissami tassani ikilineqannginnissaat, taamalu akiligassanik pilersitsisoqannginnissaa anguniarlugu. Akiligassaq taanna aamma matuneqarsinnaassaaq 2027-p kingorna pisortat aningaasaqarnerata sinneqartoortaatigut.



Assilisaq: Minik Rosing

## **PERIUSEQ 5: NAMMINERSULIVINNEQ – KALAALLIT NUNAANNI ISUMMAT AKUNNATTOORUTAASUT**

Kalaallit Nunaat namminersulivinnikoq, aatsitassarsiorneq tunngavigalugu aningaasaqarnikkut nammaqatigiimmik ingerlatsisoq isummanik paatitsivoq. Aatsitassarsiorneq ima annertutigisoq, allaat ukiut 20-30 ingerlaneranni Kalaallit Nunaat namminersulivinnikoq aningaasalersussallugu, avataaniit aningaasaliinerit annertooujussuit, sulisartullu nunanit allanit amerlasoorpassuit atorfissaqartinneqassapput, allaat tamatuma kingunerisinnaavaa, ullumikkut nunaqavissut Kalaallit Nunaanni ikinnerussuteqalernerannik.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq taama annertutigisoq sukkasuumik ineriartortinneqassappat, nunaqavissut pisinnaasaanik qaffassaaneq inuussutisarsiutip alliertortinneqarneranut malinnaasinnaanaviannigilaq. Taamaattoqassappallu ilimanarluinnarpoq nunaqavissut suliffiit isertitakitsut ullumikkut pigisatik paariinnassagaat, avataaniillu tikerartut suliffissat nutaat aningaasarsiorfiulluartut tigoorassagaat. Tamatuma aamma kingunerisinnaavaa Kalaallit Nunaanni nunaqavissut sulisartuinnaat inuunerat annertussisoq, sulisitsisullu aningaasarsiaakkaanerit nunanit allaninngaaneerlutik. Aamma taama annertutigisumik aatsitassarsiortoqalissappat inuaqatigiit ullumikkut ingerlanerat allangorluinnassaaq, nunatat allangortinneqanngitsut annikillilluinnassapput, tamatumalu kingunerissavaa inuussutissarsiutit aallartissinnaasut allat killilersorneqarnissaat. Piffiit ilaanni kulturikkut naleqartitat nalikillissapput, soorlu piniarneq, aalisarneq, nunianneq aammalu pingortitami sammisassat allat. Pitsaaqutissatut taakkartorneqarsinnaapput attaveqaatit nutaat sanaartorneqarnissaat, soorlu umiarsualiviit, mittarfiit imaluunniit erngup nukinga atorlugu nukissiorfiit, taakkuuppummi allatigut inuaqatigiinnut kivitseqataasinnaasut.

Imaassinnaavoq aatsitassarsiorneq nunamut aningaasaqarnikkut nammineq nammattumut tunngaviulluinnartuulersinnaasoq nunatami Kalaallit Nunaanni. Kisianni tamanna imaassinnaavoq Kalaallit Nunaanni najugaqartunut ullumikkut nammineersinnaassuseqarnerannit annertunerulersitsissasoq. Tamatuma aamma kingunerisinnaavaa kalallit kulturiat, oqaasii, politikikkut aqutsinerat nungukkiartupiluussasoq, soorlu tamanna naggueqatigiit allat misigisimagaat, annertuumik nunaat aatsitassarsiornermik ineriartortitsiffigineqarmat inuppasuarnillu nutserfigineqarmat.

Periutsimi namminiivillu ingerlatsinermi pisariaqarsinnaavoq eqqarsartariaatsit allat atussallugit, soorlu aatsitassarsiorneq kisiat aningaasanik isaatitsiffiginissaanik eqqarsaatiginagu, kisiat aamma innuttaasut agguarneqarnerat tunngavigalugu tamanna anguneqassasoq. Namminiivilluni ingerlasoqassappat tumatuma kingunerissavaa – maanna tunngaviusut malillugit – Kalaallit Nunaanni innuttaasut atugarisaasa ajorseriarnerannik, aammalu aningaasaqarnikkut allangortiterisoqarnissaanik, inuunnaat ulluinnarni aningaasaqarnerannut annertuumik sunniuteqartussamik.

## **AALIANGERNISSAQ PISARIAQARPOQ**

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerup aningaasaqarnermut kingunissaata isikkussaa Kalaallit Nunaanni politikikkut aaliangernerit tunngavigalugit ineriartussaaq.

Aatsitassarsiornermit isaatitat inuiaqatigiit ingerlanneqarnerannut matussutigineqarpata piffissaq qaninnerusooq eqqarsaatigalugu annertuumik sunniuteqassaaq, angusinnerusorlu eqqarsaatigigaanni Kalaallit Nunaata pisuussutai annikillimassapput, inuussutissarsiutillu tunngaviusussat ikilimassallutik, pisortat aningaasaqarniarnerat amigartoornerusalissaaq aatsitassat piaruminarnerpaat nunguppata.

Akuerineqarsinnaappat aningaasaqarneq nammaqatigiisooq, aatsitassarsiornermillu isaatitat erniaannik 5 %-iusunit taamaallaat ukiumoortumik aningaasaqarnermut tapiisoqartarluni, taava aatsitassarsiornerikkut Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu nammaqatigiimmik ingerlaffiussaaq, kisiannili tamakkiisumik ukiut 25 ingerlaneranni nammineq aningaasaqarnermik pilersitsisinnaanaviarnani. Nunap pisuussutai pigiinnarneqassappata, aammalu pisuussutit uumassusillit atajuannartitsinissaq tunngavigalugu ingerlanneqarpata, taava uumassusillit toqqaannartumik aningaasaqarnermut 20-riaammik sunniuteqarnerussapput, isaatitat tamarmik ukioq taanna atorneqarsinnaanerit pissutigalugu. Taamaattumik tunngaviit arlaqarput, pisuussutit uumassusillit pigiinnarnissai qulakkeerniarlugit aatsitassarsiornermi avatangiisit pillugit aaliangersaasoqarnissaannut, piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu. Tassami pisuussutit uumassusillit nutarterneqartuarsinnaasut aatsitassarsiornerikkut isaatitsinikkut ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu taarserneqarsinnaanissaat ilimanarpallaanngilaq. Avatangiisit pillugit aaliangersaaneq piffinnik

killilersuinnermut ataqtigiissaaraanni anguniagassamut qaninnerusoqassaaq.

Namineq aningaasarsiornikkut ingerlatsilluni isaatitat aningaasartuutillu nammaqtigiittumik ingerlatsisoqassappat aalisarneq ullumikkut annertutigisoq ingerlannerani, Danmarkimit tapiissutit aammalu aatsitassarsiorneq tunngavigalugit, taava ukiuni tulluuttuni 25-ni namineerluni aningaasqarnissaq anguneqarsinnaanaviangilaq.

Periutsit tulleriiaarneqartut arlaannaalluunniit periarfissiingilaq Danmarkimit tapiissutaasartut ikilisarnissaannut, kisianni takuneqarsinnaavoq iluaqtissartaqartoq aatsitassarsiornissaq aallartipallanneqassappat, isaatitallu Aatsitassarsiornermi Aningaasaateqarfimmu nakkartinneqartassappata.

Aamma ersarippoq periutsini 2 aamma 3-mi Kalaallit Nunaata annertuumik aatsitassarsiorneq tunngavigalugu aalajaatumik aningaasaqarlernissaa, aatsitassarsiorfiusinnaasut ullumikkut amerlassusaat tunngavigalugit piviusorsiorpallangitsaq. Killilimmik aatsitassarsiornermik ineriartortitsiniarneq periuseq 4-misut, tassalu suliniutit anguniakkamut tulluarsakkat iluatsitsillunilu ingerlatsigaluaaraanni angujuminaattussaapput.

## **NAALAGAAFFEQATIGIINNERUP ILUANI INUUSUTISSARSIORNIKKUT PERIARFISSAT**

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq annertuumik minnerusumilluunniit ineriartortissappat, nunat tamalaat akornanni misilittakkat takutippaat ingerlatsinerup nalaani nunaqavissut inuussutissarsiornissaat periarfissaqartoq.

Tassani ilaatinneqarput aatsitassarsiornermi toqqaannartumik atorfeqarnikkut, nioqutissanik tunioraasuni atorfeqarnikkut, soorlu sullissinermi, nioqutissanik angallassinermi, nerisassanik pilersuinnermi il. il. IBA aqquqigalugit annertuumik anguniarneqartarsimavoq aatsitassarsiorortut eqqaamassagaat nunaqavissut sulisorineqartarnissaat. Norge-mi misilittakkat takutippaattaaq naalakkersuisunit piumasaqaataangippat nunaqavissut sulisorineqarnissaat, taamaatoqannginneralu ajortumik kinguneqarsimasartoq, suliffissuimmi qulakkeerumaneq ajortarsimamassut nunaqavissut sulisorineqarnissaat piumasaqaataangikkaangat.

Takuneqakannersinnaavoq sanaatornerup nalaani suliffeqarfiit minnerumaat, soorlu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanniittut taama annertutigikannersuusut<sup>14</sup>, suliassat tigusinissaannut unammillersinnaangitsut. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit iluaqtigisinnaavaat nunap avataani suliffeqarfinnik angisuunik suleqatissarsiornissaq, imaluunniit Kalaallit Nunaata iluani suliffeqarfinnut allanut ataatsimoorussillutik suleqatigiittarunik.

Ataatsimiisitaliap suliassaasa ilagisimavaat aatsitassarsiornermik suliniutit tunngavigalugit Danmarkimit inuussutissarsiornikkut periarfissat nalilersornissaat. Nalilerneqarsimavoq qallunaat suliffeqarfiutaat periarfissaqartut, aatsitassarsiornermik pilersitsiniarluni piorsaanermi, umiarsualiviliornerni, aqquserngiornerni, pisinnaasanik annertusaanermik suliaqarnermi aammalu aningaasaliinissami.

Eqqaamaneqartariaqarpoq aatsitassarsiorneq tassaammat suliffissuaqarneq nalinginnaasoq, tassaangitsorlu immikkut aatsitassarsiornikkut ilisimasaqarfiususaaq. Taamaattumik danskit suliffeqarfiutaat periarfissaqarluarput suliniutit aallartilernerini neqeruuteqarnissaminut. Aamma isiginiarneqartariaqarpoq danskit suliffeqarfiutaat periarfissaqarmata (allaangitsut) kalaallillu suliffeqarfiutaannit mattullugit pineqarsinnaangimmata, tassami pisariaqarpoq Kalaallit Nunaanni attuumassuteqartunik suleqateqarnissaq. Taamaattumik suliffeqarfiit kalaallinit imaluunniit nunanit allanit pigineqartut suleqatissarsiorunik iluaqtigisussaavaat.

### **Niuerneq**

Kalaallit Nunaata suleqataasa annersaraat Danmark, tassami nioqutissanik eqqussuinerup nioqutissanillu tunisaqarnerup 2/3-lia ingerlataat. Tunisassiornikkut suleqatit annersaasa tulleraat Japan aamma Kina, nioqutissanillu piniartarfiit annersaasa tulleralugu Sverige. Sullissinermik niuerneq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni annertuvoq. Qallunaat tassani niuernermi ukiumut 100 koruunit millionit arlallit isertitarpaat.

Kattussuunneq assersuutaalluarpoq, siumut periarfisanut sioqutsilluni piareersarnissamut, taamaasiornikkullu suliffeqarfiit danskit

14. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit 75 %-isa missaat kisimiillutik ingerlatsisuupput, takuuk ilanngussaq 3.

kalaallinillu pigineqartut suleqatigiinnikkut imminnut iluaqusersussapput.

Naak kalaallit suliffeqarfiutaat nunani tamalaaneersunik suliffeqarfinnik suleqateqarnissaat iluaqutissartaqarluartussaagaluartoq, atorluarneqartariaqarpoq danskit kalaallillu suliffeqarfiutaat inatsisitigut, kulturikkut ilaatigullu oqaatsitigut assigiissuteqarmata. Taamaattumik Naalagaaffiup iluani suleqateqarnikkut suliffeqarfinnik allaneersunik suleqateqarnikkut aporfissat ikinnerusussaassapput. Aamma eqqaamaneqartariaqarpoq inuussutisarsionnikkut periarfissaamat, Naalagaaffeqatigiinnerup iluani suleqatigiinnikkut aatsitassat Kalaallit Nunaanni piarneqartut, tassanilu suliareqqinneqarsinnaangitsut Naalagaaffeqatigiinnerup iluani suliareqqinneqarsinnaaneri<sup>15</sup>.

### **Naalagaaffeqatigiinnerup iluani suliassat**

Naalagaaffeqatigiinneq tunngavigalugu Danmark inuaqatigiit iluanni suliassanik tigusinikuvoq, soorlu eqqartuussiveqarneq, nunanut allanut sullissineq, annaassiniarnermi piareersimaneq, aalisarnermi nakkutilliineq illersornissarlu, soolu aamma Kalaallit Nunaat ukiumut 3,6 mia. kr. -nik tapiiffigineqartartoq, taakkulu Kalaallit Nunaata aningaasaarnerani kaaviaartitat 30 %-erigaat, aammalu Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutissatut missingersuutaasa 60 %-erisaraat.

Periutsimi Kalaallit Nunaannit periarfissat arlallit atorlugit ingerlatsiniarnermi, danskit suliffeqarfiutaat, minnerunngitsumillu danskit ilisimatusartui soqutiginnittorujussuussapput kalaallit suliffeqarfiutaat ilisimatusarfiutaallu suleqatigissallugit. Tamatuma saniatigut periarfissaqalissaq inuussutisarsiuutigilissallugu misigisaqarniartut aningaasarsiuutigissallugit, soorlu danskit suliffeqarfiutai ullumikkut takornialerinerimik ingerlataqareersut.

### **KALAALLIT NUNAATA PISUUSSUTIT PILLUGIT AJORNARTORSIUTIT PINNGITSOORSINNAVAI**

Nunat aatsitarsiorneq tunngavigalugu annertunerusumik pisuussuteqalersimasut aningaasaqarnikkullu aalajaannerulersimasut ikittuinnaapput.

15. Aatsitassaq Kalaallit Nunaanni suliareqqinneqarsinnaanginnera tunngavilersorneqassaaq, inatsisi maliilugu.

Imalu isuqartinneqassanngilaq, pisuussutit ajornartorsiutaat<sup>16</sup> Kalaallit Nunaannut pinngitsoorani atuutissasut. Kalaallit Nunaata sinaakkutissatut atugassarititat pitsaasut atorluasinnaava. Danmarkimiit tapiissutit Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut aalajaannerulersitsisissuupput, ukiuni aatsitarsiornermit isaatitat annertunerpaaffiini "kissattoortoqarsinnaanera" annikillissisavaat, illuatungaanilu ukiuni aatsitarsiornermik isaatitsiviuvallaanngitsuni isaatitassaagaluit ilai matussusersinnaallugit. Taamaasilluni periuseq "boom and bust" -imik taaneqartartoq Alaskami takuneqartartoq pinngitsoorneqarsinnaassaaq.

Alaskami ineriartorneq annertuumik sunnerneqarsimasimavoq motorvejnik sanaartornermi, illoqarfeeqanik sanaartornermi, uuliasiornerluni tunisassiorfinnik tassangalu uuliap aqquataannik sanaartornermi aammalu aatsitassanik piiaanermi. Piffinni "Boom periode" -ni sanaartorfiulluurtuni, sulisartut amerlasuut tikerartarsimapput, inuiaqatigiillu amerlassusaat annertuserujussuuartarsimalluni. Aatsitarsiorluni piiaaffiit imaarukkaangata imaluunniit tunisassiorneq arlaannik pissuteqarluni unikkaangat – bust periode – inuit nunamit nutsertorujussuunngortarsimapput. Aatsaaginnaq pissutsit taaneqartut marluusut nunaqarfinnut/illoqarfinnut annertuumik sunniuteqartarsimapput innuttaasut amerlassusaannut aningaasarsionnikkullu ingerlatsinikkut. Canadami Alaskamilu takuneqartarsimavoq, taama nikerarnerujussuarimi nunaqavissut qanoq ajornartorsiortinneqartarsimanerat, taakkumi nunamut pingaartitsinerusuupput, nunaqqatiminnut ilaquuttaminnullu atorfissaqartitsinerusuullutillu. Piffissani "bust" (annikinnerusumik ingerlatsivinni) qimanneqartarput suliffissaqaratik, aammalu aatsitarsiornerup kinguneranik sunniutissat suvisuumik atuuttussani sunnerneqarsimasussaapput, soorlu mingutsitsisimanermi nunamilu aserorterneqarsimasumi. Ilutsimi Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartussami, Danmarkimiit tapiissutit tunngavigalugit aningaasaqarnermi nikerarnerujussuit pinngitsoortinneqassapput. Taamaattumillu inuiaqatigiinnut nikerarnerujussuit pingitsoortinneqarsinnaassallutik.

Kalaallit Nunaata Danmarkimut attaveqarluarni pissutigalugu, killeqanngitsumik ilaatigullu pitsaannerusumik inissisimalluni ilinniarfissanut

16. Aatsitarsiorneq tunngavigalugu aningaasarsiorneq, tassangalu atatillugu inooqatigiinnikkut aningaasaqarnikkullu ajortumik ineriartorneq.



Assilisaq: Minik Rosing

atorfissaqartinneqartunut tamanut ilinniartitsisinnavaoq. Taamaattumik aporfissaqanngilaq Kalaallit Nunaannit pisinnaasanik annertusaaniarnissamut, taakkumi tunngaviupput atajuartumik aatsitassarsiornikkut inuiaqatigiinnut nalilimmik pilersitsisinnaamermik.

#### **Danmarmiiit aningaasaliissutit pigiinnarneqarlutik allanngortiterinerillu allartisarneqarlutik**

Kalaallit Nunaanni periuseq atorineqartussatut ilimanarnerpaami Danmarkimit aningaasaliissutit tamarmiusut attatiinnarneqarnissaat pisariaqassaaq, taamaattorli ilanngaataasinnaapput Namminersorneq pillugu inatsimmi aaliangersakkat malillugit aatsitassarsiornermi isaatitat pillugit avitseqatigiinneq. Taamaattumik pisariaqassaaq annertunerusumik isaatitsinissaq, ullumikkut pisartat missingersuutaat attatiinnarneqassappata. Aatsitassarsiorneq tunngavigalugu aningaasarsiorniarnermi Danmarkimiit tapiissutit aningaasaqarnermut aalajaatsumik ingerlanissamut ikiuutaassapput, saniatigut isaatitsissutaaginnaratik.

Ilisimasat tamarmiusut katersorsimasavut soorlu inatsisitigut, aningaasaqarnikkut, geologii (nunarsuup sananeqaataanik ilisimatusarneq), geografii (nunani ilisimatusarneq), oqaluttuarisaaneq, nunat tamalaat misilittagaat, Asia, geopolitik (studiet af

stater ”<http://da.wikipedia.org/wiki/Politik>” politik, ”<http://da.wikipedia.org/wiki/Historie>” historie og ”<http://da.wikipedia.org/wiki/Samfundsvidenskab>” samfundsvidenskab med udgangspunkt i ”<http://da.wikipedia.org/wiki/Geografi>” geografiske forhold.), inuiaqatigiinnut sunniutissat aammalu avatangiisinut sunniutissat – Kalaallit Nunaat periarfissaqarluarpoq aatsitassat atornerisigut naleqalersitsisinnaanissamut, inuiaqatigiinnut nunamullu iluaqutaasinnaasumik. Taamaattumik ilimagivallaangilarput Kalaallit Nunaata pisuussutit atornerini ajornartorsiutinik eqqorneqarnissaa, soorlu nunani Afrikamiittuni ajornartorsiutaasartut.

Kisianni aamma naliliivugut pisariaqartoq Kalaallit Nunaanni politikkikkut oqallinneq aallartittariaqartoq inuiaqatigiit qanoq ittut kissaatigineqarnersut, Kalaallit Nunaat qanoq ilissanersooq, aammalu pisariaqarluinnartooq Aatsitassarsiornermi Aningaasaateqarfiup pilersinneqarnissaa, tamannalu aallartisarneqapallattariaqartoq qulakkeerneqarlunilu, aammalu aaqjissuusaanikkut ingerlatsinermi allannguisoqartariaqartoq.



# EQQUMAFFIGINIAGASSAT

Nalunaarusiami periutsit assigiingitsut saqqummiussimavagut, tassanilu misissorneqarsimapput, qanoq ililluni Kalaallit Nunaata aatsitassat annerpaamik naleqalerissagai – kisianni aamma aatsitassarsiorneq aallartissanngippat suut sunniutaassanersut takutinniarlugu.

Periutsini pissutsit arlallit saqqummersineqarput, uagullu isumaqarpugut, Kalaallit Nunaanni periarfissat eqqartorneqartillugit, taakku immikkut eqqummaariffiqeqartariaqartut.

Tulliuttuni taakku eqqummaarinniffissat immikkoortunut marlunnet agguarsimavagut:

Eqqummaariffiqeqartussat aatsitassarsiornermut attuumassuteqarput, aammalu Kalaallit Nunaata ineriartorneranut atatilugu eqqummaariffiqeqartussat pingaarnerusut saqqummiunneqarsimallutik.

Pissutsit eqqummaariffiqeqartussat ataatsimiisitaliap sulinerani tunuliaqatut pappilissani saqqummersimapput, isummani nassuissutinilu.

## **PISUUSSUTIT UUMAATSUT ANNERTUNERPAAMIK ILUAQUTIGINIARNISSAAT**

### **EQQUMAFFISSAQ: Periaatsit arlallit ataatsikkut ingerlannissaat eqqarsaatigineqarli**

Maannamut natsorsukkavut naapertorlugit aatsitassarsiornekkut iluanaarutaasussat Danmarkimitt aningaasatigut landskarsimut tapissutaasartut imaasiinnarlugit matusinnaanngilaat, tassa taama pisoqarsinnaanngilaq aatsitassarsiornerit annertuut ataatsikkulluunniit ingerlanneqaraluarpata. Siviuneruserlu eqqarsaatigalugu aatsitassarsiornekkut aningaasat iluanaarutaasut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq patajaallisarsinnaanngilaat. Tamakkua saniatigut aatsitassarsiornekkut ingerlatat amerlasuut Kalaallit Nunaanni pissutsit ullumikkut nalunngisagut allangortilluinnartussaavaat.



*Assilisaq: Minik Rosing*

Nalagaaffittut aatsitassarsiorfittut nunatta inissinneqarnissaata oqaluuserineqarnerani eqqumaffissaalluinnartut tassaapput Kalaallit Nunaata pisuussutaisa uumassusillit siunissami pingaaruteqartuarnissaat. Tamanna aatsitassarsiornekkut ajornartorsiortinneqassanngilaq. Pisuussutit uumassusillit kinguaassiortuutuusut inuiaqatigiinnut naleqassusiat pisuussutit uumaatsut naleqassusiannut naleqqiullugu annertunerusujussuvoq. Naatsorsuinerit nalinginnaasut naapertorlugit pisuussutit uumassusillit aqutugalugit isertitaasinnaasut pisuussutit uumassuseqanngitsut aqutugalugit isertitanut nallersuutissagaanni siullit taaneqartut kingulliullugit taaneqartuunniit 20-riaammik naleqarnerupput.

Taamaakkaluartoq aatsitassanik iluaquteqarnerup Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq siuarsartariaqartoq iluaqusersinnaavaa patajaannerulersillugulu.

Periarfissat eqqarsaatigineqarsinnaasut ilagaat noqartinillusooq arlalinnik ataatsikkut atuipeq - harpestrategi. Taamaaliornikkut Kalaallit Nunaanni iliuitsit assigiinngitsut ataatsikkut ingerlaneqqarsinnaapput. Aatsitassarsiornikkut ingerlatat arlallit ingerlanneqarsinnaapput, taakkualu saniatigut inuussutissarsiutinik allanik siuarsaasoqarsinnaalluni.

Taamatut iliuseqarnermi ukiut arlallit ingerlanerini aatsitassarsiornikkut ingerlatat tallimaasut aallartinneqarsinnaapput. Pinngortitakkut kulturikkullu pisuussutit qaninngoornagit aatsitassarsiornernik ingerlatitsisoqarsinnaavoq. Kalaallit Nunaannullu tuttussanngorlugit aatsitassarsiornikut iluanaarutit aatsitassarsiornermut aningaasaateqarfimmut toqqorneqarsinnaapput. Aatsitassarsiorfissanik immikkut inissimasunik toqqaanikkut ajornanninnerulissagualarpoq Kalaallit Nunaata nunatut minguitsutut nittarsaaneqarnissaa.

Taama iliornikkut Kalaallit Nunaat nittarsaaneqarsinnaalissagualarpoq nunatut pinngortitap tungaatigut periarfissagissaartutut. Taamatut nittarsaasinikkut suliffeqarfiit ingerlatallu allat Kalaallit Nunaanni arlaannik aallarniinnissamut kajumissaarneqarsinnaapput, taamaalillunilu Kalaallit Nunaannut aningaasanik pilersuineq ingerlalluarnerulissagualarpoq. Pinngortitakkut kulturikkullu pisuussuteqarfinniittut aatsitassat qallorneqanngikkaluarlutik nunamiiginnarlutilli naleqalersinaapput, tassami nunap ujaqqallu sananeqaataat immikkoorteqartut eriaqsaqarfissatut ingerlanneqalersinnaassammata. Taamatut eriaqsaqarfissanik toqqaanerit nalagaaffit assigiinngitsut isumaqatigiissuteqarnerisigut pisinnaapput, soorlumi aamma ullumi taama pisoqartartoq nunarsuarmi atatsimoorluni eriaqsisassat eqqarsaatigalugit.

Kukkilattariarsortutut nipilersortuusaarnermi makkua aamma eqqarsaatigineqarsinnaapput:

- Inuussutissarsiutinik siursaanerit assigiinngitsunik aallaaveqartut nuna tamaat eqqarsaatigalugu pilersaarusiornissaq. Matumani nunat allamiut suliffeqarfiinik suleqatissarsiornissaq eqqarsaatigineqarsinnaavoq. Pingaarnertullugu eqqarsaatigineqarsinnaavoq danskit suliffeqarfiinik suleqateqarnerup kalaallinut iluaqutaasinnaanerisa periarfissaat.
- Qitiusumik allaffissornerit, inuussutissarsiornernit ilinniartitaanerillu eqqarsaatigalugit piginnaasanik annertusaanissat qaffassaanissallu ataatsimoortumik pilersaarusiorneqartariaqarput.

- Naalagaaffeqatigiinnermut atatillugu ingerlatat tigussaasut, Naalagaaffeqatigiinnermullu attuumassuteqartut, nuunneqarnissaat aamma eqqarsaatigineqarsinnaavoq. Assersuutigalugu nuunneqarsinnaasutut matumani taaneqarsinnaavoq Nunani Issittuni Siunnersuisoqatigiit (Arktisk Råd).

#### **EQQUMAFFISSAQ: Aatsitassanut Aningaasaateqarfik-iluatsitsinissamut pingaaruteqartoq**

Ataatsimiititaliap sulineratigut paasinarsivoq aatsitassanut tunngatillugu aningaasaateqarfimmik pilersitsiartuaarnissaq Kalaallit Nunaanni aningaasatigut tutsuiginarnerusumik ingerlatitsinissamut iluaqutaassasoq. Aningaasaateqarfimmut uunga ikineqartartussat tassaassapput aatsitassarsiornikkut iluanaarutaasut amerlanersaat.

Aningaasaateqarfik eqqartorneqartoq aqutugalugu Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiornernut allanut aningaasaliinnissaminnut aammattaaq periarfissaqalissapput. Soorngunalumi taamatut periffiisinissaq politikkikkut akuerineqartussaajumaarpoq. Aatsitassarsiornertaviusunut Namminersorlutik Oqartussat toqqaannartumik aningaasaliinngikkaluarlutik aatsitassarsiornermut tunngassuteqartut assigiinngitsut aningaasaliinernik pisariaqatsitsissapput, matumani assersuutigalugit taaneqarsinnaapput nunap nammineq iluani kiffartuussinerit assigiinngitsut ilinniartitaanerillu. Taamatut issikulimmik aningaasaateqarfiup pilersinnissaani iluaqutissaasinnaasut eqqarsaatigilluarneqarnissaat ataatsimiititaliap tungaaniit innersuussutigineqarpoq.

#### **EQQUMAFFISSAQ: Nunap immikkoortui ima taagorneqartut go/no-go**

Aatsitassaqarfiit iluaqutiginiarneqarnissaannik aalajangiinissanut tunngatillugu atatsimiititaliap tungaaniit manna innersuussutigineqarpoq; Kalaallit Nunaata immikkoortunut assigiinngitsunut agguataarneqarnissaa<sup>17</sup>, matumani nunamik atuinerup sunniutigisinnaasaisa misissorneqarnissaat pingaartinneqassalluni aammalu inuit isumaannik tusarniaanerit akulerutsitsinerillu pingaartinneqassallutitaaq.

---

17. Eqqumaffigisariaqakkatut ilaatitat ilaatigut immikkoortumut Klaus Georg Hansen-imik suliarinerineqarsimasumut tunngatillugu ilassutitut oqaaseqaatit aallaaveqartinneqarput. Oqaaseqaat <http://nyheder.ku.dk/groenlands-naturressourcer/> tamanit takuneqarsinnaavoq.

Taamatut nunap immikkoortuinut agguineq aaqqinneqareerpat inuiaqatigiit kissaatigisaat naapertorlugit aatsitassarsiortoqarsinnaalissaq, matumanilu pingaartinneqartussat tassaassapput piffinni assigiinngitsuni inuussutissarsiutit immikkoortortamilu tassani ineriartortitsinissaq. Nunap immikkoortuini aalajangersimasuni aatsitassarsionernik ingerlatitsisoqassanngitsoq inuiaqatigiit kissaatigisinnaavaat, taamatullu kissaateqannginnermut makkua tunngaviusinnaapput: Avatangiisit, inuunerissaarnissanik pingaartitsinerit, inuussutissarsiutaareersut, inuit sumi najugaqarnerat assigisaallu. Nunap taamatut immikkoortitsernissaa siunissaq eqqarsaatigalugu aaqqinneqartariaqarpoq aammalu immikkoortiterineq innuttaasunut aatsitassarsiortiartunullu ersarissuussa q kiisalu politikikkut allanngorteqattaarneqassanani. Taamatut pisoqarneratigut siunissami aatsitassarsionissaq eqqarsaatigalugu atugassarititaasut erseqqilluinnartuussapput. Tamakkua saniatigut aatsitassarsioriaatsit assigiinngitsut immikkoortinneqarsinnaassapput, soorlu annertuunik aatsitassarsionerit imaluunniit annikkaluamik aatsitassarsionerit. Immikkoortunngorlugit aggueriaaseq pisuussutisunik uumaatsunik imaani ujarlernerni ilisimaneqareerpoq. Avatangiisinut sunniutit misissorneqareernerisigut nalilerneqareernerisigullu misissuiffissat killeqarfissaat aalajangersarneqartarput. Misissueqqissaarnerit aammalu pisuussutisunik uumaatsunik qalluinerusinnaasut avatangiisinut sunniutigisinnaasaat pingaarnerutillugit maannamut misissorneqartarput. Misissuineri paasisat allakkianngorlugit saqqummiunneqartarnerisa kikkunnit tamanit takuneqarsinaannissaat pingaarnerutillugu aammalu killiliussatut atorlugu innuttaasunut tamanut saqqummiussinerit ingerlanneqartarput. Aatsitassarsionerup nunap immikkoortuanut aalajangersimasumut sunniutigisinnaasaasa tassani najugaqartunit piaartumik nalilersorneqartarnissaat maannamut matumani amigaatiginarsorinarpoq. Nunami aatsitassanik assigisaannillu ujarlernerni nuna taamatut immikkoortiterlugu piareersaataasumik agguataarneqarsimangilaq. Avanaanni Tunullu avannaani Nuna Eqqissisimatitaaq eqqarsaatigalugu massakkut go/no-go-inut immikkoortiterinissaq ingerlanneqarpoq, matumanilu immikkoortitserineri uumasunik ilisimatut aalajangiisussaapput. Nunap immikkoortuisa ilaat mianerisariaqartut aammattaaq eqqumaffigineqarput.

Kalaallit Nunaanni misissueqqaarnerit nutaat akuersissuteqarnissamut aqputaasussat 2011-imi unitsinneqarallarpud, tassa allorniusap 810 N –ip avannaaniittut. Misissuinerik unitsitsisuuvoq

Aatsitassarsionerimut Aqutsisoqarfik. Unitsitsigallarnermut pissutaatineqarpoq tamaani aatsitassarsionissamut nutaanik pitsaanerusunillu malitassanik pilersitsinissaq. Malitassat nutaat maannamut saqqummiunneqanngillat.

Pisuussutisunik uumaatsunik ujarlernerni qalluinermilu atugassarititaasut assigiinngitsut nunap immikkoortuinut assigiinngitsunut agguataarneqarnissaat pisariaqarpoq, tassa matumani Kalaallit Nunaat tamakkerlugu atuiffissanik agguassineq pisariaqassaaq. Taamatut siammartiterineq aqputigalugu inuiaqatigiittut ingerlatat allat soqutigisallu allat aatsitassarsionerimut attuummassuteqanngitsut mianerineqarsinnaapput. Nunap immikkoortuinut agguineri nunarsuarmi sumiluunniit pissusiusut malillugit innuttaasut peqataatinneqarnissaat pingaartinneqartariaqarpoq. Aammattaaq aatsitassarsiortut tamatumunngalu attuummassuteqartumik inuussutissarsiortut isumaat aamma matumani tusaaniarneqartariaqarput. Nunaminertanut agguilluni sulineri soqutigisaqatigiit NGO-t peqataatinneqarnissaat pingaartinneqartariaqarportaaq. Taamatut iliornikkut inuit paasinninnerunissaat peqataanerulernissaallu anguneqarsinnaavoq. Innuttaasut aalajangeeqataanerisigut akuersarneq toqqissimanerunerlu anguneqarsinnaassapput.



Assilisaq: Minik Rosing

**EQQUMAFFISSAQ: Nunap sananeqataasigut pisuussutisunik arlaannaannulluunniit attuummassuteqanngitsumik misissuinerit sukumiinerusumik ingerlanneqarnissaat pisariaqarpoq**

Pisuussutisunik uumaatsunik piiaasinnaannerit aningaasiornikkut sunniutigullu allatigut

kingunerisinnaasaannik nalilersuisarnerit ullumikkut paaaniarluni qinnuteqarsimasunit namminernit aammalu Aatsitassarsiornermut Aqutsisoqarfimmit isumagineqartarput. Taamatut pissuseqarnerup immikkut ittumik eqqumaffigineqarnissaa ataatsimiititaliamit taakkartorneqarpoq. Matumani eqqumaffigineqartussap aaqqiissutissaatut eqqarsaatigineqarsinnaavoq arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik nakkutilliussumik pilersitsinissaq. Nakkutilliusutut atorfeqartup suliaassavaa aatsitassarsiornerup imminut akilersinnaanerata misissuiffiginissaa aammalu inuiaqatigiinnut iluaqutaasinnaanera misissuiffigissavaa. Nakkutilliususap paasiniaanissaata piaartumik pinissaa pisariaqarpoq, taamaasilluni innuttaaqataasut aallaqqaataaniilli oqartussaqaataanissamat periarfissinneqassammata. Naakutilliususut pilersitassat siunnersuisoqatigiittut sulisinnaassapput, tassanilu assersuutigalugu ilaasortaasinnaapput aatsitassarsiornermut, NGO-t ilisimatusarfiillu aarlartitaat. Siunnersuisoqatigiit ikkua Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiornermut tunngassuteqartuni siunnersorsinnaavaat. Eqqortumik siunnersuinikkut aalajangernerit kukkusut eqqunngitsumillu aqutsinerit pinngitsoortinneqarsinnaassapput.

#### **EQQUMAFISSAQ: Aatsitassarsiorluni ingerlataqarnermi iliuuserisat tamanut erseqqissuunissaat**

Aatsitassarsiornermik ingerlataqartut aatsitassarsiornerup imminut akilersinnaanissaa aatsitassarsiornerit aallartsitsinagit misissortarpaa. Misissuerialaatsit qanoq ingerlanneqartarnerat aatsitassarsiornerullu imminut akilersinnaaneramik uppersaasatit allaganngorlugit uppersaasatit pigineqalernissaat piumasarineqartariaqarpoq, tassami misissuinerit tamaakkua pisortanik aningaasaliisunillu isumaqatigiinniarnerni tunngavigneqartarmata aammalumi susassaartut isumaannik tusarniaanerni atorfeqartarlutik. Pissutit maannakkut atuuttut qiviassagaanni Canadamiittut aatsitassarsioqatigiit, aningaasanillu nioqquteqartarfimmi Torontomiittumi, TSX-imi, allattorsimasuutigineqartut aatsitassarsiornerup imminut akilersinnaaneranut uppersaasatit piumaffigineqartarput. Aatsitassarsioqatigiit, Canadami aningaasanik nioqquteqartarfinni allattorsimangitsut aatsitassarsiornerup imminut akilersinnaaneramik misissukkaminik periutsiminnillu saqqummiussinissamat pissusaatitaangillat. Aatsitassarsiornerit eqqortumik inuiaqatigiinnut iluaqutaasinnaaneranik naliliinerit erseqqinnginnerat matumani ajornartorsiutaasut taasariaqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaanni

aatsitassarsiornermut aningaasaleerusuttut ajunaaruteqarnissamat sillimanissaq eqqarsaatigalugu inissisimanerat pitsaanngitsutut oqaatigisariaqarpoq. Siunissaq eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut aningaasaleerusukkaluartut Kalaallit Nunaannut tatiginninnerisa innarlerneqarsinnaanerata aarleqqutigineqarsinnaavoq, tamannalumi pisinnaavoq aningaasaliigaluartut aningaasanik annaasaqarpata naak iluanaarnissamik immaqa piviusorsiuunngitsumik eqqarsaateqarsimagaluarlutik.

#### **EQQUMAFISSAQ: Aqutsilluarneq**

Pisuussutit uumaatsut iluaqutigineqarniarnissaat eqqarsaatigalugit aalajangerniarnerit ingerlanneqartarnerat paasiuminaappoq, ullumikkut Kalaallit Nunaanni pissutit eqqaassagaanni. Eqqarsaatigeqqullugu tikkuarneqarsimasut ilagaat arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik maalaarfiusinnaasumik allaffeqarfimmik pilersitsinissaq. Assersuutigalugu taaneqarsinnaavoq manna: Aatsitassarsiornermut tunngatillugu Avatangiisinut Aqutsisoqarfiup aalajangigai allaffimmut tassunga maalaarutigineqarsinnaassapput. Aalajangeeqataanissami akornutissaqannginnermut tunngatillugu malittarisassat sukaterneqarsinnaanerata aamma periarfissanut ilaavoq. Aatsitassarsiornermi peqataaniartut misissuiffigineqarsinnaanissaannik piumasaqarnissat eqqarsaatigineqarsinnaapputtaaq. Misissuinerit taakkunani saqqummiunneqarsinnaapput aatsitassarsiornerlutik misissuiniqatigiiffinni siulersuisutut inissisimasut aammalu politikertit soqutigisaminik attavigisaminillu nassuiaataat. Eqqarsaatigineqarsinnaasunuttaaq ilaavoq misissuiniqatigiiffinni siulersuisuunerup politikikkullu ingerlatat akornanni attaveqanngilluinnarnissap qulakkeersimaneqarnissaa. Matumani pinaveersimatinniarneqartussaq tassaavoq aatsitassarsioqatigiiffiup siulersuisuiniit atorffimmut politikimut tunngassuteqartumut ikaarsaariarsinnaaneq, taannalu aqutigalugu aatsitassarsioqatigiiffiup siunissaanut aalajangeeqataaniansinnaaneq.

#### **EQQUMAFISSAQ: Aatsitassarsiornikkut ingerlatatigut iluanaarutit aqutsineq**

Ataatsimiititaliap sulineratigut aamma paasinarsivoq Kalaallit Nunaanni akileraarusersueriaaseq akitsuusersueriaaserlu eqqarsaatigalugit assigiinngitsunik iliuuseqarnerit iluqutaasinnaasut. Kalaallit Nunaata pisuussutaanik atuiniartut akileraarusersuineq akitsuusersuinerlu eqqarsaatigalugit iliuuseqarnerit assigiinngitsut atorffimmut aningaasanik iluanaarutissaat naammaginartumik annertussuseqarsinnaapput. Ingerlatitseqatigiiffittut

nalinginnaasutut akileraarutunik akiliisernerup saniatigut aamma eqqarsaatigineqartussaapput atuinnissamut akileraarut, pisuussutunik atuinerup erniaanik akileraarut kiisalo aamma immikkut akitsuut, royaltymik taaneqartartoq.

**EQQUMAFISSAQ: Qitiusumik aqutsisoqarfiup pitsanngorsarnissaa imaluunniit annertunerusumik allanut suliakkiisarnissaq**

Aatsitassarsiornermik ingerlataqartut misissuinerit amerlanerit aqputigalugit oqartarput Kalaallit Nunaanni inatsisiliorneq aammalu pisortat aqutsinerat naamagisimaarlugu. Kisiannili suliniaqatigiiffiit suliffiillu amerlanerit isumasioraanni paasinarsisarpoq qitiusumik allaffissornikkut pisinnaasat qaffassarneqarnissaat kissaatiginartinneqartoq. Assersuutitut taaneqartartut tassaapput akileraarutunik, avatangiisinik isumaqatigiissutissanillu isumaginnittoqarfiit, tassami suliffeqarfissuit immikkoortortaannik sullisiniarnerit ullumikkut ilaatigut amigaateqarsinnaasarpur. Matumanili aamma nalilertariaqarput atsitassarsiorfissuit assigisaisalu nammineerlutik naliliinerminnik saqqummiussaasa isummerfiginissaat, tassami aatsitassarsiornerissamut akuersissummik pinissat sioqqullugit aalajangiiffissat amerlaqimmata. Qitiusumik allaffissornikkut sullissinerup pitsanngorsarneranut atatillugu allanut suliakkiineq atorneqarsinnaavoq. Kalaallit Nunaata avataaniittut aatsitassarsiornermik akileraarusersuinermillu inatsisilerituutut ilisimasaqarluartut immikkut suliakkerneqarsinnaapput.

Periarfissat ikku marluk eqqarsaatigilluartariaqarput sapinngisarlu naapertorlugu atorluarneqarlutik, tassami nunani allaniittunut suliakkiinikkut akileraarutitigut Kalaallit Nunaanni isertitassaagaluit annaaneqassapput, illua tungaatigulli allaffissorneq eqaannerusoq oqinnerusorlu anguneqarsinnaassalluni. Periarfissat eqqartorneqartut marluk ataatsikkoorlugit ingerlanneqarsinnaapput, tassa Kalaallit Nunaanniittut pisinnaasat annertusarnissaat qulakkeerneqarsinnaavoq, tamatumallu saaniatigut nunarsuup sinneraneersunit siunnersortinik peqarnissaq qulakkeerneqarsinnaalluni, taamaasiornikkummi ilisimasat Kalaallit Nunaanniittut annertusarneqarsinnaapput.

**EQQUMAFFISSAQ: Sulisunik nunat allamiunik kalaallinillu sulisoqarneq**

Aatsitassarsiornerit oqallisigineqarnerini aatsitassarsiorfinni kalaallinik sulisoqarnissap pingaartinneqarnissaa annertuumik eqqartorneqarpoq. EU-imi sulinermut inatsisit naapertorlugit sulisut EU-p iluani sumulluunniit suliffissarsiorsinaanerannik

inatsisitigut aalajangersakkat Kalaallit Nunaanni atuutinnigillat, taamattumillu Kalaallit Nunaanni kalaallit sulisartuisa salluutinneqarnissaat inatsisitigut akornutissaqanngilaq. Matumani Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit qanoq aqqqissuussaanaissaat apeqqutaalerpoq. Apeqqutaalersoq tassaavoq illoqarfinni nunaqarfinnilu inuiaqatigiit ullumikkutut issikkoqarlutik ingerlaannassanersut imaluunniit inuiaqatigiinngussanersut assigiinngitsunik kultureqartut. Assigiinngitsunik kultureqalernerup malitsigissavai pisussaaffiit, periarfissat kiisalu isumaqatigiinnginnerit assigiinngitsut pileneri. Tamakkununga tunngatillugu oqaatisigut ajornartorsiutaalersinnaasut aamma eqqartorneqartariaqarput.

**EQQUMAFFISSAQ: Sutigut tamatigut piginnaasanik qaffassaaneq**

Kalaallit Nunaanni sulisartut aatsitassarsiornermi pingaernerutillugit sulisorineqassappata sulisartut piginnaasaasa nalinginnaasumik pitsanngorsarnissaat Kalaallit Nunaata iluani avataanilu tusarfiit pingaartippaat.

Aatsitassanik qalluinermut tunngatillugu naatsorsuutigineqarpoq aatsitassarsiornikkut ukiorpassuarni siullerni iluanaarutasussat tassaassasut sulisorisat akissarsiaasa akileraarusersorneqarnerisigut isertitassaajumaartut. Pisinnaasanillu qaffassaanissaq tamaattumik pingaarluinnarpoq. Nunani tamani pissutsit eqqarsaatigalugit ileqqorineqarsimavoq aatsitassarsiornermi sulisuusussat nunanut allanut aatsitassarsiorfioreersunut ilinniariartortarneri, tassami ullormiit siullermit sulisartut sulilersinnaanissaat qulakkeerniarneqartarmat.

Kalaallit Nunaanni sulisartut aatsitassarsiornermi sulisorineqarsinnaasut amerlanersaat taamatut ilinniarsimangillat. Kalaallilli sulisartut aatsitassarsiornerup piorsarnissaani iluaqutissanik piginnaasaqanngitsutut nalilernissat kukkunerussaaq. Sivikkikaluartumik ilinniagaqarnissamut aammalu piukkunnarsarnissamut aqqqissuussinerit aqputigalugit Kalaallit Nunaanni sulisartut najugaqartut sulisorilluarneqarsinaapput. Sulisartunit makkua suliarineqarsinnaapput: Aatsitassarsiornermi atugassanik ingerlanneqartussanik aqqqissuinerit, aatsitassarsiorfissami namminerimi paasiniaaqataanerit, pilersaarusersiornernilu suleqataaffiusinnaasut allat, VVM-kkut aammalu SIA-kkut paasiniaanerit. Taama sulisartut suleqataanerisigut misissuinerit aallartiinnartut naleqartunik pilersitsineq pisinnaassagaluarpoq.

### **EQQUAFFISSAQ: Innuttaasunik siusinnerusukku annertunerusumillu peqataatitsinissaq**

Aatsitassarsiornissamik pilersaarusiornernut atatillugu aalajangernissat pinartut siqqullugit innuttaasunik tusarniaanissami amigaataasut, kingusinaarnerit aammalu paasissutissat annikipallaarneri annertuumik eqqartorneqartarput. Aallaqaataaniilli innuttaasunik peqataatitsineq pingaartinneqassaaq, aammalumi aatsitassarsiornissamat tunngasut paasissutissat nutseersimaneqarnissaat pingaartinneqassalluni. Innuttaasunik tusarniaariaaseq ullumikkumut atuuttuusooq allannortissagaanni NGO-nik attaveqajaarnissaq pisariaqassaaq, taamatut attaveqajaarneq pisinnaavoq Aatsitassanut Aqutsisoqarfiup Nuup avataanit paasisitiniialluni inoqarfiusunut angalanerinit, soorlu ullumikkut pisartunut, peqataatitaqarnikkut. Innuttaasunik tusarniaarnerit inuiaqatigiinnut kalluarneqartussanut pitsaasunik kinguneqassappata NGO-t nukittorsarneqarnissaat ilisimasallu pitsanngorsarnissaat pisariaqarput.

### **EQQUAFFISSAQ: Nunami namminermit assigiinngitsunillu iliuuseqarnerni IBA-nik atueq**

Iliuuseqarnerni assigiinngitsuni IBA-nik atuinerunissaq ullumikkut pisariaqarpoq. Ullumikkut pissutsit eqqarsaatigalugi isumaqatigiissutit piffinni aalajangersimasuni pisarput ingerlatassallu ataasiakkaarlugit isumaqatigiinniutigineqartarlutik. Aatsitassarsiornissamik aallartitsinissanut tunngatillugu piffinni aalajangersimasuni IBA-nik atuisarneq aqcutigalugu tassani najugaqartut ajunngitsorsinissaat qulakkeerniarneqartarput. Taamatut aqqiisarnernup kingunerisinnaavai pilersaarutit pingaaruteqarpallaanngitsut IBA-nit salliutinneqarneri, soorlu timersoqatigiiffiit piumarisaat matumani assersuutigineqarsinnaapput. Pingaartillugit salliutinneqartussat tassaapput Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni piorsaanissat siviunerusoq eqqarsaatigalugu piareersaarsiornissaat aammalu piorsaanerit aqcutissiuunnissaat. Piffinni sumiiffinnilu assigiinngitsuni IBA-p siunertaanik akuersaarnernup sunniuteqaqataanermut allannortinneqarnissaa pisariaqarpoq. Sunniuteqaqataaffiusussat tassaapput aatsitassarsiornikut aningaasat isertitat sumut atorneqarnissaat. Nunami namminermit periarfissaavortaaq IBA aqcutigalugu ataatsimoorussanik iliuuseqarnissaq, tassami tamatumuuna aatsitassat pillugit isumaqatigiissutit inuiaqatigiinnut annertunerusumik iluaqutigneqarnissaat anguneqarsinnaammat. Suliniutissat pingaartit assigiinngitsut aallartisarniarlugillusooq avungangaatsiaq isigisunik suliniutinik pilersitsoqarsinnaavoq, matumani ilaatigut eqqarsaatigneqarsinnaapput ilisimatusarnerit

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartut, taamatummi ilisimatusartoqarneratigut aatsitassarsiorneq eqqarsaatigalugu isumaqatigiissutaajummaartussat ilisimasaqarnerulersimaneq aqcutigalugu pitsanngorsarneqarsinnaammata. Tamatumunnga atatillugu innersuussutigineqarsinnaavoq aalajangersimasumik oqaloqatigiittartussanik pilersitsineq. Tassani ilaatigut ilisimatuut peqataatinneqarsinnaapput. IBA-liortoqarnerit tamaasa ilisimatusarnermut atugassanik aningaasanik immikkoortitsisoqartassaaq. Oqallittartoqatigiit qulaani eqqaaneqartut suut ilisimatusarfigineqartussat pisariaqartinneqarnerisut aalajangertassavaat. Oqallittartoqatigiit aammattaq Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnermik ingerlataqarnerup nukittorsarneqarnissaata ilisimatusarfinniit nakkutigineqarnissaa qulakkiissavaat. Nunap immikkoortunut assigiinngitsunut aggorneqarnissaanik siunnersuuteqarnermut atatillugu suliit ingerlanerini nunap ilaasa mianersuutassaanerit eqqumaffiginiarneqassaaq. Ataatsimoorluni suliniutissatut tamakkua aallaaviusinnaapput. IBA-qarfinni ataasiakkaani tamakkua pingaartinneqarsinnaapput. Nunap immikkoortuini suliniutinut aatsitassarsiornikkullu misissuiffissatut aalajangerneqareersimasunut (soorlu tamanna SIA-mi takuneqarsinnaasoq) IBA-t ataasiakkaat tapertarineqarsinnaapput. IBA pillugu isumaqatigiissutit iluaqutissaapput ajunngilluinnartut. Taakkua erseqqissarlugit saqqummersinneqarunik pitsaassagaluarpoq. Ilaatigut makkua unammillernartutut oqaatigneqarsinnaapput: IBA aallaavigalugu pisussaaffiit erseqqissumik allassimanissaat, tassami isumaqatigiissutinik unioqcutitsisoqarpat tamanna erngertumik paasineqarsinnaaniassammat.

IBA-mik atuinnginneq atonerluinerluunnit pissappat tamassuma aatsitassarsiortumut kingunipiloqarsinnaanera aamma unammillernartutut oqaatigisariaqarpoq.

### **EQQUAFFISSAQ: Ajutoornermit ikiuinissat pitsanngorsaaffigineqarnissat**

Kalaallit Nunaanni siunissami ineriartornissaq eqqarsaatigigaanni ajutoorneqartillugu ikiuisussatut piareersimasut pitsanngorsaaffigineqarnissaat pingaarluinnartutut qitiusutullu eqqarsaatigisariaqarpoq. Pitsanngorsaaffissatut matumani eqqaaneqarsinnaapput SAR, mingutsitsisoqartillugu ikiuisussat, umiarnerni kiisalu inupassuarnik ajunaartoqarnerani ikiuisussat.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik inuussutissarsiuteqarniarluni aalajangertoqarpat

– minnerusumik annerusumilluunniit – taava annaassiniarnissanik pisariaqartitsisarnerit amerlissapput. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnut aatsitassarsiornartunut piumasarisavortaaq ajutoortoqartillugu piareersimasussanik peqarnissaq taakkualu piareersimanerisa pitsanngorsartuarnissaat aammattaaq piumasarisavooq. Taamaakkaluartoq pisortat ajutoornerni ikiuuttussanik piareersimatitsinissaat pingitsoorneqarsinnaangilaq. Nunap isorartussusia, aningaasarsiorneq ilinniarsimasunillu inunnik amigaateqarnerit eqqarsaatigigaanni ajutoornerni ikiuuttartussanik naammaginantumik ikiuussinnaasunik piareersimasoqarnissaq anguniassallugu ajornakusoorsinnaavooq. Tamanna pillugu aamma allatut iliuuseqartoqarsinnaavooq, soorlu matumani islandimiut periusiat eqqaaneqarsinnaavooq. Tassani ilaatigut nammineq piumasutsiminnik ikiuuttartut atorineqarput, taamaasillunilu ikiuinissanut piareersimasut aningaasartuuteqangaatsiarnissaat ingalassimaneqarsinnaalluni.

#### **EQQUAFFISSAQ: Aningaasaliinissani ataatsimoorluni iliuutsit**

Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq misissoraanni erseqqissumik takuneqarsinnaavooq aningaasarsiorneq ima tamaviaarnartoqartigisoq allaat Kalaallit Nunaanni pisortaasut minnerusumik anginerusumilluunniit aatsitassarsiornerni peqataasinnaanissamut akissaqaratik.

Peqqutaasullu allat aallaavigalugit Namminersorlutik Oqartussanut aatsitassarsiornissanut aningaasaliinnginnissaq inersuussutigisariaqarpoq. Tassa aatsitassarsiornernit ingerlanneqarnissaat namminersortunut isumagisassanngortittariaqarput. Taama pissusilersornerup kingunerissavaa Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut aatsitassarsiornissanut assigisaannullu aningaasaliisussanik nunani allani ujarlertuartariaqarnerat.

Aningaasaliisussanik pissarsiornerni qanoq iliuuseqartarnissap sioqqutsilluni aalajangersareernissaa pisariaqassaaq aammalumi qularnanngitsumik iluaqutaassalluni. Sumi aningaasaliisussanik ujarlertoqassanersoq eqqarsaatigereerneqartassaaq. Ataatsimiititaliap sulineratigut paasisat naapertorlugit pissutsit marluusut matumani eqqaaneqartariaqarput: Ullumikkut pissusiusut eqqarsaatigalugit atsitassarsiornissanut assigisaannullu aningaasaliiniartut tunuarsimaartut oqaatigisariaqarput, tassani ilaatigut pissutaapput nunap nammineq iluani pissutsit atuuttuusut aammalu sulisussanik ilinniarsimasumik amigaateqarneq aningaasaliinissani tunuarsimaarutaasunut ilaapput. Paasisat aappaat unaavooq:

Aningaasaleerususinnaasut, matumani aningaasaleerususinnaasut Asiameersut<sup>18</sup> aammattaaq eqqarsaatigineqarput, pingaarnerutillugu ingerlatanut makkununga aningaasaleerusumata: Nunami namminermi pissutsinik ilisimasaqarluartunik ilaqarluni ingerlatsinissanut.

Aningaasaliisussanik pissarsiornerni Kalaallit Nunaata Danmark iluaqutissaqarluartumik suleqatigilluarsinnaagaa paasinarpoq. Danmarkimik suleqateqarnikkut nunap iluani pissutsit atuuttuusut aammattaaq pitsangorsaaffigineqarsinnaapput. Matumani soraarnerussutisiassanik aningaasaateqarfiit aningaasaliisinnaasutut eqqaaneqarsimapput. Naalakkersuisut taarsigassarsititsinermi aammalu aningaasaliinerni malittarisassaminnik allanngortitsinnginnissaat pingaaruteqarpoq, tassami nunap iluani pissutsit atuuttuusut pitsanngorsaaffigineqassappata aatsitassanik assigisaannillu ingerlataqarniarnertit kisimik eqqarsaatigineqassanngimmata, pitsanngorsaanerilli nalinginnaasumik tamanut attuumassuteqassammata iluaqutaallutillu. Aammattaaq oqaatigisariaqarpoq inuusutissarsiutinik allanik siuarsaaniarnerni Kalaallit Nunaata Danmark suleqatigilluarsinnaagaa, tassami matumani pisuussutit uumaatsut kisimik eqqarsaatigineqanngillat.

#### **EQQUAFFISSAQ: Aatsitassarsiornerni matunerisa kingorna iliuusissatut aaqqiissutaasinnaasut**

Atsitassanik qalluiffiit siunissaq eqqarsaatigalugu imatut aaqqiissuuniarneqarput: Fly-in-fly-out atorlugu. Tassa aatsitassarsiornerni sulisut tassani najugaqarallassapput, kisiannili illoqarfimminni nunaqarfimminniluunniit najugaqavissutut isigineqassallutik.

Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut amerlanertigut inuit najugaqarfiinut ungasissuni nassaassaasarpur.

Aatsitassanik qalluinerit amerlanersaat ukiuni 10-15-nilu ingerlanneqartarput. Pissutsit tamakkua aallaavigalugit aatsitassarsiornerni tunngaveqartunik illoqarfiliornissat orniginartinneqanngillat.

Aatsitassarsiornertulli inigisassaannik sanagallarnissat orniginarnerutinneqarput.

Matumani Qullissat aamarsuarsiornerni eqqaaginnarsinnaavagut, tassami Qullissat illoqarfittut ingerlasimagaluarmat. Tamakkua misigisarsimasat eqqaallugit illoqarfiliornissat kajumigineqanngillat. Kisiannili aatsitassarsiornerni

---

18. Asia pillugu pappiliat paasissutissat saniatigut ataatsimiititaliami ilaasortaasut uani allakkiami isumassarsiornissamapput; "Aatsitassarsiornernut assigisaannullu kinamiut Australiami Canadamilu aningaasaliinerni-Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu misilittakkat". Rasmus Abildgaard Kristenseinip allaaserisaa-uuminnga aningaasaliiffigineqartoq: Annemarie og Erling Kristiansens Legat.

kingorna aatsitassarsiorfiusimasut qanoq pineqarnissat sioqqutsisumik eqqarsaatigisariaqarpoq. Aatsitassarsiorfimmu matusumi sulisut suliassaqartinnissaat eqqarsaatigisariaqarpoq imaluunniit aatsitassarsiorfissat allat pilersaarutigineqareernissaat pisariaqarpoq.

**EQQUMAFFISSAQ: Avatangiisinik nakkutilliineq pitsaanerusoq**

Kalaallit Nunaanni pisuussutisunik uumaatsunik atuinermit avatangiisinik nakkutillieqqissaarnissaq pisariaqarpoq. Aatsitassarsiornermut atatillugu eqqagassat eqqortumik eqqarneqarnissaat pillugit malittarisassat malinneqarnersut nakkutigineqartussaavoq. Avatangiisinik nakkutilliinikkut takuneqarsinnaassaaq eqqagassat eqqortumik pineqarnersut. Aammattaaq nalilersorneqartuassaaq tamatumunnga atatillugu piumasarisassat naleqquttuunersut. Annertuumik aatsitassanik piiasoqalernissaa eqqarsaatigalugu ataatsimiititaliap tungaaniit innersuussutigineqassaaq piiaaftit nakkutigilluarneqarnissaat tikillugillu misissuiffigineqartarnissaat. Taamaaliornikkut avatangiisinik eqqortumik mianerisaqarnissanik piumasarisassat malinneqarnersut qulakkeerneqarsinnaavoq. Nakkutilliisoqarnikkut suliffissanik pilersitsisoqarsinnaavoq, aammalu tamakkuninnga ilisimatusarnerit pitsanngorsarneqarsinnaallutik. Annertuumik aatsitassarsiornerit eqqarsaatigalugit nunap immikkoortuini aatsitassarsiorfiusuni immikkut ittumik avatangiisinik misissuiuarnissaq innersuussutigineqarportaaq. Matumani aatsitassarsiorfiup qanittuanut sunniutaasut kisimik nakkutigineqassanngillat, aammattaaq makkua nakkutiginnissaat innersuussutigineqarpoq: Silap allanngoriartornerata nassataanik uumasooqatigiit akornanni allanngutaasinnaasut, nunamik immamillu mingutitsinerit sarfamik anorimillu ingerlanneqartut, suliffissuaqarneq, aalisarneq kiisalu piniarneq. Avatangiisinik nakkutilliilluarnikkut pinartunik pisoqartillugu misiuigasuarnerit aallartinneqarsinnaassapput pisariaqassapallu nakkutilliinermi piumasarisassat sukateriffigineqarsinnaassallutik.

**EQQUMAFFISSAQ: Tamanut uuliassaqartitsinissamik isumaqatigiissut**

Uuma nalunaarusiap suliarinerata ingerlanerani mana isumaq pilersimavoq, naak ataatsimiititaliap sulinerani paasisanut attuumassuteqavinnngikkaluartoq: Kalaallit Nunaata Danmarkillu Naalagaaffeqatigiittut ingerlaannarnissaat politikikkut akuersarneqassappat nukittorsarneqarlunilu qulequtsiunneqartut allassimasup eqqaamaneqarnissa pingaartutut isigaarput.



*Assilisaq: Minik Rosing*

Nordsøp ilaani Danmarkimut atasumi uuliamik qalluinerit taamaatsikkiartuarnegarnissaat nalerorlugu Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorfiusinnaasut iluanni uuliamik qalluisoqalersinnaassaaq naatsorsuutigineqarsinnaassaaq. Nordsømi uuliarsiornikkut iluanaarutaasut aningaasat ilaat Danmarkip tungaaniit Kalaallit Nunaanni uuliarsiornermut aningaasaliissutaasinnaapput, taavalu Kalaallit Nunaanni uuliasiorneq iluanaarutaasalerpat aningaasat ikkua atukkiunneqartut Danmarkimut uterumaarlutik.

Taamatut iliuseqarneq Danmarkimut Kalaallit Nunaannullu pitsaasumik periarfissiissagaluarpoq, siunissarlun qaninnerusoq eqqarsaatigalugu aningaasatigut patajaannerusumik ingerlaneq anguneqassagaluarluni. Taamaasineratami nalaani aatsitassarsiornerup aningaasatigut Kalaallit Nunaanni suli annertuumik tapertaalersimanissaa ilimagineqanngimmat. Tamakkua saniatigut aammattaaq Danmarkip periarfissinneqassagaluarpoq uuliarsiornikkut siunissaqarnissamut, tassami taama ilinerani Nordsømi uuliaqarfiit imaarutereersimassammata.



### **EQQUMAFFISSAQ: Uranimik piiaanermi**

#### **unamminartut immikkoorteqartut**

Uranimik piiaasinnaanermut atatillugu apeqqutit pinartut saquummerput, tassami uranimik piiaasoqalissappat nunarsuarmi naalagaaffiit assigiinngitsut isumaqatigiissutaannut Kalaallit Nunaat atsiogataasussanngussammat. Isumaqatigiissut inna Kalaallit Nunaannut maannakkut atuutinngilaq. Isumaqatigiissutip imarai uranimik piiaanermi isumannaallisaaneq eqqarsaatigalugu sillimaniarfissat. Nunarsuarmiittut naalagaaffiit assigiinngitsut isumaqatigiissuteqartarneri eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata nammineerluni isumaqatigiissutinik atsiugaqarsinnaanera apeqquserneqarsinnaassaaq, tassami isumannaallisaanermut politiki maani kalluarneqarsinnaasoq paasinarmat. Manna matumani nalilersorneqartariaqarpoq: Maleruagassat pisariaqartut qanoq sukkatigisumik pilersinneqarsinnaappat? Uranimik piiaanissamut tunngatillugu isumaqatigiissusiortoqarpat Risøp Nuullu akornanni ilisimasanik paarlaaseqatigiittarnissamik neriorsaqatigiinneq Kalaallit Nunaannut naalagaaffeqatigiinnermullu iluaqutaasussaavoq.

### **EQQUMAFFISSAT TAMANUT PINGAARUTEQARTUT**

#### **EQQUMAFFISSAQ: Sumut ingerlanissaq pillugu oqallinnerup pisariaqassusia**

Pisuussutinik uumaatsunik piiaanissamik eqqarsaatit aammalu siunissami Kalaallit Nunaata qanoq ineriartortinneqarnissaanut eqqarsaatit tunngassuteqartut tamavimmik uunga attuumassuteqarput: Tassa inuiaqatigiit qanoq aqqissuuneqarsimasut siunissami pilersinniarneqarpat? Tamanna pingaarnertut oqaluuserineqanngippat pisuussutinik uumaatsunik iluaquteqarnissamik aalajangernissamut isummersorniarneq ajornassaaq. Ataatsimiititaliap tungaaniit innersuussutiginerqarpoq Kalaallit Nunaanniittut isummersortarfiit suleqatigalugit Namminersorlutik Oqartussat oqallitsitsisarnernik aallaaviusussanik aallarniissasut. Nunani allani misilittakkat oqaluttuarisaanikkullu misilittakkat iluaqutiginerqarsinnaapput, aammattaarlu siunissaq eqqarsaatigalugu pissusiulersinnaasut taakkualu kingunerisinnaasat eqqarsaatersuutiginerqarsinnaapput. Eqqarsaatersuutiginerqarsinnaasut makkuusinnaapput: Inuit najugaqarfissaat sumiissinnaappat, nuuttarnissamik pisariaqartitsinerit, nammineeruserneq, kiisalu nunanit allanit aggersunik sulisoqarnissamut akuersaarneq.

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnik qanoq ittuunik pilersitsiniarnermi tunngaviusussat

oqaluuserineqartunut ilaasinnaapput. Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnerup aqqissugaanerata Danmarkimi pissutsinut atuuttunut assingusunngorsinnaanerata iluaqutissartai pitsaanngitsortailu pillugit misissuinernek ataatsimiititaliap ilaasortai naammattuuinngillat. Kisiannili aamma ataatsimiititaliami ilaasortaisut maluginiarpaat Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit aqqissugaanerata Danmarkimi pissutsit assigisorujussuugai. Inuiaqatigiit maannamut Kalaallit Nunaanni aqqissuussaanerata pitsaasortaisa pitsaanngitsortaisalu misissuiffiginerisigut sumut ingerlanerup oqalliisigineqarnissaa tunngavissaqalissagaluarpoq, matumani pisuussutinik uumaatsunik iluaquteqarnissaq kisimi eqqarsaatigineqassanngilaq, nalinginnaasumilli inuiaqatigiinni ingerlaneq eqqarsaatigineqassalluni.

#### **EQQUMAFFISSAQ: Aningaasarsiorneq eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaasunnorlugu allannortitsinissamik pisariaqartitsineq**

Kalaallit Nunaanni siunissami aningaasarsiorneq eqqarsaatigalugu patajaatsumik ingerlanissaq siunertaralugu iliuutsit arlallit pisariaqartinneqarnissaat takorloorneqarsinnaasunut ilaavoq, tassa qanorluunniit takorluuigaluaaraanni aningaasarsiorneq patajaatsunissaq pisariaqarpoq. Inuiaqatigiit iluanni sutigut tamatigut aningaasatigut patajaatsunissaq pingaaruteqarportaaq. Aningaasarsiorneq patajaatsumik ingerlassappat piginnaasanik ilisimasanillu piorsaaneq pisariaqarpoq. Inuusutissarsiutit ineriartortinneqartariaqarputkiisalu pisortat aningaasartuutaat annikillisarneqartariaqarput.

Kalaallit Nunaanni pisortat inuiaqatigiinnut aningaasartuutaasa taamaaginannissat soorngunami pitsaaquteqarpoq. Taamaakkaluartoq ataatsimiititaliap sulineratigut paasinarsivoq Kalaallit Nunaanni akileraarusuinerup akitsuusersuinerullu sukumiisumik misissornissaat pisariaqartoq. Misissuinermi aningaasanik amerlanerusunik isertitsisinaaneq siunertarineqassaaq. Misissuiffiginerqarsinnaasut ilagaattaq inuiaqatigiit iluanni periutsit ineqarnermilu periutsit allannortinneqarsinnaaneri. Aamma misissuiffiginerqarsinnaapput pisortat inuiaqatigiinnut aningaasartuutaat, matumani aningaasartuutinik ikilisaanissaq siunertarineqarluni. Tamatumani aningaasat sipaarneqartut immikkut ilinniartitaanermut peqqissuunissamullu aningaasaliunneqarsinnaassagaluarput.

Pisuussutinik uumaatsunik piiaanerit sulliviillu tamakkununga attuumassuteqartut inuiaqatigiit akornanni allanut ingerlatanut

immikkoortinneqarsinnangillat. Matumanilu pissutsinik allanngortitserinissat imminnut ataqatigiissillugit takorloornissaat pisariaqarpoq. Aningaasarsiornikkut imminut napatissinnaanerup malitsigisussaavai Kalaallit Nunaanni annertunerusumik inuussutissarsiutit kingunerinik eqqagassaasinnaasut kimit isumagineqarnissaasa ilisimareerneqartarnissaat, aammalumi manna nalilerneqareertariaqarpoq: Kalaallit Nunaanni pisuussutinik uumaatsunik piianerit pissutsinillu allannguinerit inuussutissarsiutinut assigiinngitsunut qanormi taava kinguneqassappat.

**EQQUMAFFISSAQ: Inuussutissarsiorneq eqqarsaatigalugu ataatsimoortumik iliusissat nunagisap pingaartinneqarnissaanik aallaaveqartut**

Pisuussutit uumaatsut kinguaassiorsinnaanngimmata annertunerpaamik pissarsiffiginissaat pingaartutut isigisariaqarpoq, taamaattumillu inuussutissarsiutinik siuarsaanissaq, Kalaallit Nunaannilu sulifinnik pilersitsinissat politikikkut eqqumaffiqeqartariaqarput. Eqqumaffiqeqartussat makkua ilagaat: Inuit allamut nooriarnissamut piareersimanerisa nalilersornissaat, Kalaallit Nunaanni atortussanik pissarsiorsinnaasut siumut ilisimareernissaat (matumani avatangasiinik nakkutilliinerit eqqarsaatigalugit sulifinnik pilersitsoqarsinnaanersoq), aammalu piginnaasat annertusarniarlugit assersuutigalugit danskinik nunat allamiunillu suleqateqarnerup nukittorsarneqarnissaa.

Kalaallit ilinniartuarnissamut nunani allani najugaqartut nunaminnut suliarortulugit utersarniarlugit iliuuserineqarsinnaasut eqqumaffiqeqarnissaat aamma pingaartutut isigisariaqarpoq. Sulisut pikkorissut suliffinni assigiinngitsuni suliffeqartut aatsitassarsiorniffinit ingerlalluurtunit sulisussatut noqqaaffiqeqarnissaat taamaasiornikuttaaq pingitsoortineqarsinnaavoq. Sulisut ilinniartuarnissamut aatsitassarsiorniffinit ingerlalluurtunit imminerminni sulileqqullugit kimigiiserfigineqarnissaat pingitsoorneqarsinnaapput "immikkut illuinnartunik" suliffeqarfinnik pilersitsinertigut.

**EQQUMAFFISSAQ: Allaffissornerit nuunneqarnerisigut naalagaaffeqatigiinneq nukittorsarneqarsinnaavoq**

Naalagaaffeqatigiinnermut tunngasut tamarmik ullumikkut pissutsit eqqarsaatigalugit Danmarkimiit ingerlanneqarput. Naalagaaffeqatigiinnermut tunngasut ilaasa Københavnimiit Nuummur nuunneqarsinnaanerit eqqarsaatigineqarsinnaavoq. Naalagaaffeqatigiinnerup iluani taamasiornikut naligiinnerulerneq pilissagaluarpoq aammalu Kalaallit Nunaanni aqutsinermi piginnaasat

pitsanngorsarneqassagaluarput akileraarutinillu akiliisarneq eqqarsaatigalugu aningaasat amerlanerusut isertinneqartassagaluarlutik. Norge-mi misilittakkat eqqarsaatigalugit nunat inuppassuaqarfiunngitsut inuussutissarsiutinigullu annertoorsuarnik ingerlataqarfiunngitsut allaffissornerit nuunneqarnerisigut siuarsaaffiqeqarsinnaasartut aningaasaliiffiqeqarsallugillu kajuminnarnerulersartut paasineqarsimavoq.

Nuunneqarsinnaasut maani taaneqarsinnaavoq Arktisk Rådip - Issittumi Siunnersuisooqatigiit allaffissornerit sulinerata Kalaallit Nunaannut nuunneqarnera. Arktisk Rådip suliassarai naalagaaffeqatigiinnermut attuumassuteqartut assigiinngitsut. Sulisut Københavnimi allaffeqarput, suliassalli amerlanersaat Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarput. Kalaallit Nunaanniit aqunneqarsinnaasut aammattaaq makkua eqqarsaatigineqarsinnaapput: Nunarsuarmiut tamarmik pingortitamik eriaginnittuusut suliniuteqarfii aammalu pingortitanik uumassusilinnik nakkutilliinissamut atatillugu kiffartuussinerit.

**EQQUMAFFISSAQ: Nunarsuarmiut naalagaaffiit isumaqatigiissutaannik atulersitsinerit**

Nunarsuarmi pissutsit eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaat namminiilertortutut oqaatigisariaqarpoq. Isumaqatigiissutinut nunarsuarmi naalagaaffinnut assigiinngitsunut atuuttuusunut Namminersorlutik Oqartussat iluaqutissariumallugit atsiqataannissaq eqqarsaatigisariaqarpaat.

Isumaqatigiissutit ilaat naalagaaffeqatigiittut peqatitta atortilereernikuuaat. Isumaqatigiissutit ilaasa Kalaallit Nunaannut atortinneqalernissaat eqqarsaatersuutaasariaqarpoq. Matumani immikkut taaneqassaaq "pisortat ingerlataasa iluanni peqquserluttuliortoqannginnissaanik" Naalagaaffiit Peqatigiit (FN-ip) ataanni isumaqatigiissutaasoq<sup>19</sup>. Isumaqatigiissutit eqqartorneqartut atsiqataaffiginerisigut ukiuni makkunani aatsitassarsiulerfiusussani Kalaallit Nunaat isigineqassagaluarpoq suleqatitup uppernarluartutut tatiginartutullu. Pisuussutinik uumaatsunik iluaquteqarniarnissami aallaavissatut atugassat patajaatsuunissaat pisariaqarpoq. Isumaqatigiinngissutaasinnaasut naqqa tikillugu paasinarneqarnissaat aqqereersimanissaallu pisariaqarportaaq. Aatsitassarsiornermik sulineq aallartitsinnagu tamatumani soqutigisaqartut tamarmik soqutigisaat ataqqillugit isumaqatigiissusiornissaq pisariaqarpoq.

19. [http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026\\_E.pdf](http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf)

# ILANNGUSSAT

## **I. SULINERMI PAPPILIANI TUNULEQUTAASUNI MALUGINIAGASSAT PINGAARUTEQARTUT**

Sulinermi pappiliat tunulequtaasut tamarmik Københavnip Universitetiata nittartagaani uani atuarneqarsinnaapput: <http://nyheder.ku.dk/groenlands-naturressourcer/>. Sulinermi pappialatut tunulequtaasunik eqikkaaneq ataani atuarneqarsinnaavoq.

### **A. KALAALLIT NUNAANNI NUNAP SANANEQATAASIGUT PERIARFISSAT**

Oqaatsit atorineqartut: Danskite oqaasii. Kalaallit Nunaanni nunap sananeqaataasigut periarfissat aammalu nunap pissusiata allanngoriartorsimanera pappiliatigut tunulequtaasutigit nassuiarneqarpoq. Pappiliatigut tunulequtissamik pingaarnertut aallerfiusimapput GEUS-ip pappiliaatai. Aammattaaq tunulequtassatut ilanngunneqarsimapput GEUS-ip nalunaaruserisimasai marluk. Taakkunani eqqartorneqarput aatsitassat mianernarsinnaasut aammalu aatsitassamik nunarsuarmi nioqquteqarnermi akit allanngoriartortarnerat.

Pappiliatut tunulequtarineqartuni inerniliussat pingaarnertit ukuupput:

- Nunap sananeqaatai eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaat sukumiisumik misissorneqarsimavoq aammalu sananeqaatit suunersut nunap assinganut ikkussorneqarsimallutik.
- Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut maannamut nassaarineqareersimasut annertuutut oqaatigisariaqarput. Piffinni assigiinngitsuni qulingiluaasuni maannamut aatsitassarsiornerit ingerlanneqareersimapput. Nassarfiit arfiniliusut aatsitassamik naammattumik peqarnissaat pitsaassuseqarnissaallu ilimagineqarpoq. Aatsitassamik piiaasinnaanerup avatangiisinut sunniutigisinnaasai aammalu inuiaqatigiinnut kingunerisinnaasai ima sukumiitigisumik misissorneqareersimalerput allaat aatsitassarsiornerissamut akuersissutinik

agguaaassisoqarsinnaasimalluni. Aningaasat aatsitassarsiornermut atugassat pissarsiarineqarsinnaappata aatsitassarsiornerit aallartineqarsinnaassapput. Maannakkut pissutsit atuuttut eqqarsaatigalugi ullumikkorpiaq aatsitassamik piiaasoqanngilaq.

- Silap kiannerulernerata kingunerisaanik pilersuinerni atugassaasut allanngortinnissaat ilimagineqarpoq. Ukiut hundredilikkaat massakkut ingerlaffigisagut eqqarsaatigalugit nunap sermimik qallersimaneqanngitsup annertuserujussuarnissaa ilimagineqanngilaq. Annikikkaluartumik aatsitassamik nutaanik saqqummertoqarnissaa ilimagineqarsinnaavoq.
- Aatsitassamik allanik maannamut nassaartoqartarpoq, kisiannili taakkua imminnut akilersinnaanersut aammalu inuiaqatigiinnut qanoq sunniuteqarsinnaanersut maannamut naammattumik misissorneqanngillat. Naak annertuumik misissuinerit ingerlanneqarsimagaluartut aatsitassat eqqartorneqartut nunarsuarmi aatsitassanut akigitinneqartut eqqarsaatigalugit immi- nut akilersinnaassanersut nalunarallarpoq.
- Naggataatiigut oqarsinnaavugut Kalaallit Nunaanni nunap sananeqaataa aatsitassarsiorfissatut piukkunnaateqarluortoq. Taamatut aatsitassamik nunami pigisaqarneq aningaasanut tigorianaannut assersuutissalugu eqqortuunngilaq. Kalaallit Nunaannili aatsitassarsiornerimut piorsaanissamut siviisumik ingerlanneqartussamut tunngavissatut isigineqarsinnaavoq.
- Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorfissat amerlanerulernerissaannut aatsitassamik iluaquteqalernissaq aqqutissaavortaaq. Ullumikkut pisortat innuttaasunik sullissinerminnut atatilugu aningaasartuutaat eqqarsaatigigaanni Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerup aningaasarsiornerimut immi- nut nammassinnaalernissamik kinguneqarnissaa ilimanaateqanngikkallarpoq.

## **B. ANINGAASAQARNEQ, AKILERAARUTITIGUT ISERTITAT ANINGAASALERSUINERLU**

Oqaatsit: Tuluttut. Pappilissat tunulequtaasut Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut iluaqutigineqarnissaat aningaasaqarnermut tungatillugit eqqartorpaat. Pappiliani pingaarnerutillugu eqqartorneqarpoq pisortat aatsitassarsiornissamut tunngatillugu inissisimanagerat. Tikkuarneqartut pingaarnerit ilagaat Kalaallit Nunaanni pisortat annertuumik aningaasameernerat. Aningaasat isertit atugassallu oqimaaqatigiinniartussaagaluit taamaangitsutut oqaatigisariaqarput.

Ukiup 2040-p tungaanut pisortat aningaasartuutaat Danmarkimit tapissutinit aammalu akileraarutaajumaartunit matuneqarsinnaasanngillat. Ilaatigut inuit allanut nutsernerisa tamanna kinguneraa aammalumi pisortat innuttasunut tunniuttagaat ikiuutillu annertuallaarsorinarput. Tamakkununnga ilapittuutaapput Kalaallit Nunaanni inuiaat akornanni ajornartorsiutit arlaqartut. Ajornartorsiutillu ikkua qaangerneqassappata pisortat ikiuuttariaqarput. Ajornartorsiutit makkua taagorneqarsinnaapput: Inuttut ajornartorsiutit, atornerluinerit, ilinniagaqannginneq, nunap iluani pissutsisigut ajornartorsiutit, inuit sumi najugaqarneri il.il.

Tamakkua tamaasa ataatsimut isigissagaanni 2040-p tungaanut ukiumut aningaasartuutit nalimmassarnqarnissaannut koruunit 800 millionit missingi atorfissaqartinneqarput. (Isumalluarani naatsorsuissagaanni matumani koruunit milliardit missingi naatsorsuutigineqarsinnaapput). Aningaasarsiornikkut pitsanngorsaanissaq anguniarlugu pisortat aningaasartuutaat annikillisarneqarsinnaapput, akileraarutit qaffanneqarsinnaapput, akileraarutissanik allanik nassaarniartoqarsinnaavoq aammalumi inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut aqqissuussinerit allanngortinneqarsinnaapput. Aningaasarsiornikkut aqqissuussinerit allanngornerisigut akiligassat annikillisarneqarsinnaapput isertitallu amerlisarneqarsinnaallutik. Periutsit assigiinngitsut soornngunami ataatsikkut ingerlanneqarsinnaapput. Qanorluunniit ilioraluaaraanni ukiumut aningaasartuutissat koruuninik 800 millioninik amerlisarneqartussaapput.

Pisortat aningaasartuutaasa isertitaasalu sukangasuumik aqunneqarnerisa malitsigisariaqarpaat isertit aningaasartuutillu assigiinngissutaasa nikerarpallaannginnissaat. Atsitassarsiornikkut aningaasat isertinneqarsinnaasut allanngorasuarsinnaannerat aallaavigalugu pisortat aatsitassarsiornissanut aningaaliinissaat

kajumissaarutigineqarsinnaanngilaq, tassa pisortat kisimiillutik imaluunniit allanik ilaqarlutik aatsitassarsiornernut aningaasaliinissaat pingitsooqqunaqqaq. Atsitassarsiornermut suliasat attuumassuteqartut namminersortunut tamakkiisumik tunniunneqaraluarpataluunniit imaluunniit Naalakkersuisut "Atukkiinermi Aningaasaliinermilu Pissusiusussatut Malitassiaat" maleqqissaarneqaraluarpata pisortat aningaasaliinissat innersuussutigineqarsinnaanngilaq. Aningaasaliinertigut pisortat aningaassaliisutaat aningaasartuutaallu soorunami sunnerneqartussaapput. Sunnerneqarnissaq unamminarpoq, tassami atsitassarsiornikkut akileraarutitigut isertitassat aningaasartuuteqareernertigut aatsaat kingulliullutik takkukkumaarmata.

Ukiuni aggersuni aatsitassarsiornissani pisortat nakkutilliisutut inissisimanissaat innersuussutigaarput. Matumani assersuutigineqarsinnaapput aatsitassarsiortussanik akit tungaasigut unammisitsinerit, akuersissutinik tunniussinerit, akileraarutinik aalajangersuinerit, avatangiisinik sulisunullu atugassarititaasunik nakkutilliinerit assigisaallu. Akileraarusersuinerit eqqarsaatigalugit pappiliatut tunulequtaasutigut makkua inersuussutigineqarput: Aatsitassarsiortut piginneqatigiiffiisa akileraarutinik akiliisarnerisa saniatigut pisuussutit nalingisa erniaat akileraarusersorneqarsinnaapput kiisalu aamma royaltymik pisortanut akilisoqartassaaq.

Pappiliani tunulequtaasuni unammilligassaq manna aammattaq taakkartorneqarpoq: Siunissami aatsitassarsiornissani isertitassaasut aningaasat aningaasarsiorneq eqqarsaatigalugu patajaatsumik ingerlanissaq qulakkeersinnaagunangilaat. Tamatumunnga makkua pingasuiusut pissutaapput:

1. Uumaatsunik pisuussutinik iluaquteqarnissaq arlalitsigut nalorninartortaqqarpoq. Makku nalorniffiusinnaapput: Aatsitassat assigiinngitsut siunissami akiisa allanngorarnissaat, aatsitassat piffinni assigiinngitsuni annertussusiisa siumut ilisimaneqarsinnaannginneri, aatsitassanik qalluinerit angalassinernullu aningaasartuutit, sulisartut akissarsiaat aningaasassarsiornierillu.
2. Aatsitassarsiorniluni ingerlatat annertugaluarpataluunniit, pisortat aningaasaliinissaat allatigullu aningaasartuuteqarnissat pisariaqartinneqartuassapput. Tamakkua saniatigut akuersissummik piniartunut akileraarutinillu akiliisitsiniarnerit ajornartorsiutaasinnaapput. Naak aningaasat

tamakkua aningaasartuutit matusissutissat naatsorsuutigineqarsinnaagaluartut. Taama pisoqarneratigut siunissami aningaasartuutissat aningaasatigullu isertitassat akornanni assigiinngissuseq annertuunngorsinnaavoq.

3. Pisuussutit uumaatsut iluaquteqarnikkut Kalaallit Nunaata naleqassusia annikillitarsinnaavoq. Pisuussutit uumaatsut kinguaassiorsinnaanngillat, taamaattumillu kinguaassat aamma pissaqarnissaat eqqarsaatigisariaqarpoq. Tamanna qulakkeerniarlugu aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqarsinnaavoq, soorlu Norgemiut uuliamut tunngatillugu aningaasaateqarfimmik pilersitsisimasut. Aatsitassarsiornikkut pisortat isertitassat tassaassapput aatsitassarsiortut tamakkunungalu attuumassuteqartunik suliaqartut immikkut akileraarutaat. Matumanilu aningaasat sipaagassatut immikkoortinneqartut ilanngaatineqarnissaat eqqumaffigineqartariaqarpoq.

### **C. NUNANUT ALLANUT ISUMANNAALLISAANERMULLU TUNNGATILLUGU POLITIKKI**

Oqaatsit atornerqartut: Tuluttut Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut iluaqutiginerisa kingunerisinnaasaat pappilissatut matumani tunulequtaasumi eqqartorneqarput. Aammattaq matumani nassuiarniarneqarpoq Kalaallit Nunaat Danmarkilu eqqarsaatigalugit nunallu inissisimani aallaavigalugit politikimik qanoq ittumik ingerlatitsiniartoqarsinnaanersoq.

Pappiliatigut takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut aningaasarsiorneq naleqassuserlu eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata pisoqqap nutaallu, siunissami namminiilersussap, akornanni ikaarfiassat inissisimasut. Aatsitassat pillugit oqallinnerit tamarluinnarmik nunap inissisimani aallaavigalugu politikeqarnermik tunngaveqarput.

Taamatut tunngaveqarnerup malitsigaa siunissami aatsitassarsiornikkut isertitaajumaartussat qanoq agguarneqarnissaannik apeqqutit kisimik eqqartorneqannginnissaat, aammali eqqartorneqartussa qanoq unaavoq: Inuiaqatigiit qanoq-una ittuut pilersinniarigut aammalu inuiaqatigiit taakkua qanoq annertutigisumik oqasissaqassappat?

Pappiliat tunulequtaasut naapertorlugit Kalaallit Nunaata nunarsuarmi sumi inissisimani pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaat USA-mut ungasinngilaq, tamannalu USA-p sillimaniarneranut

sunniuteqarpoq. Oqaluttuarisaaneq aqputigalugu kingumut qiviarutta Sorsunersuup Kingulliup nalaani pisimasut eqqaaginnarsinnaavoq. Kisiannili aamma ullumikkut Kalaallit Nunaata politikikkut inissisimani aammalu aatsitassanik qalluineq USA-mut pingaaruteqarput. USA-p Kalaallit Nunaannik atuisinnaanissani maannamut pingaartittuarpa. Kalaallit Nunaata USA-p soqutigisaanut ilaana eqqumaffigisariaqarpoq, tassa Kalaallit Nunaata politikikkut ingerlanermini tamanna eqqumaffigisariaqarpoq-matumani aamma Danmarkip tunngaanut pissuserisat eqqumaffigisariaqarpoq.

Isumannaallisaanerit eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata sakkutooqarnikkut ernumanarsinnaassunik akersuuffiulernissaa ilimanaateqanngitsutut oqaatigisariaqarpoq. Inuit amerlannginnerat aallaavigalugu aammalu tunngavissusar periarfissallu annikilluinnarneri pissutigalugit Kalaallit Nunaanni sakkutooqarsinnaanissaq ilimanaateqanngilaq. Annaassiniariaatsimut Search and Rescuemut atatillugu Kalaallit Nunaanni sillimaniarnissamut piareersimasussanik pilersitsineri allanik aqputissarsiornissaq pisariaqalissaaq, matumanimi Kalaallit Nunaata naalakkersorneqarnikkut inissisimani apequtaassanngimmat. Pappiliat tunulequtaasut aqputigalugit paasinarsivoq sillimaniarneq eqqarsaatigalugu USA-mit nakkutigiumaneqarnissaq imaluunniit NATO-mut ilaasortaanissaq Kalaallit Nunaannut aqputissaasinnaasut. Periarfissatulli taaneqartut isumaqatigiinngissutaasinnaapput aningaasartungaatsiarnernillu kinguneqarlutik.

Pappilissani tunulequtaasuni allasimasut naapertorlugit Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut nammineerlutik politikikkut atornerqarsinnaasutut naleqanngillat-matumani aamma eqqarsaatigineqarput aatsitassat qaqutigoortut uranilu. Taamatut pissutsit innerannut pissutaavoq ullumikkut pissutsit eqqarsaatigalugit nunat killernik taaneqartut aatsitassanik pisinissamut periarfissaqarmata. Pappilissap tunulequtaasup oqaasertai naapertorlugit uran atomimik sakkussaliornerni atornerqarsinnaavoq. Taamaakkaluortoq uranimik piiasinnaannerup akuerineqarneranut atatillugu Nuup Københavnillu akornanni isumaqatigiinngissutaasinnaasut aallaaviat tassaasinnaanngilaq sunaluunniit illersornissamut tunngassuteqartoq annertoorsuunngitsaq.

### **D. AVATANGIISINUT SUNNIUTIT**

Oqaatsit: Qallunaatut. Kalaallit Nunaanni. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi avatangiisinut sunniutit pappiliani tunulequtaasumi eqqartorneqarput,

aammattaq avatangiisinut sunniutit eqqarsaatigalugit misilittakkat eqqartorneqarput kiisalu sunniutaasut nakkutigineqarnissaat eqqartorneqarluni.

Pappiliami eqqaaneqarpoq aallaavigineqarlunilu pisuussutinik uumaatsunik ujarlernermi qalluinermilu pinngitsoorani avatangiisit pinngortitallu sunnerneqartarneri.

Aammattaq pappiliami eqqaaneqarpoq sunniutaasinnaasut annikillisarneqarsinnaasut pinngitsoortinniarneqarsinnaallutillu pisortat nakkutilliinerisigut. Pappiliakkut takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerni misissuinernilu avatangiisinut sunniutaasinnaasut annikillisarniarlugit ilisimatusarnerit annertuut ingerlanneqarsimasut aammalu ilisimasassanik katersuinerit annertuut ingerlanneqarsimapput. Kisiannili issittumi pissutsit immikkooruteqartutut oqaatigisariaqartut suli paasiniarneqartariaqarput, taakkunungalu aatsitassarsiornikkut ingerlatat sunniutigisinnaasaat sukumiisumik paasiniarneqartariaqarlutik. Avatangiisit pillugit siunnersuineri paasisat killeqarnerat akornutaavoq, taamaattumillu mianersorluinnartumik iliuseqarnissamik piumasaqaatinut tamanna sunniuteqarpoq. Ilisimasat annertusiarortillugit nalorneqq millisarneqarsinnaasarpoq.

Pinngortitami uumasogatiguit mingutsitsinernik ungasissumeersunit aatsitassarsiuulersinnaannerit sioqqullugilli sunnersimaneqarneri paasariaqarpoq, aammalumi uumasogatiguit allanngoriartorput silaannaap allanngoriartornerata nassatarisaanik. Pappiliami takuneqarsinnaapput aatsitassarsiornerit qanoq nakkutigineqarsinnaanersut pinngortitamut annikinnerpaamik sunniuteqarnissaat siunertaralugu.

Pisortat nalinginnaasumik imatut nakkutilliinissamut periarfissaqarput:

- a) Aatsitassarsiorinissamut akuersissutit tunniunneqannginnerini avatangiisinut sunniutaasinnaasut misissorneqareersimassapput
- b) Aatsitassarsiornerni avatangiisinik mianerinninnissami piumasaqaatit allatorneqareersimassapput
- c) Aatsitassarsiornerup avatangiisinut sunniutai tikillugit nakkutigineqassapput.
- d) Avatangiisinut sunniutaasut akuerineqarsimasut ilimagineqartullu qaangerpatigut iluarseeqqusilluni akunnermiliuttoqassaaq.
- e) Aatsitassarsiorfiup atorunnaarnerani avatangiisit illersorniarlugit peqqissaartumik saliisoqassaaq aammalu eqqaaffiusimasut isumannaatsuunissaat nakkutigineqassaaq.

Pappiliami eqqartorneqarpoq 1900-kunni aatsitassarsiorfittut ingerlasimasut (Maarmorilik aamma Mestersvig) akuerineqarsinnaanngitsumik mingutitsinernik pilersitsisimasut. Qujanartumilli ukiuni kingullerni ingerlataasimasut (Seqi aamma Nalunaq) avatangiisit eqqarsaatigalugit ajunngitsumik ingerlanneqarsimapput, taakkualumi ajornerusumik avatangiisinut sunniuteqarsimangillat.

Uulia eqqarsaatigalugu ukiuni kingullerni immami qillerinikkut ujarlertoqartarsimavoq sajuppillatsitsinertigullu misissuisoqartarsimalluni. Qillerinerit eqqarsaatigalugit tamakkua avatangiisinut tunngatillugu imminut ilersorsinnaasumik ingerlanneqartarsimapput: Qillerinernut atatillugu avatangiisinik nakkutilliinerit annertusimapput. Maannamut misilittakkat naapertussagaanni avatangiisinik nakkutillinerit alaatsinaannerillu pisariaqarput taama pinartigisunik uuliasiorluni qillerinerit ingerlanneqartillugit. Sajuppillatsitsilluni misissuinerit nakkutigineqarput uumasut imarmiut akornusersorneqannginnissaat anguniarlugu. Nunarsuarmi nakkutilleeriaatsit eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaanni nakkutilleeriaaseq sukanganernut ilaasoq oqaatigisariaqarpoq. Assersuutigalugu taaneqarsinnaavoq piffinni piffissanilu alajangersimasuni sajuppillatsitsinerit inerteqqutaammata aammalu qillerinerit nipitussusissaat killeqartussaavoq, taannalu tamaani suliaqartut nunanit tamaneersut ataqqisussaavaat.

Taamaakkaluartoq sajuppillatsitsinerit uumasunut aalajangersimasunut, soorlu qilalukkanut qernertanut, sunniutigisinnaasaat ilisimasaqarfineqarpiangillat, tassami tamatumuunakkut paasiniaanerit annertunngimmata. Paasisat annertunnginneri pissutigalugit Namminersorlutik Oqartussat 2012-imi qilleriffimmi Baffin Bugtimi peqataapput, tassa sajuppillatsitsinerit qilalukkanik qernertanut sunniutaat misissorneqarmata. Misissuineq annertuvoq uuliasiorniartunillu aningaasalersorneqarluni.

Uuliasiorluni misissuinerit pilersinnagit Kalaallit Nunaata imartaani qanoq iliuseqarnissat siunertaralugit avatangiisinik misissuinerit inge rlanneqaaqaassapput (SMV/SEIA).

SMV-it immap immikkortuani tassani maannakorpiq ilisimasat avatangiisillu qanoq inneri (aallaaviusussat) katersortarpaat. Uuliasiornerillu ingerlanneqalissagaluarpata avatangiisinik qanoq sunniisinnaanneq aamma tassani allaaserineqartarpoq. SMV-imi paasisat innuttaasunut tusarniutigineqartarput. Tamannalu pisarpoq pisuussutinik ujarlerfissanik imaluunniit aatsitassarsiorfissanik ammaasoqarnissaq

killiliisoqarnissarlu sioqqullugit Naalakkersuisut akuersinnginneranni. Kalaallit Nunaata imartaani ukiuni kingullerni qulikkaani ujarlerfusut amerlanersaanni SMV-liortoqarsimavoq. Avatangiisit eqqarsaatigalugit sillimaniarfissat ilisimasatigullu amigaatit allaaserineqarsimapput. Ilisimatuussutsikkut ileqqusut malillugit SMV-kut misissuinerit taakununggalu attuumassuteqarsinnaasut ingerlanneqartarput. Paasisat tamarmik computerisigut toqqorsivinnut toqqorneqartarput. Nunap immikkoortui assigiinngitsut pillugit paasisat ataatsimoortillugit toqqorneqartarput. Paasisat toqqortat allaffissornikkut aqutsineri pilersarusiornermilu atorneqassapput. Paasisat toqqortat nunap immalluunniit ilaani tassani uuliasiornerit aamma tassani qimerloorneqarsinnaapput. Kalaallit Nunaata nunartaani aatsitassarsiornerit eqqarsaatigalugit avatangiisinut sunniutaasinnaasut misissuiffiqineqarneri annertoorsuunngitsut oqaatigisariaqarput.

Ingerlatat aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut avatangiisitigut nalilersuiffiqineqarnerini piffimmi tassani misissueqqarnerit aallaaviusarsimapput. Taamatut misissueqqarneqartarpoq VVM-imik nassuiaasiornissat eqqarsaatigalugit. Aatsitassarsiornerit, allatigut suliffissuarnik pilersitsiniarnerit aammalu avatangiisitigut sunniutaasinnaasut allat annertusiarortillugit, tamatumunnga tunngatillugu ilisimasani annertusaanissaq sukumiinerusooq pisariartinneqalissaaq. Uuliasiorneq eqqarsaatigalugu immami annertuumik uuliaamik mingutsitsisoqarsinnaannera ajornartorsiutit annersaraat. Taamatullu pinaveersaartitsinissaq matumani eqqumaffigilluinnartariaqarpoq. Tamanna anguneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni uuliamik ujarlerni NORSOK-imi atuinkkui.

NORSOK tassaavoq isumannaallisaanermi malittarisassat Norgemi atorneqartut. Nunarsuarmi tamarmi pissutsit eqqarsaatigalugit NORSOK malillugu malittarisassat sukangasoorujussuupput. NORSOK-ip malittarisassai malillugit uuliamik qilleriffinni qilleriffiit marluk sanileriissapput. Uuliamik qalluinnikkut ajutoortoqarpat qilleriviup aappaa atuutinngitsoq erniinnarlunnaq atorneqalissaaq naqitsineq sakkukillisarluarlu. Aammalu piumasarsianut ilaavoq oqilisaassissutissamik qillerineq pissasoq immap sikunialerneratigut qillerinerit unitsinneqarnissat sioqqullugu. Immami sikulimmi taartilugulu uuliaarlunernik paaaniarnissaq qanoq ikkumaarnersoq maanamut suli misilittagaqarfigineqanngilaq.

Taamaattuni uuliaarlunernik piaanissat pinngitsooratik misilittareersimanissat uuliasiornerimut akuersinerit sioqqullugit pisariaqarlunnaqarpoq.

Uuliaarlunernik pisoqarsinaaneq sillimaffiginiarlugu immap assiginik sanasoqarsimavoq, tassa sumi uuliaarlunertoqarsimanersoq takuneqarsinnaassaaq. Uuliaarlunertoqarnerani sinerissamik illersuinissaq pingaartinneqassaaq. Pappiliani tunulequtaasuni aammattaq inersuussutiqineqarpoq sillimaniarnermik nammineq ingerlasussamik ineriartortitsinerup ingerlatiinnarneqarnissaa. Sillimaniarnerimut nammineq ingerlasukku uuliaarlunermi iliuussat arlallit atorneqarsinnaapput, soorlu immap qaavaniittup uuliap ikullatsinneqarneratigut siammartinneqarneratigullu.

Avatangiisit annikinnerpaamik ajoquserneqarnissat akiuineri eqqarsaatigineqassaaq atorneqassallunilu. Uuliakoornermi iliuuseq una eqqornerusumik eqqunnginerusumilluunniit atorneqarsinnaavoq. Uuliakoornermi immami tassani immallu qaavani uumasuusut ilisimasaqarfigineqarneri annertusiarortillugit periuseq eqqartorneqartoq eqqornerusumik atorneqalersinnaavoq. Uuliap nammineerluni immami uuliasiornerimut sinerissamullu qanittuni nungujartortarneranik ilisimasat amerliartortillugit iluuseq qulaani eqqartorneqartoq aammattaq atorlunarneqarsinnaassaaq.

Pappiliani tunulequtaasuni innersuussutit allat aamma takuneqarsinnaapput:

- Pissutsit pingaaruteqartut annertunerusumik ilisimasaqarfigilerisigut avatangiisit eqqarsaatigalugit sjornartorsiutit annertuut qulaajarneqarsinnaapput, taamatullu pisoqarnerata kingunerissavaa pilersarusiornerup nalaanili sillimaffissat eqqumaffiqineqarnissat. Sillimaniarnerup pitsaanerulerneratigut pisuussutinik uumaatsunik ujarlerfissat, teknikikkut atortorissaarutit eqqagassallu eqqarsaatigalugit aatsitassarsiornerimut piumasaqaataasussat pitsaanerusumik tunulequtsersornissat ajornannginnerulissagaluarpooq. Nunami, tatsini kangerlunilu qanittuniittuni SMV atorlugu taakkunani misissuinerit atorlunarneqarsinnaapput. Pinngortitami sananeqaatit kemikaaliat uuliallu eqqagassartaasa issittumi nungukkiartortarnerisa annertunerusumik paasisaqarfigineqarnissat pisariaqarpoq.
- Aatsitassarsiornermik assigisaannillu annertuumik aallartitsisoqassatillugu aatsitassarsiorfissarpiami avatangiisinik nakkutilliinissaq pisariaqassaaq. Aatsitassarsiorfiup ataatsip avatangiisinut sunniutai kisimik nakkutiqineqassanngilat, a llalli makkua aamma nakkutiqineqassapput: Silap allanngoriartornerata uumasooqatigiinnut pinngortitamullu sunniutai, mingutsitsinerit



Assilisaq: Minik Rosing

ungasissumiit sarfamik anorimillu angallanneqartut suliffissuaqarnerillu sunniutaat, kiisalu aalisarnerup piniarnerullu sunniutaat. Avatangiisinik nakkutilliinerit aqutugalugit misissuinerit makkua ingerlanneqarsinnas sapput: Isigisat malugisallu allanartut sumit naggueqarnerisut (allanngornerit tamakkua silap allanngorneranik mingutsitsinermilluunniit pissuteqqarsinnaappat?), pisariaqassappallu aatsitassarsiorniartunut piumasarisaasut sukaterneqarsinnaapput. Uumasogatigiinnut pinngortitamullu sunniutaasartut aalajangersimasut nakkutigineqarnissaat pisariaqartutut oqaatigisariaqarpoq, tamannalumi pisariaqarpoq uumasogatigiit pinngortitalu iluaqutigineqarnissaat eqqarsaatigalugit. Tassami pinngortitarsuaq ilaatigut silap allangoriartornera pissutigalugu allanngoriartorpoq. Nakkutilliinerit aqutugalugit unamilligassat naleqqussaani salla pitsaanerumsumik aqqinneqarsinnaassapput.

- Siunissami uuliakoornissanut sillimanissat pitsanngorsarniarlugit suliffissualiortussanut piumasarisaasut erseqqissarnissat pisariaqarpoq. Naalagaaffeqatigiinnerup iluani nunarsuullu sinnerani suleqatigiilluni ilisimatusarnerit,

sillimaniarnikkullu nalimmassaanerit pitsanngorsaanerillu pisariaqarput. naalagaaffeqatigiinnerup iluani akisussaaffinnik agguataarinerit ersarikkaluarpot. Taamaattorli isumaqarnarsinnaavoq Naalagaaffeqatigiinnerup iluani manna suliassaq pinartoq eqqarsaatigalugu annertunerumsumik peqataasoqarnissaa tapertaanissarlut pisariaqartinneqartut.

## E. OQALUTTUARISAANEQ

Oqaatsit: Qallunaatut. Tunuliaquttaasut nassuiaammi allaaserineqarpoq, Kalaallit Nunaanni oqaluttuarisaanermi aatsitassanik misissueqqaarsimanagerit iluaqutissatullu atuisimanagerit, taamatullu paasiniaaffigineqarput ilisimasariaqakkat arlallit, siunissami pilersaarusiornissani atussallugit naleqquttut. Kalaallit Nunaanni ujarassiornerup oqaluttuassartaa tamaat qanganilli eqqummaariffigineqarlunilu malittarineqartuarpoq. Tunuliaqutaasumi ilimagisaq unavoq, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerpassuarni ingerlanneqarsimasuni paasissutissarpassuarnik annerumsumik minnerumsumilluunniit isumassarsiffigineqarsimanissaat. Tunuliaqutaasullu ilannguppaattaq, tamanut ammasuni oqallittarnerit



sulianut immikkuullarissunut pingaarnersunullu tunngasut, nalunaarusiallu ataasiakkaat qanga kommissionit suliarisimasaat misissussallugit. Tunuliaqutaasup annersaata misissorpaa suliaasiamut annertuut soorlu, Ivittuuni orsugiassiorneq, Qullisani aamaruutissarsiorneq, zinkimik aqerlumillu Inngili Qernertumi piiaaneq (Maarmorilimmi), Taakkuami kalaallinut inuiaqatigiinnut annertuumik sunniuteqarmata. Taamatuttaarlu saqqumiunneqarput politikikkut pissutsinik ineriartorsimaneq aammalu suliffeqarfinnut aatsitassarsiornerit pingaarutaat. Misissuinerit naggaserneqarput, sammisat ataasiakkaat immikkuullarissut sianigisassartaat aammalu nalinginnaasumik naliliinerit, taakkualu aallartiffittut atorneqarsinnaapput "nutsikkatut" oqaluttuarisaanermit ilikkakat ullumikkumut pissutsinut siunissamilu suliaajumaartussanut aqqutissiuussisutut.

Assigeequtigisaat assersuutigalugu unaavoq, aatsitassarsiorneri kalaallinik sulisoqarnerup annertugisassaanginnera. Suliffiusimasut (projekter) pingasut immikkut erseqqissaaffigineqassapput, taakkuami assigiinngitsunik misilittagaqarmata kalaallinik sulisussanik atorfinitsineri: - Qullissani aamaruutissarsiornermi 1924–1972-ip tungaanut.

Qaarusummi aamaruutissanik piiaafimmi kalaallit sulisorineqarput, avataanilli ataasiakkaanik immikkut ilisimasalinnik tikisitsisoqartarluni (teknikerinik ingenjörinillu), aamaruutissanik piiaaffik ingerlalluarpoq, kulturikkullu inuuneq uummarilluartuulluni. Imminut akilersinnaajunaariartorluni 1960-ikkunni matuneqarmat, innuttaasut inuunerannut ajoqutaallunilu kngunerlutsitseqaaq, misigisimappullu illoqarfimmik matuneqarnera namminneq isumasiorneqaratik qulaatiinnarlutilli aalajangiisoqartoq. Misigisaq tamanna politikikkut eqeersaasuuvuq, kingusinnerusukkut Namminersornerulerneq atulerneranik kinguneqartumik. Misilittakkat takutillugulu naqissuserpaat, nunaqqatit tamatigit aalajangiinerni ilaatinneqartarnissaat qanorlu pingaaruteqartisoq, piaartumik oqallittoqartarnissaa, aatsitassarsiuertigani/piialertigani siunissami pisussat aammalu KINGORNA pisussat pilersaarusionerqarnissaat pillugu. Pisimasup uuma takutippaattaaq, piaartumik aalajangiisoqarnissaa, qanoq aatsitassarsionissaq inuiaqatigiillu akornanni imminnut attuumassuseqarnissaat, siunissaq siviuserusoq sivikinnerusorluunniit isigalugu. (assersuutigalug, aatsitassarsiorfik immikkuussanersoq imaluunniit aatsitassarsiorfik/piiaaffik inuiaqatigiit akornanniissanersoq)(Qullissat).

- Orsugiassiorfik Ivittuuniittoq 1800-kkut qeqqaniit 1980-ikkut ingerlanerannut piiaaffiuvoq. Tassani sulisut avataaneersuupput – aatsaalli sorsunnersuup kingulliup kingornatigit kalaallinik sulisoqarsinnaalerluni. Sorsunnersuup nalaani orsugiammik avammut nioqquteqarneq aningaasatigit ingerlatsinermut tunngaviliisuvoq, Danmarkili tyskinit tiguagaasimavoq. Tamannalu pissutsinik allannguiffiuvoq, tassa Kalaallit Nunaata aningaasatigit nammeneq ingerlassinnaanngorsimanageranut.

Aqerlumik zinkimillu piiaaffik, Maarmorilimmiittoq, firmanit nunanit allaniittunik ingerlanneqarpoq, kalaallillu ikittuinnaat tassani sulisorineqarput. Naak kalaallinut unammillernaraluartoq soorlu oqaasit tungaasigut, taamaattoq kalaallinut allamiunillu suleqatigiinneq ingerlalluarpoq. Taamaakkaluartorli politikikkut tusagassiuutinilu eqqartorneqartuorpoq, aatsitassarsiorfimmi kalaallit sulisut ikippallaarnerarlugit. Tunuliaqutaasut misissuisup suliaaattaaq, piginnaatitaaffiit agguataarsimaneerit kiisalu suliffeqarfiit sumiinneri Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu. Uani tikkuarneqarpoq, oqaluttuarisaanermi qanoq ingerlasoqarsimaneerit, aatsitassarsiornermut immikkoortoq Kalaallit Nunaannut nuunneqarmat, politikikkut annertuumik sunniuteqarpoq, kisiannili nakkutilliinertaa aqutsisoqarfiillu suli avinneqarsimallutik. Assersuutigalugu IIsimatusarnermik suliffeqarfiit Danmarkimiipput, Aatsitassarsiornermillu Aqutsisoqarfik Nuummiilluni.

## F. INUIAQATIGIINNUT SUNNIUTISSAT

Pappilissat tunuliaqutaasut pingaarnertut sammisimavaat aatsitassarsiorneriarluni suliniutit inuiaqatigiinnut sunniutissaat, sunniutissaallu toqqaannanngikkaluartut ilanngullugit. Pappilissani sammineqarput aatsitassarsiorneriarluni suliniutit ineriartortinneqarnerini alloriarnerit assigiinngitsut, aammalu taakkunani suut piumasaqataasarnersut periutsillu suusarnersut. Ullumikkut aatsitassat inuiaqatigiinnut sunniutissaasa nalilersornerat: Social Impact Assessment (SIA) aamma Impact Benefit Agreement (IBA).

Pappilissani allaaserineqarput, qanoq suliniutit ineriartortinneqarnerini alloriarnerit assigiinngitsunut agguataarisarnerit, suliniutip aallartinnginnerani, suliniutip ingerlanneqarnerani, aatsitassarsiornermi, aatsitassarsiornerullu naamassineqarnerata kingornani, tassunga ilaallutik aallartisarnermi piffinni sorlorni aaliangiisoqartarnersoq. Alloriarfissaq aaliangiiffiusussaq tassaavoq aatsitassanik sumiiffimmi aaliangersimasumi misissuiniarluni akuersissummik pinnginnermi alloriarfik, tassaasoq suliniutip piviusunngortinneqarnissaanut

aqqutissiuussinnaasoq. Suliniutip ingerlanneqarnerani alloriarfiit assigiinngitsorujussuussinnaapput, aammalu ingerlatsisut namminneq ingerlatsinerat tunngavigalugu sunniutissai allaasinaallutik. Taamaattumik pingaaruteqarlunnarpoq alloriarfinni assigiinngitsuni aaliangiinissani sunniutissat pitsaasut ajortullu sammineqarnissaat, suullu mianersorfissaanersut misissorneqarnissaat.

Aatsitassarsionermik aallartitsisoqarpat, tamatuma qularnanngitsumik isumaginninnermi pissutsinik aamma inuiaqatigiinnut tunngasunik allanngortitsissaaq. Suliniutilli qanoq ingerlanneqarnera tunngavigalugu inuiaqatigiinnut sunniutissat ilusilerneqarumaarput. SIA tassaavoq aatsitassarsionissamat qinnuteqarnissamat piareersarnermi atorneqartartoq, taassumami qaammarsassavaa sunniutissat suusinnaanerat, inuiaqatigiinnullu iluaqutissat annertunerpaanissaat anguniassallugu. Kalaallit Nunaanni inatsisitigut piumasagaataavoq ingerlatitsivik SIA-mik suliaqarsimanissaa aatsitassarsioniarluni piaanissamat qinnuteqalernermi. Immikkut taasariaqarpoq suliniutit assigiinngitsunik sunniuteqartarmata, immami nunamiluunniit suliniut pivisunngortinniarneqarnera, illoqarfimmu qanittuunera imaluunniit illoqarfinnut nunaqarfinnullu avinngarusimasuunera, suliniutillu angissusaa tunngavigalugit. Naliliivugut SIA-mik suliaqarnissamat piumasagaatit innersuussutillu ullumikkut qaffasissuusut eqqaamaneqartuassaarli suliniutit assigiinngittuusarnerat. Aamma naliliisoqarpoq taama suliniutini SIA-nik suliaqartitsisarneq misilittagaqarfigineqarnera killieqartoq, kisiannili misilittakkanik misissuinnermi takuneqarsinnaavoq SIA-nik ingerlatitsinissamat tunngavissaritinneqartut pisortallu ingerlatitsisarnerat pitsanngorsarneqarsinnaasut siunissami misilittagaqalernermi. Taakkartorneqarportaaq SIA-mik ingerlatsisarneq suliniutip ingerlaarnerani siusissumi ingerlanneqartassasoq, aammalu suliffeqarfiit kisiannili ingerlatsisassanngitsut, kisiannili pisortat aamma ingerlatsisarnissaat pisariaqartoq – taaannalu ingerlanneqartassasoq misissuisinnaanernik qinnuteqartitsinnginnermi imaluunniit qinnuteqaatinik akuersinnginnermi, aammalu ajornanngippat avatangiisinik inuiaqatigiinnillu naliliinerit ataatsimoortilugit ingerlanneqartarnissaat kissaatiginartoq.

Pappilissani naliliisoqarpoq, IBA-t pilersaaruisorluarnikkut ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugu atorneqarnerusinnaanerat, ullumikkumut sanilliullugu. Assersuutigineqarsinnaavoq takuneqarsinnaammat pisariaqatinneqartoq ilinniartitaaneq ilisimatusarnissarlugu IBA aqqutigalugu aningaasaliiffigineqarsinnaaneri.

Taamaasiornikkut qulakkeerneqarsinnaavoq inuiaqatigiit ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu isumaqatigiissutaasartut annertunerusumik iluanaarfigissagaat, pingaartumik nuna tamakkerlugu isiginiassagaanni, ullumikkummi nunap immikkoortuanut iluanaarutit tunniunneqartarput. Tassami tunngavilersuutigineqarpoq, ingerlatitsiviit inuiaqatigiinnut piffissaq qaninnerusooq kisiat eqqarsaatigalugu iluaqutissanik aningaasaliisarnerat, soorlu timersortarfinnut, pitsaanerussagaluartorlu ungasinneq eqqarsaatigalugu inuiaqatigiit inerisarnissaat anguniassallugu.

Ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu anguniagassat qulakkeerniarlugit siunnersuutigineqarpoq, arlaannaanulluunniit isummersooqatigiiffik attuumassuteqanngitsup inuiaqatigiinnut iluaqutissat anguniagassallu suusinnaanersut ugartussagai. Aamma kissaatiginarpoq, suliniummut attuumassuteqartut, tassunga ilaallutik innuttaasut, NGO-t (soqutigisaqatigiit pisortanut attuumassuteqanngitsut) attuumassuteqartut tamarmik qaaqquneqassasut anguniagassat suusinnaanerinik ujaasinnermi.

Naliliineq tamakkiisooq isigissagaanni inerniliisoqarpoq, inuiaqatigiinni inuinaat suliffeqarfinnik aaliangiisussanillu pitsaanerusumik oqaloqateqarsinnaanerat annertusassallugu pisariaqarlunnarpoq. Pisortat inuinaallu akornanni ataqatigiinneq nalinginnaasoq sakkukippallaarpoq. Aamma takuneqarsinnaavoq qitiusumik aqutsisoqarfiit aatsitassarsionermut attuumassuteqartunik suliaqartarnermik pisinnaasaat ingerlatsisinnaanerallu suliniutini annertuuni ajornakusoortunilu annertusartariaqartoq. Taamaasiornikkut suliffeqarfissuit sullilluarneqarsinnaanerussapput, illuatalu tungaani taakkununga unammillersinnaanerunissaq anguneqassalluni, taamaasiornikkummi qulakkeerneqassaaq, pisortaarfimmi ingerlatsinerup ersarinnerusumik ingerlanneqarnissaa.

Pappilissani aamma takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni ullumikkut soqutigisaqatigiit arlallit nammineq piumasuserit tunngavigalugu ingerlanneqartut oqallissaarisalersimasut, aammalu paasissutissiisartut suliniutaasinnaasut pillugit suliniutillu sunniutigisinnaasaat pillugit, isumaqaramimmi innuttaasunut saqqummiinnermi paasissutissat ilaat amigaataasut. Taamaarsiortoqarnerata tukutippaa annertunerusumik pitsaanerusumillu paasissutissiisooqartarnissaa pisariaqartinneqartoq, pisariaqartorlu annertunerusumik paasissutissanik saqqummiisarnissaq pingaartumik suliniutini

aatsitassarsiortuni, tunngaviusariaqartorlu nunap immikkoortuisa soqutigisaat.

Pappilissani pingaarutilittut saqqummiunneqartut ilagaattaq annertunerusumik "due diligence" – peqqissaarneeq piaartooq ingerlanneqartassasoq. Peqqissaarneeq piaartooq tassaavoq ingerlatsinermi alloriarnerni siullerni innuttaasut ilaatinneqarnissaat, ullumikkummi innuttaasut ilanngunneqartarnerat kingusippallaarpoq. Taama piaartumik ilaatitsilerneeq ima atorineqarsinnaavoq, soqutigisallit assigiinngitsut oqaloqatigiisillugit suut anguniarneraat innuuttasunik ilaatitsinissami, taamaasiornikkummi oqartussat tunngavissaat annertunerulissammata, innuttaasunillu ilaatitsilernermi assigiinnerusumik angusaqartoqartalissalluni. Aamma oqallinnermi ilaatinneqartariaqarpoq, ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu inuiaqatigiinnut aqqut suna atorunneqarnerusooq, aammalu suliniutit ataasiakkaat anguniakkanut qanillisaanersut ungasillisaanersulluunniit. Tunngavilersuinermut tunngavigineqarput, taama iliuuseqarnikkut anguneqassammat oqallinneq pitsaanerusoq suliniutini ataasiakkaani iluaqutissat ajoqutissallu pillugit.



Assilisaq: Minik Rosing

## G. INATSISITIGUT PISSUTSIT

Oqaatsit: Tuluttut qallunaatullu. Tunuliaqutaasut misissuisup, nalunaajaat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut tunngatillugu inatsit misissorlugu aallartippaa, tassungalu tunngatillugu aatsitassarsiornerep iluani naalagaaffeqatigiinnermi qanoq inissisimaneq.

Misissorlugillu pisimasorpaalut inatsisitigut pissutsit tunngavigalugit qanoq aatsitassanik atorluanaissap/ iluaquteqarnissap inissisimaneq. Misissuisup misissorpai, qanoq licensinik akuersissummik ataqatigiimmik aqqissuussisarnerit, tassani pineqarpoq,

misissuisup misissorpai ileqqusumik isumaqatigiissutit arlallit piianaanilutik qinnuteqartut allagaat, taakkua aqqissuunnerat assigiiaarlunnartuupput. Aalajangersakkat assigiinngitsut siunertaqarput assigiinngitsutigut kalaallit soqutigisaasa qulakkeernissaat aatsitassanik piiasoqarnerani. Tassalu pisumi pineqartut qanorluunniit pingaaruteqaraluarpata pingaaruteqanngikkaluarpataluunniit. Akerlianilli imaassinnaavoq, erseqqippallaanngitsunik pisoqartoq inatsisit qanoq inissisimaneq apeqqutaallutik. Sapinngisamik tamatigunngajak danskit eqqartuussiviat innersuunneqartarpoq, ilaannikkulli sumut tunnganersooq pisuulluni danskit kalaallillu eqqartuussivii innersuunneqartarlutik.

Misissuisup misissorpai ileqqusumik isumaqatigiissutit arlallit piianaanilutik qinnuteqartut allagaat, taakkua aqqissuunnerat assigiiaarlunnartuupput. Aalajangersakkat assigiinngitsut siunertaqarput assigiinngitsutigut kalaallit soqutigisaasa qulakkeernissaat aatsitassanik piiasoqarnerani. Tassalu pisumi pineqartut qanorluunniit pingaaruteqaraluarpata pingaaruteqanngikkaluarpataluunniit. Akerlianilli imaassinnaavoq, erseqqippallaanngitsunik pisoqartoq inatsisit qanoq inissisimaneq apeqqutaallutik. Sapinngisamik tamatigunngajak danskit eqqartuussiviat innersuunneqartarpoq, ilaannikkulli sumut tunnganersooq pisuulluni danskit kalaallillu eqqartuussivii innersuunneqartarlutik.

Piviusumik piiaanissamik akuereqarsimasunut tunngatillugu, misissuisup tikkuarppaa, aatsitassarsiornermi inatsimmi ilaasariaqartoq, misissuisup aamma/imaluunniit atuinissamut akuersissummik tunineqartut pingitsooratik piimasaqarfiginissaat kalaallinik sulisoqarnissaat kalaallillu suliffiutaasa atorineqarnissaat. Taamak aalajangiineq pissutissaqanngilaq EU-p eqqartuussivianut akkerliinnissamut pilersitsinissamut, Kalaallit Nunaammii EU-mut ilaasortaangimmat. ilaasortaangimmat. Aalajangiineq tamanna naqissusiineruvoq, siumut isigaluni aqqiineruvoq, aatsitassarsiornerep imminut napatilluni kalaallinut inuiaqatigiinnut siuariartortinnissamut. Isumaqatigiissutit piviusut suliarineqartarput Impact Benefit Agreements (IBA) suleqatigalugu. Uani misissuisup tikkuarppaa, pisinnaatitaffimmik piginnittumut, pisussaaffeqarnerit ersernerluttuusut, aammalu nalorninarqartoq qanoq annertutigisumik atorineqarsinnaanersut. Taamatuttaarlu pisussaaffeqarnerat ilumut kalaallinik sulisoqarnissamut ersernerlulluni. IBA-isumaqatigiissutitut tunngatillugu nalinginnaasumik ilaasariaqanngillat unioqutitsisimagaanni akiliisarnissaq. Isumaliutigisariaqarpoq, ilumut IBA-modelle taamak

pisariaqartiginersooq, allaat Kalaallit Nunaata aatsitassaatinik taakkuninngalu atuinissaminut , parlamentilu inatsisiliornikkut erseqqinnerusumik iliuuseqartariaqartillugu. Misissuisuttaaq suliaraa Aatsitassarsiornermi ingerlatsinermi aqutsisoqarfiup sannaa.

Tassani allassimavoq aalajangersagaq nutaaq aatsitassarsiornermi inatsimmi § 3 b isumaqartoq, maalaarut/orullut Råstofstyrelsemi imaluunniit Miljøstyrelsemi aalajangiisimaneq pillugu Aatsitassarsiornerup iluani, Naalakkersuisunut ingerlatinneqassasoq. Naalakkersuisut politikikkut qinigaasimasut ingerlatsinermi aqutsisuussapput (forvaltningsmyndighed) rekursmyndighedimullu attaveqanngillat. Misissuisup erseqqissarpaattaq, aatsitassarsiornermi mingutsitsinerit suliffimmilu ajoqusernerit kia akisussaafignerai. Aatsitassarsiornermi inatsisiniippoq malittarisassat erseqqissut sulisut aammalu piginnaatitaaffimmik piginnittup mingutsitsisoqarnerani akisuussaaffigisaat. Isummiusaaq unaavoq, nalinginnaasumik sakkortuumik akisussaassusiliinissaq, kisiannili erseqqivinnigilaq, suna akisussaaffiliinissamut tunngaviunersooq, tassanilu sulisut piginnaatitaaffimmillu piginnittut pineqarput, imatummi inissisimarpasikkami, malittarisassat taakkua arlariit imminnut ilaatigut qaleriittutut inissimammata.

Aammattaarlu inatsiliornermi ersernerluppoq paasiuminaallunilu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat sinniisaata Nuna Oilip piginnaatitaaffimmik piginnittutut inissisimasarsinnaanersooq. Ilisimasat malillugit akisussaassuseq, uuliamik mingutsitsinerit umiarsuarneersunut tassani danskit inatsisaat sulissamut aallaavusarpoq. Kiisalu sulinermi ajoqusernermi tamatigut Kalaallit Nunaanni inatsisiliornerup ataaniinnerulluni. Aammattaarli danskit taartisiaqarnermut malittarisassa atorneqarsinnaapputtaaq, apequtaalluni malittarisassat taakkua marluk qanoq imminnut attuumassuteqarnerata amigaataanerata erseqqissaaffigineqarnissaa. Kalaallini akisussaaffimmut malittarisassaniippoq, sulinermi ajoqusernerit tamarmik Kalaallit Nunaanni sulisunut tamanut atuutissasut.

Apequtaavoq, aatsitassanik sillimmatinik uraanitalinnik piiasoqassanersooq, misissuisooq ima naliliivoq, erseqqissaaffigilluarnissaa pingaartuusooq, qanoq ilumoortigissasooq uranip perlukuinik piiaanissaq avammut tuniniarneqarnissaa siunertaralugu. Tamannalu aatsitassarsiornermi akuerineqanngippat uraanip perlukuinik piiagaq, taava igitassanngusaaq, tamannalu avatangiisinut peqqinnissamullu ajoqutaasinnaassalluni. Kalaallit Nunaat urannimik

avammut tunioraalissagalarpat, taava immikkut illuinnartumik malittarisassat malittariaqassavai, tassalu Den Internationale Atomenergiorganisationip (IAEA) ataani inissisimassalluni aammalu Kalaallit Nunaata Naalagaaffeqatigiinerullu ataani akisussaaffeqatigiilerlutik. Misissuisup aamma tikkuarpaa, ilimagineqassasooq ukiut qulit pallillugit sivissuseqassasooq, pisariaqartitat aammalu inatsisitigut akuerisat iluanni naammassiniagassat, uraanimik avammut tuniniaasinnaanissaq iluamik inissinneqartinnagu.

## H. NALILINNIK PILERSITSINEQ SUNNIUTAALU

Oqaatsit: Tuluttut. Tunuliaqutassat pappilissani aalajangersakkani pissutsit allaaserineqarput, aatsitassarsiornikkut suliniutini naleqassutsimik pilersitsissasut sunniuteqartussat.

Misissuisumi allaaserineqarput nunap immikkoortortani "inputfaktor" (pissutsit immersorfiusussat) naleqassutsimik pilersitsinissamut pingaaruteqartut, soorlu tikikkuminassuseq, unammillersinnaalluassuseqarneq, suliffissatigut aammalu pilersueqataasussat eqqarsaatigalugit.

Aammalu ineriartortitsinerimik malitassat pingaaruteqassasut, suliffeqarfinni aatsitassarsiorfiusuni teknologi aammalu suliffeqarfinni paasiniaaqqissaartarfiusuni allaaserineqassasut. Suliffeqarfinnut taakkununga paasiniaaqqissaarneq atorluanaanermullu pissutsit immikkut pingaaruteqarlunnartoq tassaavoq taakkunna piffissaliunneqartut, suleqatigiiaanik pilersitsiortuineq, sulisorisat nunani tamani unammillersinnaalluartaunissat aammattaarlu aatsitassat suliarineqaaqqaarneri piffinni suliarineqarneranit allanut naleqqiunneqarneri.

Misissuisup takutippaa nunani pilersuiffiusuni aningaasartuutit qaffasinnerujussui, soorlu Kalaallit Nunaanni, taakkunanilu aningaasartuutaasunik annikillisaaniarsarisooqarsinnaalluni automatiskiusumik ingerlatsinermi aammalu piffimmi suliareqqaarinninnermik annikillisaanermik. Allatut iliornikkut aamma aningaasartuutissanik annikillisaaneq, eqqaaneqarsinnaavoq "integratee operations" atorlugu, tassani suliniut nunamit allamit aqunneqarluni ingerlanneqartoq, pilersueqataasut aamma nassiussorneqarneri.

Pissutsini immersorfiusuni naleqassusiineq aatsitassarsiornikkut suliniutit sulissarsiarineqartut qaninnerusut pilersuinerup qaffasissusaa piffimmi pingaaruteqassasut, allaffissornikkut piginnaasaat,

pilersueqataasut pitsaassusaat, aningaasaliissutit patajaassuseq ammalu suliffeqarfissuit ingerlariaaseqarnerinut attuumassuteqartut.

Misissuisup nalilersorpaa Kalaallit Nunaanni amerlasoorpassuarnik ajunngitsunik ingerlasoqaraluartoq, taamaattorli aamma nunami annertuumik akornutissaqartoqartoq, tassa atugassarititaasut killeqarneri, pissutsit pisariaqartitallu malillugit. Tamannalu suliniutip naammassineqarnissaanut aalajangiisuusussat annertuut apeqqutaassallutik, soorlu suliniutit nutaat piffissalersorneqarnissaat, isumaqatigiissutit piginnaaffiliisussat pilersuisuusussanut, suliffeqarfiit akornerminni suleqatigiittussanut aammalu naalakkersuinikkut nunani qaninnerni oqartussaasut akornanni. Misissuisumi tunuliaqutaasumi pingaartutut inissisimasooq tassaavoq, suliniutinik amerlasuunik ataatsikkut ingerlatsisoqaraluartillugu misissueqqaarnerup ingerlanneqarnerani, paaalernerimi taamatut inissisimanissaq aarlerinartoqartussaassasoq.

Tamakkualu atassuteqarput Kalaallit Nunaata niuernikkut pinngitsoorsinnaangilaa, alajaatsuunngitsumik tunisassiorneq, uumasunik uumaatsunillu nungussinnaasunik tunisassiorneq. Kalaallit Nunaata aatsitassarsiornermik suliaqarnissamik annertuumik aningaasaliinissani toqqassaguniuk, nuna tamakkerlugu aningaasarsiorneq aningaasaqarnikkut qaffasissusaat apparujussuarsinnaammat, tamannalu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut ajoqutaasussamik sunniuteqaratarsinnaavoq. Tamannalu aarlerinartuusup aamma takutippaa, suliffeqarfiit misissueqqaarnermik suliaqartut amerlasuut suliffissanik pilersioruinissamik aammalu aningaasanik isaatitsinissamik Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut imaassinnaasoq neriulluarpallaarnerannik nassataqartoq. Maanilu iluaqutaassagaluaqaaq, nunanit allanit annertuumik aningaasartuuteqarfiusimasunit misilittakkanik assersuutissaqartuugaluarpat, misissueqqissaarnernit attuumassuteqanngitsunik suliffeqarfiit missingersuutaannut ilanngunneqartuugaluarpata.

Siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaat, pivusorsioriumik aatsitassanik manngersunik aammalu uuliamik pilersuisunngornissaminut periarfissaqarpoq. Erseqqissumilli nalilersuinissaq siumut takorloornissaa ajornakusoorpoq, tamannami nunani tamani akeqartitsinermut aammalu paaanermit attuumassuteqarlunnarmat. Misissuisup nalilersuutigaa, Kalaallit Nunaanni allaffissornikkut qitiusumik inissisimanera aammalu pisortani suliffeqarfiit ineriartorluarsimasut,

kisiannili mikinerikkut ajornartorsiutitaqarlutik. Namminersortunik suliffeqarfinnik amigateqarneq annertuovoq aammalu ileqqaarnermi qulakkeerutissanik amigateqartoqarluni. Tamannalu Namminersorlutik Oqartussanut annertuumik nanertuisuovoq. Isertitassat aatsitassarsiorneq suliniutini pilersinneqarsinnaasut, tassaagamik suliffeqarfiit skatimut akiliutissaat, royalty, isertitanik akileraarutit aammalu allat pigisat tigussaasut nunap ataqatigiissaarnissaanut (angallannermut) aningaasaliutaasimasut.

Misissuisup tikkuarpaa, Norgemit misilittakkat takutitaat pigisanik tigussaasuneersut aatsitassarsiorneq suliniutini piffissami sivikinnerusumi annikitsut, kisiaanili akkumullererneqassasut piffissap ingerlanerani. Ilanngullugit naleqassutsimut sunniutaasut takkussinnaapput, pilersueqataasut atuinermit aningaasartuutaannit akileraarutinullu akiliutaannit. Tamannalu sunniutaa piffissap ingerlanerani annertusiartussasoq, pilersueqataasut piginnaasaat aammalu amerlalliarneri ilutigalugit.

## I. NUNANIT TAMALAAANIT MISILITTAKKAT

Oqaatsit: Qallunaatut. Tunuliaqutatut misissuisup allaaserivaa Norgemi, Islandimi, Canadami aammalu Alaskami misilittakkat aatsitassarsiorneq suliniutinik annertuumik assigiinngitsunik arfinilinnik misilittakkat. Assersuutit tamarmik allaaseraat, suliniutini pilersitsiniarnermi iluseq aammalu pilersuineri iluseq aammalu suliniutip sunniutai, piffimmi, ilinniartitaanermi, suliffeqarnermi, inissaqarniarnermi il.il. Assersuutit allaaserineqarnerata takutippaa, suliniutini killiffiit ingerlatallu suliarinerani angusarineqartoq aammalu immikkorluinnaq toqqagaasimasooq, pissutigalugu nunap ilani pissutsit assigiinngitsut Kalaallit Nunaannut assersuunneqarsinnaammata, aammalu nunap iluani aqqinniagassat assigiinngitsut soorlu nunamik ataqatigiissitsiniarluni aqqissuusinerit (angallannerlu), sulisussat, ilinniagaqarneq, innuttaasunillu malinnaatitsillunilu ilaatitsineq. Islandimit assersuutitigineqarsinnaapput, aluminiuminiusiorfiit ISAL aammalu Fjardal: ISAL sulisoqarpoq 450-nik: Sulisut 70-it qutsinnerusumik ilinniagallit, 100 aalajangersumik ilinniagallit sinnerilu ilinniagaqanngitsut siviksumilli pikkorissartinneqartarsimasut. Inuusuttorpaaluittaaq ilinniartut, aasami sulinnigiffeqarneminni tassani sulisarput.

Suliffeqarfittaaq annertuumik innuttaasunut ilaatitsinermigut maligassiusuovoq, najugallit apersorneqarneranni/isumasiorneqarneranni ISALip allineqarnissaa pillugu, naagaarsimapput.

Suliffeqarfillu aalajangersimavoq, tunisassianik sanaartornerq annertusiniarlugu pioreersut (illut) iluanni. Fjardal sulisoqarpoq 450-inik. Aallartisarnermi selskabi amerlanerujussuarnik sulisoqarpoq – najugaqavissullu ikittuinnaat. Ingerlatsinerup aallartisaarnerani 80% pallingajallugit sulisut najugaqartuupput, tassa ilimagisamik marloriaammik amerlatigalutik. Islandimi misilittakkat takutippaat, suliffeqarfiit tassaniinerat nalinginnaasumik naammagisimaarneqartut, nunaqqataasunullu aningaasarsiornikkut sunniuteqarneri. Kalaallit Nunaata akiorniagaa, suliffissaaleqineq aammalu nalinginnaasumik ilinniagaqarnerup appassinnera, Islandimili suliffissaaleqisut ikittuaraapput, taamaalillunilu sulisussaaleqineq pilersimalluni.

Misissuinerit takutippaat, avataanit suliarortitat suliap aallartisarnerani qutsinnerungaatsiartuusoq, ilimagisamillu najugallit atortussanik pisiortorfigineqarnissat suliap aallartinnrani pisimanani. Islandimit misilittakkat takutippaat, ingerlatsinerit najugallit ilaatinneqartillugit annertuumik pitsaasumillu iluaqutaasartuq, innuttasunut suliffeqarfiullu akornanni, taamatuttaarlu misiltaakkat takutippaat avatangiisinik illersuinaqatigiit kattuffiisa suleqatiginissaat pitsaasumik sunniuteqartarluni, avatangiisinut suliap nalilerneqarnissaanut suliarinninnermi il.il. Misilittakkaniq allaserisap Norgemeersup aallaavigaa, alumiiniusiorfik SØRAL 380-inik sulisulik, piffissami sivirusumi inunnik 1.000-inik sulisoqarsimasooq, taamaalillunilu inunnut najugalinnut 5.000 missaaniittunut sakkortuumik sunniuteqarsimalluni. Suliffeqarfik massakkut matujartuaartinneqarpoq, norgemiullu naalakkersui allanik suliffiusinnaasunik ujaasipput, suliffippassuit annaasat taartissaannik.

Uuliasiorneq aammalu gassimillu suliffissuaateqarneq annertuuvoq, misissuisullu misissuiffigaa. Tassani aallaaviginiarneqarpoq gassisiorfik Snøvit-feltet. Inuit 1.500 missaat sanaartornerup nalaani sulisorineqarsimapput. Siornatigut suliniutini annertuunut suliaqartarsimanermit sanilliullugu, Norgemi oqartussaasut piumasaaqateqarsimangillat, nunaqavissunik sulisoqarnissamik, tamannalu annertuumik kingunerluuteqarsimavoq. Inunnik 1.500-inik piffimmi amerlisitsisimaneq ernumatitsisimavoq, tamannali ajornartorsiuutitaqarpallaanngitsumik ingerlasimavoq, aningaasartuutinillu illoqarfimmut qaninnerusumut pilersitsiinnarsimavoq. Tamatumap kingunerisaa ajortoq tassaavoq, inissat akiisa qaffariartorsimanerat. Norgemi misilittakkat takutippaat, aalajangersakkat nunaqavissunik sulisoqarnissamut attuumassutillit, piffimmi allannguinerimik nassataqarsinnaasut.

Norgemi aammattaaq immikkoortortaqaqarfinni politikki sulissutigineqarsimavoq, tamatumani misilinneqarsimalluni pisortat aqqutigalugit suliffeqarfinnik qitiulersitsiniarneq, taamaaliornikkut



Assilisaq: Rebekka Knudsen

isorliunerusut ikiorneqarnissaat anguniarniarlugu. Alaskami suliffeqarfiit ineriartortitsinerimik suliaqartuusut uuliasiornuningaanniit ajunngitsorsiasaminnik pissarsiaqartarput, piffimmi inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinerimik suliaqartoqarnissaa qulakkeerniarlugu, tamannalu assigiinngitsunik misittagaqarfigineqarpoq. Taamaakkaluartorli uuliasiornunut suliaqartunut pilersueqataasussanik ineriartortitsinerimik suliaqartunik iluatsittoqarsimavoq, assersuutigalugu nerisassanik agguissisartut, sanaartortussallu eqqarsaatigalugit. Kattuffiilli tamaani assut sanngiissimapput. Alaska avataaniit ornigarneqarluartuuvoq, maannamullu nunap inoqqaavi ikinnerussuteqalersimallutik. Alaska piffissami siusinnerusumi aningaasaateqarfimmik pilersitsisimavoq, aningaasakillilulernerimik – aningaasartuutit annertusinnannut naalagaaffimmut isumannaarutigineqartussanik. Ullumikkut aningaasaateqarfik 22 mia. dollarinik imaqarpoq. Affai ileqqaarnikkut aningaasaliissutigineqassapput, nunallu aningaasartuutaanut ingerlaavartunut atorineqassallutik, affaalu innuttaasunut tunniunneqassallutik.

Uuliasornermik suliffissuit 7-8.000-inik sulisoqarput, kisiannili nunaqavissunik sulisoqarneq annikitsuinnaavoq. Sulisut annerpaartaat suliamut ilinniarsimasuupput, sionatigut uuliasornermut misilittagaqareersunik, taakkunanngalu annikinnerusut allaffissornermi sulisorineqarlutik. Tamatumap takutippaa, uuliasornermik suliffissuit, misilittagaqartunik sulisoqarusunnerusut, aammalu suliffeqarfimmi namminerimi pikkorissannernik ingerlataqarsimasunik. Tamanna inuusuttunut inuiaqatigiinni minnerusuninngaanneersunit tassani suliffissaqarniarnikkut ajornakusoortisivoq. Amerlanersaasa aalajangertarpaat illoqarfimminniiginnarusullutik. Uuliasornermik suliffissuup aaqqissuusaanera malillugu, sulineq ingerlanneqartarpoq, sap.ak. 2 sulieriarluni, sap. ak. marluk sulinani. Ilaalli aamma illoqarfinnut annerusunut nutsertarput, annerusumik isertitaqalersimanertik aallaavigalugu. Taamaalilluni aamma aatsitassanik suliniuteqarfiit, piffinni inuerukkiartortitsineramik pilersitsinissaat periarfissaqarluni.

Tamakkiiisumik isigalugu Alaskamit misilittakkat takutippaat, aningaasaateqarfiliorerit allannguineramik annertuumik pilersitsiffiusinnaasut. Paarlaattuanik piffimmi innuttaasunut attaveqarneq taamaallaat pisarsimavoq, tassannga aningaasaateqarfimminngaannit aningaasanik pissarsisarneq, naak ilaatigut sullissineramik ineriartortitsineramik pilersitsisoqarsimagaluartoq, uuliasornerup kingunerisaanik pilersinneqarsimagaluartunik. Alaska innuttaasunik peqataatitsineramik annerusumik misilittagaqarnermik oqaatigineqarsinnaangilaq. Aammattaarlu piffimmi sulisinnaasut, piginnaasakinnertik tunngavigalugu, tassani sulilersinnaanissaat ajornakusoorsimavoq.

Uuliasornermi gassimillu Canadami paaanerup takutippaa, suliniutit piffinni aningaasaliinernik annertuumik pilersitsiffiusoq, aammalu sulisussanik pisariaqartitsineq, siullermernik taakkartorneqaraluartunik annertunerusimasoq. Kattuffeqarnikkut nukittuumik pigisaqarput, Alaskamut sanilliullugu nukittunerusunik, tassani pingaartinneqarluarpoq, nunaqavissunik sulisoqarnissaq – imaluunniit Canadamiunik sulisoqarnissaq pingaartinneqarluni. Ilinniartitaanernik aaqqissuussanik pilersitsiortortoqarsimavoq, tassani nunaqavissut piukkunnarsarneqarsimallutik, suliffissuarni sulisuunissaannut, aammattaq suliffeqarfiit aningaasaleeqataaffigisaannik, tamannalu aamma malitseqarpoq, piffimmi suliffeqarfinnik pilersitsiortuilermermik. Suliniutit qanoq innuttaasut

nunasisarnerinut sunniuteqarsimanerinit nalilersuisoqangilaq.

Ajunngitsumik sunniutigineqartoq nassaarineqarsinnaasoq, tassaavoq nuttartut annikinnerummata, piffimmilu aningaasaqarnikkut, suliniutit sunniuteqarfigisimasaat tassaapput, pilersueqataasunut aammalu sullissiveqarfiusunut isertitat. Kiisalu paaaveqarfimmi "nunaqarfiliorerit" (leire), piffinni suliniutigineqarsimapput pilersitsiortuiffineqarlutik, soorlu namminneq peqqinnissaqarfimmi sulisuusunik pilersitsisoqarsimalluni. Taakku aamma pisortat peqqinnissaqarfiutaanni – ulapaarfioreeqisuni oqilisaatit atorneqarsimallutik.

## J. ASIA

Pappilissat tunuliaqutaasut qitiutillugu allaaseriniarsimavaat Kinap, Japanip Sydcoreallu Kalaallit Nunaanni nunarsuup sannaasa uumaatsut pillugit soqutiginninnerat. Pappilissanit aallaavigineqarpoq, Kinamiut aatsitassasarsioriarlutik nunatsinniilnerissaat annertuumik eqqartorneqarsimammat, tamannalu arlalinnik ajornartorsiorititsinnaanera. Oqallinnerullu kinguneranik Kinap soqutigisai takutinniarneqarsimapput, taakkuli pissusiviusunilutik allaanerusarsimallutik. Tamatumalu kingunerisimavaa Asiami nunat allat taakkartorneqarsimannginneri, naak taakku Kalaallit Nunaannut atatillugu misissussallugit Kina-tulli pingaartigisinnaagaluartut. Pappilissanittaag sammineqarput nunani taakkunani ataasiakkaani aatsitassanik tunisassiornikkut niuerneq.

Pappilissat tunuliaqutaasut misissorneranni takuneqarsinnaavoq, Asiami nunat taakku pingasut taakkartorneqartut issittumi soqutigisaqartuusut. Nunat taakku aningaasarsiornikkut ineriartornerat – ataatsimut isigigaanni Asiap BNP-ata 75 %-eraat (nunap tunisassiai, sullissinikkut pilersitai aningaasaliinerilu katillugit, taakkunanngalu ilanngaatilugit atortunut aningaasartuutit naalagaaffimmillu tapiissutit) – aammalu silaannaap allanngoriartornerata soqutiginninneq annerulersissimavaa. Nunat Asiameersut ukiuni makkunani soqutiginninnerannut pissutaanerpaavoq, siunissami Kalaallit Nunaata avannaata kangiatigut immakkut angallannissamut periarfissaqalersinnaaneq. Tamatumalu saniatigut issittumi ilisimatusarnikkut annertunerujartuinnartumik soqutiginninneq. Kina-mi naalakkersuisut aningaasanik issittumi ilisimatusarnissamut atugassanik illuartitsisimavoq, aammalu Shanghai Polar Research Institute of China (Kinami Issittoq pillugu ilisimatusarfik) pilersissimallugu.

Nunat taakku Asia-meersut assigiissutigaa, inuussutissarsiornerup ilusaa immikkut ittoq atoramikku, tassalu suliffeqarfiit angisuut naalagaaffimmit pigineqarmata aamma/imaluunniit suliffeqarfiit nunani allani aningaasaliisarnerat naalakkersuisunit malinnaaffigineqarmata. Kisiannili immikkut maluginiarneqartariaqarpoq, taama ilusilersuineq ima isumaqarunnaarsimammat, suliffeqarfiup aningaasarsiorinissamat soqutigisai naalakkersuisut iliuusissatut soqutigisaannit kingullitinnegarnerat. Asiamiilli aningaasaliinissamat tunngaviusut pingaarnersaraat, aningaasaleerussutunit nalilerneqarsimammat suliniutit aningaasaliiffiginerisigut iluanaaruteqarsinnaasutut isigineqarmata.

Nunat taakku pingasut tamarmik Kangianit Qiterlermit uuliamik pissarsinissamik pisariaqartitsilluinnarput, aammalu nunani taakkunani nukinnik pisariaqartitsineq annertusiartuinnarpoq. Aatsitassanik pisariaqartitsineq nunat taakku akornanni nikerarpoq. Uran pillugu paasinarpoq, Kina Sydkorealu nukinnik pilersuinerup annertusarnissaanut uran atorniarat, illuatalu tungaani Japanip maannakkut uranimik nukissiornermut atuinera annikilliarlorluni, Fukushima nukissiorfissuup 2011-mi ajutoornerata kingorna. Periuseq assigiissutigisaaat tassaavoq, nunani allani aningaasaliinerit annertusiartormata.

Ullumikkut Kinamiut suliffeqarfiutaat nunani issittuni peqataasalereerput, soorlu Canadami Islandimilu suliniutini aningaasaleeqataasimanikkut. Suliffeqarfiit Kinap naalagaaffianit pigineqartut soqutiginarnerpaapput, taakkuuppummi, suliffeqarfiit anginerpaat aningaasanillu attartortissallugit pilerinarnerpaasut, pingaartumik Kinamiut nunani allani aningaasaliinissaannut "Go Out" atorlugu atornissamat periarfissaqarnerpaasut. Ilisimatusartunit Kinap aningaasaliinialuni iliuuserisagai assigiinngitsunik nalilerneqartarput. Ilimagineqarnerpaavorli, soqutiginninnerat aningaasarsiorniarnermik tunngaveqartoq, soorlu Kinamiut nunat tamalaat akornanni suliffeqarfissuit ingerlatat annertunerusumik unammillersinnaaniarlugit taama iliuuseqartartut. Tamatumalu saniatigut Kinami aatsitassanik annertuunik pisariaqartitsisoqarpoq, naak Kina ullumikkut aatsitassanik imminnut amerlanertigut pilersortuugaluartoq, taamaakkaluartoq ersarippoq aatsitassanik pingaarutilinnik annertunerusumik pisinnaanissamat soqutiginneq. Kinamiut nunani allani aatsitassarsiorniartunut aningaasaliigaangamik pingaartittarpaat nunami tassani suliffeqarfiutillit imaluunniit peqataasut nunanit allaneersut suleqatigalugit suliniutinik ingerlatsisarneq. Maluginiarneqarportaarli, Kinami Naalakkersuisut

annertuumik killilersuisimmamta, nunanit allanit suliffeqarfiit ingerlanneqartut Kina-mi aatsitassarsiornermi ingerlatseqataanissaannut. Allaneersunut periarfissatuaavoq, Kina-miunik suleqateqarnikkut aatsaat peqataasinnaaneq.

Japan ukiorpassuarni nunani issittuni takussaasarsimavoq, aammalu immakkut angallannermi 1990-ikkunnili Kalaallit Nunaata avannaata kangiatigut angallassinnaalernissaq soqutigisarimavaa. Japanilu issittuni ilisimatusarneq ersarissumik soqutigisaqarfisaa. Aammattaq Japanip Kalaallit Nunaannut attaveqarnera annertuvoq, aalisakkanik niueqateqarneq aqquqatigalugu, ullumikkummi Royal Greenlandip Japanimiut kinguppasiarisartagaasa sisamararterutaat Japanimut tunisarpai. Minnerunngitsumillu Japan Kalaallit Nunaata eqqaani imartami uuliasiorsinnaanissamat atatillugu nunap sananeqataata 1989-imiit misissuiffigineqarnerata ingerlanneqarnerani ilaasarsimavoq, KANUMAS-imik taaneqartumi. Japan-imiut naalakkersuisui immikkut issittuni iliuusissatut pilersaaruteqanngillat, taamaattumillu Japan Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginnissinnaanera ilimagineqarani, naak aningaasarsiorsinnaanikkut ilisimatusarnikkullu periarfissaqaraluartoq. Japan-imi aatsitassanik atorfissaqartitsineq ullumikkut nammineq tunisassiornikkum naammattumik matussuserneqartarpoq, siunissamili aatsitassanik pissarsiffiusinnaasut allat japanimiut eqqummaariffigaat. Maluginiarneqarsimavoq japan-imiut suliffeqarfiutaasa nunani allani aatsitassanik paaaniarluni suliniutinut aningaasaliisarnerat annertusisimasooq, aamma aningaasarsiornikkumt ajalusoornerup kingorna. Japanimiut suliffeqarfiutaasa nunatsinni periarfissat ilisimavaat, suliffeqarfiilli taakku suli nalornippat aatsitassarsiorfissat iluanaaruteqarluni ingerlatsiviusinnaanerit. Japanimi aatsitassarsiornermik inuutissarsiuqartut Japan-imi naalakkersuisut piumaffigisimavaat annertunerusumik tapiissuteqartalernissaannut, soorlu aamma tapiisarnermut ingerlatseriaatsit allannngortinneqarnissaannut piumasaqarsimasut, taamaasiornikkummi nunani ineriartorluareersimasuni suliniutinut peqataasinnaaneq japanimiut suliffiutaannut pilerinarsiniassammat.

Sydkoreamiut Kalaallit Nunaannut soqutiginninnerat annertunerusumik immakkut angallassinissamat aalisakkanillu niuernermit killeqartinneqarput, tassa aningaasarsiornikkumt tunngassutilinnut. Sydkorea suli issittuni aatsitassarsiornermut aningaasaliissuteqarsimanngilaq. Pappilissalinilu tunuliaqutaasuni nalilerneqarpoq Sydkorea soqutiginninnera annertunerulersinnaasooq,



siunissami Kalaallit Nunaat avannaqqullugu umiarsuakkut angallattoqalersinnaappat, taamaasiortoqarpammi Sydkoreap aningaasaqarnikkut ineriartornera annerulersinnaammat. Sydkoreamilu naalakkersuisut ukiunut tulliuuttunut tallimanut suliniuteqarfiginiagassaannut 140-usunut tulleriaarinerni Kalaallit Nunaat avannaqqullugu angalasinnaaneq nr. 13-itut inissinneqarsimavoq. 2013-imilu Sydkoreap nunani issittuni suliaqalernissaminut pilersaarummik saqqummiivoq. Suliniummilu ilanngunneqarsimavoq issittumi annertunerusumik ilisimatusarnissaq, aamma "arktisk business-model"-imut ilanngussaqaarnissaq (issittumi niueqatigiinnissamat ilusissamat ilanngussaqaarnissaq). Sydkoreamiit politikikkut Kalaallit Nunaannut annertunerusumik soqutiginneq takuneqarsinnaalereerpoq, Kalaallit Nunaannummi arlaleriaq tikeraartoqareerpoq. Sydkoreamilu nutaarsiassaqaartitsiviit Kalaallit Nunaat tikeraarfigisallugu orniginartut, pinngortillu tunniussinnaasaasa periarfissaqarluarnerannik soqqummiisarput. Pappilissani tunuliaqutaasuni maluginarneqarsimavoq, Sydkorea aningaasaliinnaalluartoq misilittagaqarluartorlu nunani allani suliniutinik annertuuni piffinnilu sanaartorfingisallugit ajornakusoortuni. Taamaattumik nalilerneqarsimavoq, Sydkorea Kalaallit Nunaannut suleqatigisallugu pilerinartuusinnaasoq, suliniutini aatsitassarsionermut attaveqaatinillu tunngasuni. Sydkorea nunanut avannarlernut tunngatillugu "green growth" pingaartippaa (atajuartitsiinnarnissaq qitiutillugu ingerlatsineq).

Asiap – pingaartumik Kinap – Kalaallit Nunaannut soqutiginninnera nutaarsiassani qulequttatut saqqumilaartinneqarpoq. Kinamiut aningaasaliillutik nunani allani suliaqartarnerat arlalitsigut aporaaffeqartitsisarsimavoq, nunaqavissullu Kina-miillu aningaasaliisut aallartitaasa akornanni isumaqatigiinngiffiusarsimapput aaqqiagiinngiffiusarsimallutillu. Tamannali allaanerugaanngilaq nunanit allanit nunat tamalaat akoranni aningaasaliisartut aaqqiagiinngittarnerannut.

## **2. RUUJORINIK TUNISASSIASSAT INGERLAFFISSAANNIK (PIPELINENIK) PILERSITSINIARLUNI SULINIUTIT ANNERSAAT, TAAKKUALU INUIAQATIGIINNI ANINGAASAQARNERMUT SUNNIUTAAT**

Ingerlatsiviit aatsitassarsionermik qalluinermillu ingerlatsinermikkut qanoq annertutigisunik iluanaaruteqarniarnersut, tamatumalu kingunerisaanik aatsitassarsionerq Kalaallit Nunaannut isertitaqataajumaarnersoq pillugu kisitsisunik toqqammavittut aallaavigineqarsinnaasutut naatsorsuutigineqarsinnaasunik pissarsianiarneq ajornartorujussuivoq. Matuma kingornani nalunaarssukkani kisitsisit ilimagisatullu naatsorsukkat aallaavigisimasavut, ingerlatseqatigiiffviit qarasaasiatigut nittartagaanniit, aatsitassanut pisortaqaarfiup saqqummiussaanniit, tamanit takuneqarsinnaasuniit, konsulentit nalunaarusiaanniit assigisaanniillu pissarsiarinikuuvagut. Nalunaarsukkani takutinneqartut tassaapput suliniuteqarfiit anginepaat kisitsisaataat aallaavigineqartut ataasiakkaat, piffissami tamatumani ataatsimiititap suliarinninnerata nalaani Aatsitassatigut aqutsisoqarfimmiit allaniillu suliniuteqarnermikkut siuarsimanerpaatut nalunaarneqarsimasut. Arlalitsigullu takuneqarsinnaavoq isertitassatut naatsorsukkat kiisalu suliniutinut pineqartunut sulisorisassat qanoq amerlatiginissaat naatsorsuutigineqarnersut pillugit paasisutissat akuttusoorujussarmik suliarineqartarsimasut. Tamakkualu pissutigalugit suliniutit aalajangersimasut sulisunik qanoq amerlatigisunik pisariaqartitsissanersut, kiisalu isertitassat qanoq annertutigisut pissarsiffiqineqassanerat periarfissaqassanersut nalilersussallugit ajornartorujussuulluni, aamma suliffeqarfimmut ingerlatsissusamat namminermut. Kiisalu suliniutit tamarmik immikkut mianerisariaqakkanik peqarput, tamakkuataarlu tamartigut ersarissaavigineqarnikuunatik. Soorlu silap qanoq innerata, assartuinikkut ajornartorsiutit imaluunniit nunarsuaq tamakkerlugu niuvernikkut akit allanngorarnerisa kingunerisaanik unamminartoqarsinnaalluni. Pissutsit tamakku kingunerisaanik suliuiniutit kinguarsarneqarnerannik, akitsorsarneqarnerannik imaluunniit piviusunngortinneqarnissaata ajornarsinerannik unamminarttoqarnerinik kinguneqarsinnaapput.

### **London Mining – Isua**

Ingerlatsiviup siuniussaa tassa 2014-imi aningaasalersuisussanik pissarsinissaq. Ingerlatassap ilusilersorneqarnerata nalaani Kalaallit Nunaata isertitassai tassa sulisorisat inuttut ataasiakkaatut akileraarutaat, taakunanngalu sanaartorerup nalaani akileraarutitigut amigartoorutit ilanngaatineqassapput.

**Sivisussusissaa:** Ukiut 15

**Tunisassiornissaq:** Aatsitassarsiorfiup – tassa 2014-ip ingerlanerani aningaasaliisussat pissarsiarineqassappata – aatsitassanik tunisassiulernissani 2017-imiit aallartissinnaalissavaa.

**Isertitassat:** London Miningip naatsorsuutigaa ukiut 15 ingerlanerani inuiaqatigiit kalaallit 32 mia. kr.-nik isertitaqaatigissagaat.

Taakkunannga 28,5 mia. kr. toqqaannartumik isertitaapput, kiisalu 3,5 mia. kr. toqqaannangitsumik isertitaallutik.

**Sulisut amerlassusaa:** Sanaartorerup nalaani inuit 3.000 tikillugit, tunisassiornerrullu nalaani 6-800 akornanni.

### **Ironbark - Citronen Fjord**

Aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaanni Tunup avannaani inissimavoq. Ingerlatsiviup nammineq nalunaarutigaa silap pissusaata kiisalu attaveqaatitigut amigaateqarnerup kingunerisaanik annertuunik unamminartoqarsinnaasoq.

**Sivisussusissaa:** Ukiut 12-15

**Tunisassiorneq:** 2014-imi qinnuteqarnissaq ilimagineqarpoq.

**Isertitassat:** Isertitat akileraarutaasigut ukiumut 115 mio. kr. kiisalu selskabip akileraarutaasigut ukiumut 152 mio. kr.

Taakkua saniatigut pilersuisut isertitaasa akileraarutaasigut isertitassat.

Kalaallit inuiaqatigiit katillugit ikiumut isertitassaat 267 mio. kr.

Aatsitassarsiorfiup piunerani aatsitassarsiorfik katillugit toqqaannartumik 2,2 mia. kr.-nik kiisalu toqqaannangitsumik 1,5 mia. kr.-nik isertitaqaataassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

**Sulisut amerlassusissaa:** Tunisassiornermik ingerlatsinermi inuit 450 missaanni.

### **GME – Kvanefjeld/Kuannersuit**

**Sivisussusissaa:** Ukiut 30

**Tunisassiornissaq:** Tunisassiornissaq 2017-imi aallartissasoq naatsorsuutigineqarpoq. Sanaartorneq 2015-imi aallartissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

**Isertitassat:** Suliniutip ingerlanerani tamarmi toqqaannartumik isertitassat 37 mia. kr.-upput kiisalu toqqaannangitsumik isertitassat 1,5 aamma 4 mia. kr. akornanniissapput. Taakku saniatigut pilersuisussat isertitatigut akileraarutissaat ilanngunneqassapput.

**Sulisut amerlassusaa:** Naatsorsuutigineqarpoq tunisassiornerrup nalaani inuit 380 sulisorineqalerumaartut.

### 3. KALAALLIT NUNAAT KISITSISINNGORLUGU

#### **Kalaallit Nunaat nunarsuarmi nunat anginerpaat aqqaneq-marlussaraat...**

Angissusia 2.166.086 km<sup>2</sup> –  
Danmarkimut naleqqiullugu 50-eriaammik  
angissuseqarpoq. Avannaaniit kujataanut  
angalanerup assigaa Københavnimiit Istanbulimut.

#### **... inukitsuarsuaq**

Inuit 56.370 Kalaallit Nunaanni najugaqarput.  
Taakunanga 16.500 miss. Nuummi najugaqarput.  
48.000 missiliorlugit Kalaallit Nunaata illoqarfiini  
najugaqarput, kiisalu 8.200 nunaqarfinni  
najugaqarlutik.

#### **... taakkualu ikilagaluttuinnarlutillu utoqqalagaluttuinnarput**

Naatsorsuutigineqarpoq innuttaasut tamarmiusut  
ukiuni tulliuuttuni 20-ni ullumikkut 56.370-iniit  
56.000-inut kiisalu 2020-miit 2030-mut 55.000-  
inut ikilissimasasut. Kiisalu 2040-mi Kalaallit  
Nunaanni inuit ullumikkorniit 2.500-nik ikinnerusut  
najugaqassapput.

#### **Suliffissaaleqisut amerlapput...**

August 2013-imi illoqarfinni inuit 2.850  
suliffissarsiorlutut nalunaarsoqqapput, siorna  
taamaalinerani 2.607-iusimaluarlutik. (2001-imi)  
inuit sulisut 26.791-iupput. Agguaqatigiisillugu  
suliffissaaleqisut qaammammut 9,4%-iupput.

#### **...ikittuinnaat ilinniagaqarput**

Nunami innuttaasut 70 %-ii 15-t 64-illu akornanni  
ukioqartut taamaallaat meeqqat atuarfianni  
atuarnikuupput. 2011-imi inuit 1474 ilinniakkamik  
aallartitsippit. Taakunanga 50% missiliorlutut  
ilinniakkaminnik naammassinnippit:  
406 sulianut tunngasutigut ilinniagaqarput, 133  
akunnattumik takissusilimmik ilinniagaqarput, 46  
qaffassissumik ilinniagaqarput.

#### **Aningaasat ingerlatat ikittuinnaapput...**

Nuna tamakkerlugu isertitat 13,1 mia. kr.-  
nik naleqarput. Taakunanga Danmarkip  
aningaasaliissutai 3,5 mia.kr.-upput.

#### **...suliffeqarfiit ikittuinnaat mikisullu**

2011-imi Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit  
3.860-iupput. Taakunanga 3/4 miss. inunnit  
ataasiakkaanit pigineqarput, taakkunani aalisarneq  
nalinginnaanerpaajulluni siammasimanerpaajullunilu,  
Kalaallit Nunaanni tunisassiat avammut  
nioqqutigineqartut 93%-ii aalisakkaneersuullutik –  
2011-imi Kalaallit Nunaanni aalisarneq 2,6 mia. kr.-  
nik isertitsissutigineqarpoq.

### 4. ATAATSIMIITITALIAQ PILLUGU

Kalaallit Nunaanni pinngortitami pisuussutit  
inuiatqatigiinnut iluaqutaasussanngorlugit  
atorneqarnissaat pillugu ataatsimiititaliaq 1. marts  
2013-imi pilersinnaqarpoq, ataatsimiititaliallu suliasai  
ukuupput:

#### **A. ATAATSIMIITITALIAP SULINERA**

Ataatsimiititaliami ilaasortat 3-5 Ilisimatusarfimmit  
toqqarneqassapput aammalu 3-5 Københavnip  
Universitetianit toqqarneqarlutik. Ilisimatusarfiit  
rektoriniit inuttassat inissitserneqassapput, immikkut  
suliaqarfimmikkut ilisimasaqarnertik tunngavigalugu.  
Ilisimatusarfiit rektorii marluk ataatsimiititaliami  
aqutsisuussapput, immikkut ilisimasallit toqqakkat  
marluk ilagalugit, tassa ilisimatusarfiit tamarmik  
ataasimik aqutsisoqarfimmiittussamik toqqaassapput.  
Rektorit ataatsimoorlutik ataatsimiititaliamut  
siulittaasussamik toqqaassapput.

Ilisimatusarfiit taakku marluk immikkut  
allattoqarfimmik pilersitsissapput ataatsimiisitaliap  
sulineranik ikiuuttussamik, taakkulu immikkut  
isumaqatigiissuteqarnikkut immikkut ilisimasallit allat  
avataaneersut imaluunniit Ilisimatusarfiup Københavns  
Universitetilluunniit immikkoortortaqaarfiinitt allaneersut  
ikiortigisinnaavaat.

Ataatsimiisitaliap suliasaraa illuatungeriit  
Kalaallit Nunaaniittut Danmarkimiittullu suut  
misissussaneraat, taamaasiornikkullu Kalaallit Nunaanni  
pisuussutit pinngortitamiittut inuiatqatigiinnut  
qanoq pitsaanerpaamik iluaqutaasinnaanerit  
qulakkeerniassallugu. Tamautumalu saniatigut  
ataatsimiisitaliaq siunnersuuteqassaaq alloriarnerit  
tullii suusanersut, Kalaallit Nunaanniit imaluunniit  
Danmarkimiit, imaluunniit ataatsimoorluni suut  
ingerlanneqarsinnaanerit. Ataatsimiititaliap  
siunnersuutaasa qulakkeerniartussaavaat suut  
suliniutaassanersut, aammalu qulakkiissallugu  
Kalaallit Nunaanni inuiatqatigiit periarfissaat  
pitsanngorsassallugit, tassunga ilaallutik  
suliffissanik pilersitsineq, taamaasiornikkullu  
amma ammaassinissamik Danmarkimiit  
aningaasaliisoqarsinnaanerit, danskillu  
suliffeqarfiutaasa peqataanerisnaanerannik.

Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutini 2013-ip naanerani  
naammassissavaa avammullu saqqummiullugu,  
taamaasiornikkummi isumaliutissiissut oqallinnermut  
tunngavileeqataasinnaammat. Ataatsimiititaliap makku  
misissussagai piumasarineqarpoq:  
1. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornikkut

uuliamik/gassimik, erngup nukinganik, imermillu tunisassiornermik atuinnikkut suut periarfissaappaat qanorlu annertutigaat. Periarfissallu taakku suliniuteqarnikkut atorneqalisappata, aningaasaliisutit qanoq annertutigissappat, sulisussat atorfissaqartinneqartussat qanoq annertutigissappat suliniutip pilersinnissaanut sanaartornermi, suliniutillu pilersinneqarnerata kingorna. Suliniut aallartereernerani ukiut qassit ingerlanneqarsinnaanera avatangiisinullu sunniutissai. Suleqatigiissitaq nammineq misissuititsissanngilaq, kisiannili ilisimasat GEUS-imi, Nuna Oilimi, Nuna Mineralsimi, Aatsitasarsiornermik allattoqarfimmi aammalu ilisimatusarfinni (universitetini) pigineqareersut atorlugit misissuissalluni.

2. Naammattumik aningaasaliinisamut ilutsit assigiinngitsut saqqummiutissallugit, tassunga ilaallutik Kalaallit Nunaannit Danmarkimit aningaasaliisnaasut, aammalu nunani tamalaanit aningaasaliinissamut periarfissat, soorlu Nunani Avannarlerni, Europami/ EU-mi.

3. Nunani ineriartorluarsimasuni, soorlu Norge-mi, Canada-mi Australiamilu inatsisiliornikkut isumaqatiginninniarnikkut sinaakkutit misilittagaqarfiginerilu.

4. Nunat tamalaat akornanni suliniutini annertuuni aaliangersakkatigut misilittakkat, taamaasiornikkut inuiaqatigiit agguarnerisigut, sillimaniarnermi politikkikkut, avatangiisitigullu sunniutissat ajortut pinngitsoortinneqarniassammata.

5. Pinngortitami pisuussutit assigiinngitsut atorneqarnerisigut taakkulu aningaasaliiffiqineqarnerisigut, aningaasarsiornikkut, inuussutissarsiornikkut, ilinniartitaanikkut, ilisimatusarnikkut, akileraarutitigut isertitassatigut, attaveqaatinillu allannortiterinikkut annertusaanikkullu Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu naleqalersitsinissaat.

6. Qulaani qulequttat taakkartorneqartut saniatigut ataatsimiititaliap qulequttat allat ilanngussinnaavaat, isumaqarunik taakku Kalaallit Nunaanni pinngortitami pisuussutit inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik atorneqarsinnaappata.

## B. DISSENS

Gudmundur Alfredsson has given a dissenting statement:

“Preparedness is good and that is true for the debate about the exploration and exploitation of natural resources in Greenland, and this report raises a number of issues worthy of careful consideration.

I do, however, object to the report’s repeated references to and emphasis on the involvement and participation of Denmark (and the so-called Commonwealth) in the exploitation of these resources.

This approach seems rooted in the colonial past and not as an earned or deserved privilege, especially as this is done without looking at whether this avenue of continued Danish involvement is in the best interest of Greenland and the Greenlanders, and without subjecting a possible Danish role to desirable competition from other countries if or when greater interest, more expertise or better conditions, prices and/ or support would be available.

At the same time, maybe for related reasons of supposed Danish entitlement, the report tends to talk down to and is unnecessarily negative and pessimistic about the independence option and the ability of the Greenlanders to do things by themselves and for themselves. For example, it borders on the absurd to claim that independence would result in undermining traditional culture, such as hunting and fishing; this goes against history in Greenland and in other colonial situations.

Additionally, there is no mentioning of free association in relation to the existing self-government or as a future constitutional option, with an enhanced ability to engage in international relations and international cooperation.”

## C. SULINERUP ILUSILERNERA

Ataatsimiititaliap sulinera piffissami marsimiit december 2013-imut ingerlanneqarpoq. Ataatsimiititaliap arfineq-pingasoriarluni ataatsimiippoq, ataatsimiinnernilu aatsitassanut tunngasut assigiinngitsunik aallaavilinniit isigalugit sammeneqarlutik, tamatumunngalu ilanngullu ulluni sisamani Kalaallit Nunaanni suliamut tunngasunik sammisaqarfiulluni, tassanilu ataatsimiititap ilaasortaasa aatsitassarsiornermik sammisaqartut ataatsimeeqatigarsimallugit. Ataatsimiititami ilaasortat tamarmik immikkut ataatsimik arlaqartunilluunniit pappialanik tunuliaqutassanik tunniussaqarnikuupput, taakkualu ataatsimiititap qarasaasiatigut nittartagaani atuarneqarsinnaapput:

<http://nyheder.ku.dk/groenlandsnaturressourcer/>.

Pappialat tunuliaqutaasut ilisimatusarnerit ingerlanneqartut tunngavigalugit suliarineqarput. Sulianik ingerlatsinerimi akisussaasut atortussanik paasisutissanillu inunnit suliamut attuumassuteqartuniit ataatsimiititami ilaasortaniit aammalu inunnit suliamut atuomassuteqartuniit ataatsimiititap avataani inissimasuniit katersinissat akisussaaffigisimavaat. Pappialat tunuliaqutaasut tamarmik ilisimatuussutsikkut nalilersugaapput (peer reviewigaallutik)<sup>20</sup> Pappialat tunuliaqutaasut tunuliaqutaralugit, kiisalu aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut ilanngutaannik ilaqartinneqarput, atortussallu tapiliussat suliamut attuumassuteqartut ilaatinneqarput, tassa nalunaarusiap matuma suliarineqarneranut ilaasariaqartutut nalilernerqarnikummata.

#### D. ILAASORTAT

Ataatsimiititaliap ilaasortai København Universitetip rektorianit, Ralf Hemmingsenimit, aamma Ilisimatusarfiup rektorianit, Tine Parsimit, toqqarneqarnikuupput. Rektorit taakkua marluullutik tamarmik immikkut ataatsimiititaliap ilaasortaasa affaat toqqarpaat.

Ataatsimiititaliami siulittaasoq taakku ataatsimoorlutik toqqarpaat. Ataatsimiititaliami ilaasortat tamarmik Kalaallit Nunaata nunataata iluani aatsitassanik atuinissamut attuumassuteqartutut naliligaanni ilisimatusartuupput.

Professor Minik Rosing ataatsimiititaliami siulittaasuvoq. Ataatsimiititaliap sulinera aqutsisoqatigiinnit, tassaasunit ataatsimiititaliap siulittaasuaniit kiisalu rektorinut marluusunit, malittarineqarpoq. Ataatsimiititaliap attuumassuteqartutigit tamarmiusutigit ilisimatusarnermik tunngaveqartuuvuq, ilisimatusartut 13-ullutik suliffeqarfiillu ilisimatusarfiit 9-allutik.

Ataatsimiititaliami ilaasortat ataatsimoorlutik fagit assigiinngitsut arlalissuit, soorlu inatsisilerineq, aningaasat, uumassuillit nunallu sananeqaataat, ilisimasaqarfigaat.

**Professor Minik Rosing** (ataatsimiititaliap siulittaasua) Statens Naturhistoriske Museum, København Universitetimi.

**Ilisimasaqarfia:** Geologii, nunap sananeqaatanut tunngasut. Ilaatigut Kalaallit Nunaanni nunap sananeqaataasigut ilisimatusarneq, pingaartumik

nunarsuarmi nunap sananeqaataanut tunngatillugu sananeqaatit pisoqaanerpaat sammineqarlutik, taakkua Nuup Kangerluani Isukasiani nassaarineqarlutik.

**Toqqaasut:** Ilisimatusarfik aamma København Universitet

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiarumut "Den geologiske baggrund for Grønlands naturressourcer" akisussaasoq.

Pappiaraq Karen Hanghøj, GEUS, og Flemming Christiansen, GEUS-imit misissorneqarpoq (peer review).

#### Forsknings- aamma rådgivningschef Anders Mosbech

Institut for Bioscience - Arktisk Miljø, Aarhus Universitetimut aamma DCE Nationalt Center for Miljø aamma Energi, aamma Arktisk Center ved Aarhus Universitemut atatinneqartoq

**Ilisimasaqarfia:** Biologi/uumassuillit aamma avatangiisit. Ilaatigut issittumi miluumasut imarmiut, timmissat imarmiut kiisalu imaani pinngortitap pissuseqaqatigiinneranik ilisimatusarnerit, kiisalu aatsitassanik piaanerup pinngortitap avatangiisillu qanoq sunniuteqarfigissanerai pillugit ilisimatusarneq.

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiarumut tunuliaqutaasumut "Miljøeffekter af råstofaktiviteter i Grønland" akisussaavoq. Pappiaraq Lars-Henrik Larsenimit, Afdelingsleder i Akvaplan-Niva a/s Tromsø-, aamma Søren Hald Møllerimit, Miljøstyrelsen for Råstoffer, Grønlands Selvstyre misissorneqarpoq (peer review).

#### Lektor Anne Merrild Hansen

Institut for Planlægning, Aalborg Universitet.

**Ilisimasaqarfia:** Civilingeniøri, pilersaarusiorneq. Ilaatigut sumiiffinni pingaaruteqartuni avatangiisitigit ilisimatusarneq kiisalu Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed (VSB) navialiffiusinnaasut nalilersornerat sammisaralugu kiisalu Kalaallit Nunaanni sumiiffinni aalajangersimasuni najugaqartunut taamatullu aatsitassarsiornermik ingerlaqartunut sunniutaasinnaasut iluaqutaasinnaasut annertusarnissaat sunniutillu ajoqutaasinnaasut annikillissarnissaat.

Pappiaraq tunuliaqutaasoq "Community Impacts" misissorneqarnikuunngilaq (peer review).

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiarumut tunuliaqutaasumut "Community impacts" akisussaavoq. Pappiaraq tunuliaqutaasoq Peter Croalimit, P. Geol. International Environment and Development Advisor, Canada aamma Professor Frank Vanclay, Rijksuniversiteit, Groningen misissorneqarnikuuvuq (peer review).

---

20. "Value creation and ripple effects" misissorneqanngilaq.

**Professor Bent Ole Gram Mortensen**

Juridisk Institut, Syddansk Universitet.

**Ilisimasaqarfia:** Inatsisilerineq. Ilaatigut nukissiornermi, tassungalu ilaatillugu uuliamik gas-imillu qalluinermi kiisalu nukissiuutit ataavartut kiisalu innaallagiaq pillugit inatsisitigut ajornartorsiuutit ilisimatusarfiginerat.

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiaramut tunuliaqutaasumut "Juridisk baggrundspapir" akisussaqaataavoq. Pappiara Thomas Trier Hansenimit, Nordic Law Groupimeersumit misissorneqarpoq (peer review).

**Professor Vibe Garf Ulfbeck**

Leder af Center for Virksomhedsansvar

**Ilisimasaqarfia:** Inatsisilerineq. Ilaatigut pigisanut nalilinnut inatsisinik kiisalu taarsiisuteqarnermut inatsisit kiisalu pisortat inuillu namminersortut akornanni isumaqatigiissutinik ilusilersuinermi ilisimatusarneq.

**Professor Gudmundur Alfredsson**

Polar Law, Akureyri Universitetimi Ilisimatusarfimmilu professori.

**Ilisimasaqarfia:** Inatsisilerineq. Pingaartumik inuiaat pisinnaatitaaffiink inuillu ataasiakkaat pisinnaatitaaffinnik ilisimatusarneq.

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiaramut tunuliaqutaasunut ilaliussat tassapput inatsisinut tunngasutigut paasinneriaatsit. Pappiara Thomas Trier Hansenimit, Nordic Law Groupimeersumit misissorneqarpoq (peer review).

**Lektor Frank Sejersen**

Lektor ved Institut for Tværkulturelle aamma Regionale Studier, Københavns Universitet.

**Ilisimasaqarfia:** Antropologi. Ilaatigut humanistisk og antropologisk vinkel på Grønlands bestræbelser på at styrke selvbestemmelsen og samfundsudviklingen pillugit ilisimatusarneq.

**Toqqaasoq:** Københavns Universitet

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Oqaluttuariasaanikkut misilittakkat pillugit pappiaramut tunuliaqutaasumut akisussaasut. Pappiarat Martin Ghislerimit, adjungeret seniorforsker ved Geocenter København aamma Karsten Secherimit, adjungeret seniorgeolog, GEUS kiisalu Jens Dahlimit, adjungeret professor ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier ved Københavns Universitet misissorneqarpoq (peer review).

**Seniorforsker Geir Helgesen**

Leder af Nordisk Institut for Asien Studier, Københavns Universitet.

**Ilisimasaqarfia:** Asien studier. Asiamiunut tunngasut

ilisimatusarfiginerat, tassani kultur, politik kiisalu inuiaqatigiit aqqissugaanerit samminerullugit, kiisalu nunani avannarlermiut kiisalu asiamiut inuiaqatigiittut pissusaasigut assersuussinermik misissuineq.

**Toqqaasoq:** Københavns Universitet

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiaramut tunuliaqutaasunut Asiamut tunngasunut akisussaasoq. Pappiara cand.scient.pol Ras Tind Nielsen-imit, ReD Associates misissorneqarpoq (peer review).

**Klaus Georg Hansen**

Institutleder, Ilisimatusarfik.

**Ilisimasaqarfia:** Etnografi. Ilaatigut innuttaasut peqataalersinneqartarneri aamma politikikkut aalajangiisarnerit demokratiimut tulluuttuunnersut pillugit ilisimatusarneq kiisalu Kalaallit Nunaanni innuttaasut qanoq inissikkiartuaarnerisa illoqarfiillu qanoq iluseqariartuaarnerisa nassatarisaannik ajornartorsiuutit qanoq ittuunerisa ilisimatusarfiginerat.

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiaramut tunuliaqutaasunut ilanngussisoq "Community impacts". Pappiara Peter Croalimit, P. Geol. International Environment and Development Advisor, Canada aamma professor Frank Vanclayimit, Rijksuniversiteit, Groningen misissorneqarpoq (peer review).

**Professor Mikkel Vedby Rasmussen**

Leder af Center for Militære Studier på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

**Ilisimasaqarfia:** Isumannaallisaanikkut kiisalu illersornissakkut politikki. Ilaatigut qallunaat isumannaallisaanikkut kiisalu illersornissakkut politikkianik kiisalu qallunaat Issittumi illersornissakkut unaminartutigut atugassaasigut ilisimatusarneq.

**Toqqaasoq:** Københavns Universitet

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiaramut tunuliaqutaasunut akisussaavoq "Greenland Geopolitics: Globalisation and Geopolitics in the New North". Pappiara Ulrik Pram Gad-imit, Center for Advanced Security Theory og Jon Rahbek-Clemmensen, Center for Militær Studier misissorneqarpoq (peer review).

**Professor Odd Jarl Borch**

Nordland Universitet, Norge.

**Ilisimasaqarfia:** Aningaasaqarneq. Ilaatigut inuussutissarsiuutit ineriartorneq kiisalu issittumi imaani uuliasiornermik suliniutit ilisimatusarfigalugit. Entreprenøretut ingerlatsinerit, ineriartortitsineq nunallu immikkoortuani ineriartorneq samminerullugit.

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Pappiaramut

tunuliaqutaasunut akisussaavoq "Value creation and ripple effects".

### Seniorforsker Rasmus Ole Rasmussen

Seniorforsker, Nordregio

**Ilisimasaqarfia:** Geografi. Ilaatigut nunap immikkoortuani ineriartornerup kiisalu nunani issittuni tunisassiornermik allannguinerit inuiaqatigiinnut kingunerisartagaat pillugit ilisimatusarneq

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik.

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Nunani tamani misilittakkanut tunngatillugu pappiaramut tunuliaqutaasunut akisussaaneq Pappiara Professor Lawrence C. Hamilton-imit, University of New Hampshire misissornerqarpoq (peer review).

### Professor Søren Bo Nielsen

Professor i offentlig økonomi ved Økonomisk Institut, Copenhagen Business School (CBS).

**Ilisimasaqarfia:** Aningaasanik ingerlatsineq. Ilaatigut pisortat aningaasanik ingerlatsinerat, pingaartumik akileraarutitigut politikki pillugu ilisimatusarneq. Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitani 2004-08-mi suliamut ilisimasalittut avataaneersutut inissisimasoq kiisalu

Grønlands økonomiske Råd 2009-10-mi siulittaasuulluni.

**Toqqaasoq:** Ilisimatusarfik

**Pappiarat tunuliaqutaasut:** Aningaasanut tunngatillugu pappiaramut tunuliaqutaasunut akisussaasoq. Pappiara Søren Bjerregaard-imit, kontorchef i Økonomi- og Indenrigsministeriet aamma Diderik Lund, professor i økonomi ved Oslo misissornerqarpoq (peer review).



Assilisaq: Minik Rosing

### Kalaallit Nunaannut iluaqutaassusaq

Kalaallit Nunaani pinngortitap  
pisuussutaasa inuiaqatigiinnut  
iluaqutaassussat atorneqarnissaat  
pillugu Ataatsimiititaq  
24. januar 2014

### Saqqummersitsisoq

Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet  
Postboks 1061, Manutooq 1  
3905 Nuussuaq  
Grønland  
www.uni.gl

aamma

Københavns Universitet  
Nørregade 10, Postboks 2177  
1017 København K  
Danmark  
www.ku.dk

### Aaqqissuisut

Minik Rosing  
Rebekka Knudsen

### Ikiortut

Lars Rasmussen  
Jens Heinrich

### Nutserisut

Miki Lyng  
Suso Heinrich  
James Kreutzmann  
Ane Marie B. Pedersen  
Mariia Simonsen

### Naqiterisut

Nofo Print

### Ilusilersuisut

Kliborg Design





